

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ CENTRALĂ „ANDREI LUPAN” (INSTITUT)

ACADEMICIAN

Alexandru Ciubotaru

Biobibliografie

Secția editorial-poligrafică a BŞC
Chișinău, 2017

Lucrarea a fost recomandată spre publicare
la ședința Consiliului științific al Bibliotecii Științifice Centrale
„Andrei Lupaș” (Institut) a AŞM, proces-verbal nr. 2 din 10 februarie 2017

Editor și redactor științific: dr. hab. conf. univ. Constantin Manolache
Coordonatorul volumului: Rodica Chițan
Responsabil de ediție: dr. Ion Valer Xenofontov
Bibliografie: Elena Nigrețchi
Lectori: Elena Varzari, Elena Pistrui, Vitalie Turcanu
Coperta: Vitaliu Pogolă
Paginare digitală: Valeriu Oprea
Fotografii: Arhiva personală a acad. Alexandru Ciubotaru; Eugenia Tofan; Ion Valer Xenofontov

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Academician Alexandru Ciubotaru : Biobibliografie / Acad. de Științe a Moldovei, Bibl. St. Centrală „Andrei Lupaș” (Inst.) ; ed. și red. șt.: Constantin Manolache ; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov ; coord.: Rodica Chițan ; bibliogr.: Elena Nigrețchi. – Chișinău: Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupaș” (Institut), 2017 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). - 224 p.

100 ex.

ISBN 978-9975-3131-1-7.

016:[58+929(478)]

A 15

Lucrarea este editată cu ocazia aniversării a 85-a a academicianului Alexandru Ciubotaru, personalitate apreciată în țară și peste hotare pentru realizări remarcabile în domeniile embriologiei, cariologiei, citogenetică și biotecnologie vegetală. Academicianul Al. Ciubotaru este fondatorul Grădinii Botanice (Institut) a AŞM și arhitect activ în construcția verde, autor al unui sir de proiecte dendrologice. A pregătit 62 de doctori în științe, inclusiv 12 doctori habilitați. Bibliografia savantului însumează peste 700 de lucrări științifice, inclusiv 26 de monografii și culegeri, 12 brevete de invenție.

Volumul prezintă portretul protagonistului în diferite ipostaze: activitatea științifică, didactică, managerială, civică și este adresat profesorilor, cercetătorilor științifici, doctoranzilor, masteranzilor și studenților.

© Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupaș” (Institut), 2017

SUMAR

Academicianul Alexandru Ciubotaru – un nume de rezonanță (în loc de prefeță) (acad. Gheorghe DUCA)	5
Curriculum vitae	7
Arborele genealogic al neamului Ciubotaru (Vlad CIUBUCCIU)	10
O analiză ocultă (ezoterică) cu ocazia jubileului domnului Alexandru Ciubotaru (Eugenia MANEA-CERNEI)	11
Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei la aniversarea a 50 de ani pe actualul plasament – monument național de arhitectură peisajeră (1965–2015). Sarcini, realizări, perspective (Alexandru CIUBOTARU)	14
Comemorarea marelui embriolog – Vera Alexeevna Poddubnaia-Arnoldi la 115 ani de la naștere (Alexandru CIUBOTARU)	22
Partea I. OM, SAVANT, MANAGER, CETĂTEAN	31
Academicianul Alexandru Ciubotaru – 85 de ani (Aurelian GULEA, Alexandru TELEUȚĂ, Ion ROȘCA)	32
Omagiu academicianului Alexandru Ciubotaru la a 85-a aniversare (Constantin TOMA, Angela TONIUC)	34
Fondatorul Grădinii Botanice (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 80 de ani) (Gheorghe DUCA, Teodor FURDUI, Alexandru TELEUȚĂ)	41
Savant și cetățean forte (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 75 de ani) (T. FURDUI, Gh. DUCA, Tatiana CONSTANTINOV, V. RUDIC, A. NEGRU, I. TODERAȘ, V. LACUSTA, V. ȘALARU, N. BALAUR, A. CHIRILOV, Valentina CIOCHINĂ, A. TELEUȚĂ)	44
Celebru cercetător în domeniul citologiei și embriologiei (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 70 de ani)	
(T. FURDUI, S. TOMA, M. LUPAŞCU, V. ANESTIADI, B. MATIENCO, V. RUDIC, T. CONSTANTINOV, V. MICU, N. GĂRBĂLĂU, A. NEGRU, I. TODERAȘ, P. PATRON, N. BALAUR, A. JACOTĂ, V. ȘALARU, A. CHIRILOV, V. CAVTANAT, M. COLȚUN)	48
Părintele Grădinii Botanice (Alexandru TELEUȚĂ)	50
Academicianul din grădina cu flori multe... (Ion COMANICI, Valentina CAFTANAT)	52
Fondatorul Grădinii Botanice (Ion STICI)	56

Сад – на радость людям (Анна МОШКОВИЧ)	58
„30 de întrebări de-acasă” (Interviu cu Tudor IAȘCENCO)	62
Partea II. BIBLIOGRAFIA. PROIECTE. ȘCOALA ȘTIINȚIFICĂ	75
Bibliografia	76
Autoreferate	76
Monografii	76
Opere alese în 11 volume (manuscris)	79
Materiale didactice	80
Articole în enciclopedii	83
Articole în culegeri	88
Articole în reviste	98
Materiale, teze ale comunicărilor științifice	109
Brevete de invenții, adeverințe pentru soiuri de plante	138
Expoziții	141
Redactor, conducător științific, recenzent	142
Articole în ziar	151
Interviuri	155
Omagieri	156
Materialele nepublicate	164
Proiecte	170
Proiecte de grant	170
Proiecte dendrologice de creare a colecțiilor de amenajare	171
Proiecte de construcție verde și a rețelei de drumuri	172
Proiecte (realizate) de amenajare	172
Școala științifică	173
Partea III. VIAȚA ÎN IMAGINI	183

ACADEMICIANUL ALEXANDRU CIUBOTARU – UN NUME DE REZONANȚĂ (ÎN LOC DE PREFĂTĂ)

Academicianul Alexandru Ciubotaru este recunoscut, în țară și peste hotarele ei, drept un cercetător consacrat în domeniul botanicii structurale. Este un specialist notoriu în sfera proiectării, creării de obiective dendrologice și de arhitectură peisageră, are o contribuție remarcabilă în proiectarea și construcția Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei.

A desfășurat o bogată activitate științifică și organizatorică ca director al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei (1964–1987; 1995–2006) și ca director al renumitei Grădini Botanice de Stat „Nichita” din Ialta, Crimeea (1988–1995).

Aportul său la Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei a început de la alegerea unui nou teren, după care a urmat supravegherea atentă, coordonarea amenajării diferitor sectoare și laboratoare de cercetări științifice.

Un merit deosebit al academicianului Alexandru Ciubotaru este atragerea tinerilor specialiști (peste 100) în activitatea instituției, domnia sa punând accent pe atestarea cadrelor științifice și pe întinerirea echipei de cercetători științifici. Domnul academician este cel care a organizat primul Consiliu științific specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat (1976) pe lângă Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei, precum și apariția publicației periodice *Revista Botanică*.

Numele academicianului Alexandru Ciubotaru este înscris pe circa 700 de lucrări științifice elaborate (inclusiv 26 de monografii, culegeri, broșuri metodice) și 12 invenții. Academicianul Alexandru Ciubotaru a creat hibrizi și soiuri noi, introducând peste 40 de specii de cultură și specii sălbaticice de plante decorative, medicinale, aromatice, alimentare.

Teza de doctor habilitat a profesorului A. Ciubotaru (1970) a fost prima lucrare științifică experimentală care a demonstrat posibilitatea și importanța microscopiei electronice în cercetările fitoembriologice. Este și primul cercetător din fosta URSS care a descris și a ilustrat ultrastructura multor histogene embriologice la porumb, printre care structura chromomerică a cromozomilor pachiteni pe baza cărora au fost construite hărțile citologice ale genomului de *Zea L.*

Datele experimentale pe care le obține în laboratoarele de botanică structurală din Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei, Institutul de Botanică al Academiei de Științe din Ucraina, BIN (Leningrad), Grădina Botanică Centrală (Moscova), Institutul de Genetică al Universității din Lund (Suedia), Institutul de Biologie Moleculară (Moscova), Grădina Botanică de Stat „Nichita” (Ialta, Crimeea) au fost citate în numeroase monografii și articole științifice din țară și din străinătate.

Ca citoembriolog a prezentat numeroase comunicări științifice la diferite congrese și simpozioane din țară și de peste hotare (România, Suedia, SUA, India, Japonia, Franța, Germania, Polonia, Cehoslovacia, Austria, Olanda, Australia). A creat o școală științifică în domeniul citoembriologiei, a formulat și dezvoltat noi concepții, ipoteze, teorii care au devenit parte componentă a direcției științifice înaintate de dumnealui în anii 1980.

Dacă amenajarea și reorganizarea Sectorului de Botanică în Grădina Botanică ca obiectiv științific și de arhitectură peisageră este opera de o viață a academicianului Alexandru Ciubotaru deja general recunoscută, atunci editarea *Operelor alese* în 11 volume este încă un proiect ce urmează să încununeze bogata activitate a savantului desfășurată pe parcursul unei cariere științifice intense.

Cu prilejul aniversării, îi urăm domnului academician Alexandru Ciubotaru mulți ani prospere, plini de bucurii și realizări frumoase!

Academician Gheorghe DUCA,
Președintele Academiei de Științe a Moldovei

CURRICULUM VITAE

DATE PERSONALE

Nume, prenume: Ciubotaru Alexandru

Data și locul nașterii: 20 februarie 1932, s. Șipca, județul Orhei, azi r-nul Soldănești

Limbi cunoscute: română, engleză, rusa

STUDII

1947-1950 – Școala Agricolă din s. Cucuruzeni

1950-1956 – Institutul Agricol „M. Frunze” din Chișinău

1956-1959 – Doctorand al Academiei de Științe a Moldovei

1961 – A susținut teza de doctor în științe biologice

1967-1968 – Stagiul în cadrul Institutului de Genetică al Universității din or. Lund (Suedia)

1971 – A susținut teza de doctor habilitat în științe biologie

TITLURI ȘTIINȚIFICE

1961 – Doctor în științe biologice

1971 – Doctor habilitat în științe biologice

1976 – Membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei

1992 – Membru titular al Academiei de Științe a Moldovei

EXPERIENȚĂ PROFESSIONALĂ

Din 1956 – Activează la Academia de Științe a Moldovei

1959-1962 – Cercetător științific inferior la Academia de Științe a Moldovei

1962-1964 – Cercetător științific superior la Academia de Științe a Moldovei

1964 – Secretar științific al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei

1964-1987 – Director al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei

1988-1995 – Director și șef al Secției de Citogenetică și Embriologie a Grădinii Botanice de Stat „Nichita” din Ialta (Crimeea)

1996-2006 – Director al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei și șef al Laboratorului de Embriologie și Biotehnologie al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei

CONTRIBUȚII ȘTIINȚIFICE

A fondat școală științifică de citoembriologie din Republica Moldova.

1969-1972 – A lansat ipoteza Homeostatică a dublei fecundări

Este autorul:

1972 – concepției organelogenezei,
1972 – concepției neoplazmogenezei zigotului,
1984 – concepției privind statutul morfofuncțional al gametogenezei.
1989; 1990; 2004 – A lansat teoria homeostatică a dublei fecundări
1993 – Concepția privind evoluția și strategia reproducerii sexuate în lumea vegetală
1994 – Concepția tapetogenezei

Cercetările cariologice ale subspeciilor (varietăților) de porumb sunt expuse în monografia „Cariologia genului Zea L.” (Chișinău 2005).

Investigațiile citogenetice asupra structurii hromomerice a cromozomilor pachiteni la diferite subspecii de porumb sunt expuse în monografia „Pachitena” (Chișinău 2005).

ȘCOALA ȘTIINȚIFICĂ

A pregătit 62 de doctori în științe, inclusiv 12 doctori habilitați.

ACTIVITATEA PUBLICĂ

Membru al Academiei din Crimeea (Ucraina)

Membru al Academiei Naționale de Științe Ecologice din Republica Moldova

Membru al Societății Geneticenilor și Amelioratorilor din Republica Moldova

Membru al Academiei Internaționale de Științe ale Naturii și Societății (Rusia)

Membru al Asociației Grădinilor Botanice din România

Membru al Asociației Internaționale a Biologilor, secția embriologie plantelor

Membru al Societății Botaniștilor a Republicii Moldova

Președinte al Consiliului științific specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat la specialitatea „Botanica” (1975–2006)

TITLURI ONORIFICE; DISTINCȚII (SELECTIV)

1967 – Medalia de argint Carl Linné (Suedia)

1998 – Profesor de onoare al Universității „Al. I. Cuza” din Iași (România)

2000 – Titlul onorific „Om Emerit”

2004 – Ordinul „Gloria muncii”

2007 – Ordinul Republicii

2008 – Medalia „Gheorghe Pobedonoseț”

2010 – Ordinul „Cuviosul Paisie Velicicovschi” de gradul II

2010 – Diploma de gradul I a Guvernului Republicii Moldova

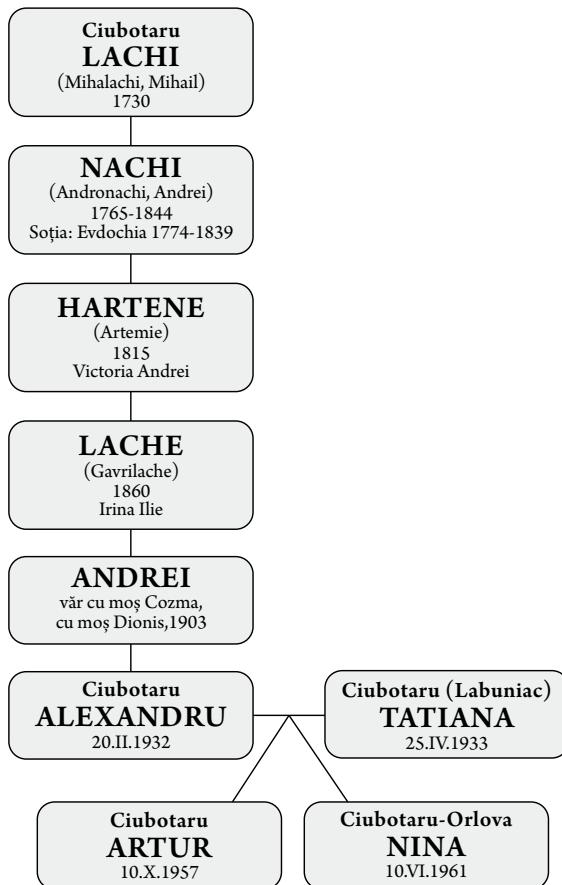
2012 – Ordinul „Ștefan cel Mare și Sfânt”

2014 – Medalia AŞM „Dimitrie Cantemir”

ARBORELE GENEALOGIC AL NEAMULUI CIUBOTARU

Dr. Vlad CIUBUCCIU

Cartea neamului Ciubotaru satul Șipca

O ANALIZĂ OCULTĂ (EZOTERICĂ) CU OCAZIA JUBILEULUI DOMNULUI ALEXANDRU CIUBOTARU

Eugenia MANEA-CERNEI

In viața precedentă ați fost bărbat, ați trăit în Mongolia, născându-vă atunci în anul 1675. Ați fost o persoană judicioasă, cu un simț practic bine dezvoltat. De profesie ați fost dramaturg, regizor sau conducător muzical, adică, poate, un dirijor.

Pentru viața aceasta aveți misiunea să faceți tot ce vă stă în puteri pentru a micșora violența în lume și a instala armonia. Ar fi un mare păcat dacă n-ați țin cont de această misiune!

Născut în viața de acum la 20 februarie în ziua lui Saturn, adică sămbăta, și-n luna lui Faur, după astrologia avestiană sau zoroastriană Vă considerați în zodia Vărsătorului; iar cei născuți pe data de 20 se consideră vărsători cu un semn regal al izbânzii, al norocului, adică un răsfățat al destinului.

După astrologia altor școli – Vă plasați în zodia peștilor. Dacă încercăm a analiza numărul 20 (conform Kabbalei numerologice), decidem că oamenii născuți sub semnul acestei cifre sunt de un nivel spiritual foarte dezvoltat, fiind înzestrăți cu capacitate excepționale. Acești oameni, devenind spre exemplu pictori, ai impresia că pot însuflare piatra!

Despre capacitatele onoratului de astăzi de a pătrunde în esența desenului, chiar și a celui de nivel microscopic, stim cu toții.

Și dacă e să continuăm despre cifre: luna februarie poartă simbolul cifrei 2, ce semnifică negație, ambiguitate, dualitate, antagonism, polarizare, opozitie. Cunoscându-1 pe dl Alexandru Ciubotaru, descoperi în caracterul său, în modul său de a fi, și aceste calități.

Cât despre anul 1932: adunând cifrele ce compun anul, obținem numărul 15 ce simbolizează o totală sau integră manifestare vitală. În cazul domnului Alexandru Ciubotaru, 15 se compune din $1 + 0 + 5 + 2 = 10$ – un canal al spiritualității vitale ce-i oferă o armonie cu toate plusurile și minusurile sale.

20 februarie 1932 – în sumă dău numărul 19, ce indică un izvor nesecat de energie, o miraculoasă capacitate de ați reface forțele și o extraordinară intuiție.

Ne e cunoscut și faptul că între numele ce-l poartă omul și însăși esența sa există o corelație directă. Și așa: Alexandru – nume grecesc ce l-au purtat cu onoare multe personalități marcante. Nu în zadar există și o piatră prețioasă pe nume – *alexandrit*...

Numele Alexandru conține în el cifra 9, ce simbolizează o armonie falsă cu un antagonism ascuns, adică un caracter cu criză internă. 9 – prezintă armonia cosmică, cristalizată în materia însuflată, care însă nu-i deplin pregătită pentru aceasta, din care cauză ascunde în „Eul” său intern unele antagonisme nerezolvate. Oamenii aceștia sunt în prag de evoluție spirituală. Pe de altă parte: după Pitagora cifra 9 reflectă un gust pronunțat pentru independență și libertate. Aventurier, îi place să construiască, să lase urme și să joace un rol important în societate.

Și așa: 20 februarie 1932, Alexandru Ciubotaru – toate acestea fiind spuse, codifică în 55 – un număr magic. Acești oameni sunt niște asistenți miraculoși, de la care tot ce-i viu în acest Univers așteaptă compătimire, mărinimie și ajutor.

Privit în oglinda numărului ereditar (adică numărul numelui de familie), conform numerologiei lui Pitagora, dl Ciubotaru adună 38 de puncte, număr ce-i caracteristic lumilor magice. Probabil, e vorba despre o persoană cu o bogată fantezie.

În numele de familie Ciubotaru, conform aceleiași numerologii pitagoriene predomină cifra 3 (repetându-se de trei ori). Trăsăturile dominante ale acestei cifre sunt următoarele: moștenitorul unei mari puteri de a lua de la capăt. Simț al umorului dezvoltat. Rămâne mereu Tânăr, inventiv, știe să tragă folose.

Așadar, 20 februarie este foarte greu de analizat, fiindcă, după cum am menționat mai sus, oamenii născuți pe această dată se află la intersecția a două semne zodiacale: zodia Vărsătorului și cea a Peștilor. Deci, fiind sub acțiunea a două constelații, aceste persoane se comportă ca niște dualiști, de regulă fiind foarte activi și mobili.

Peștii, ca și Vărsătorul, aparțin așa-numitei zone a transmutației – zonă de trecere la o treaptă superioară de dezvoltare. E și firesc că stihia peștilor e apa. Această stihie contribuie la transformările spirituale ale omului. Dar, consider, Domnului Ciubotaru îi corespunde și stihia aerului, caracteristică Vărsătorului. Datorită acestei stihii omul poate intra în contact cu semenii

săi foarte ușor, e foarte sociabil, e plin de idei și gânduri, împărtășindu-le din abundență celor din jur.

Refugiu zodiacal al peștilor e planeta Jupiter, care mai e numită și steaua regilor. Această planetă extinde posibilitatea individului spre o adaptare la orice mediu, orientându-se destul de repede și ușor în orice situație.

Cei născuți anume în prima decadă a semnului zodiacal al Peștilor sunt protejați de planeta Saturn, ce-i asigură mari succese în toate acțiunile sale și o extinsă reputație. Să nu uităm că sărbătoritul nostru e născut sâmbăta, deci e dublu protejat de planeta Saturn.

Nu l-a ocolt pe dl Alexandru Ciubotaru și planeta Venera – considerată planeta dragostei; deoarece peștii exaltă anume în această planetă, ei se îndrăgostesc repede și de mai multe ori pe parcursul vieții.

Dar planeta Venera asigură peștilor și un rafinat sentiment al perceprii frumosului. În acest sens, onorabilul nostru e un pește veritabil, deoarece îl cunoaștem ca pe un permanent îndrăgostit de frumos: el poate admira și un peisaj, și o pictură și o colecție în plină înflorire și cu o exaltare copilărescă îți transmite sufletului această admirăție, care ar părea o pasiune adevarată față de tot ce constituie frumosul în acest Univers.

În zodia Peștilor se află tocmai patru planete. Ne rămâne să spunem ceva și despre Lună. Știm că peștii se află în stihia apei, asupra căreia Luna are o acțiune de primă importanță, sferă de acțiune a Lunii este intuiția. Anume intuiția e necesară unui savant. Știm din literatură că la baza multor principii, legități, descoperiri a fost intuiția.

Și așa să-i urăm domnului academician Alexandru Ciubotaru ca planetele ce-1 protejează să graviteze mereu asupra destinului său.

Să-i urăm ca inima – acest soare palpitant al microcosmosului pe nume Om – să-și țină aprinsă flacăra pentru mulți ani înainte.

Să-i urăm ca toamna vieții să se mențină la nivelul unei toamne septembriene, plină de căldură catifelată, de cromatică sonoră, de seninătate spirituală...

Rămâneți mereu la ora înțelepciunii – ora fructului copit în suflet.
La mulți, mulți ani!

20.02.1997

**GRĂDINA BOTANICĂ (INSTITUT)
A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
LA ANIVERSAREA A 50 DE ANI PE ACTUALUL
PLASAMENT – MONUMENT NAȚIONAL DE
ARHITECTURĂ PEISAJERĂ (1965–2015)**
SARCINI, REALIZĂRI, PERSPECTIVE

Acad. Alexandru CIUBOTARU

Ziua de 27 septembrie 1965 va rămâne în istoriografia Grădinii Botanice (Institut) AŞM, fiind marcată de Decizia № 919 a Sovietului Miniștrilor al RSSM, prin care au fost alocate 104 hectare de teren în partea de sud-vest a capitalei Chișinău pentru construcția Grădinii Botanice. Pare ceva metaoric readucerea în istoricul Grădinii Botanice a cuvintelor din Biblie: „La început era cuvântul”. Cam aşa s-a întâmplat și în cazul nostru: vrem pământ, vrem un nou teren pentru a construi *de novo* o Grădină Botanică. Cererea noastră (din 24.VIII.1964) a fost auzită și „roata dezvoltării botanicii” în Moldova s-a mișcat.

Obținerea noului teren a fost momentul crucial după care au urmat multe schimbări, planuri și acțiuni consemnante în termeni și indici economico-financieri. O retrospectivă asupra celor realizate ne înfățișează un nemaipomenit maraton.

Momentul inițial a fost alegerea terenului pentru construcția Grădinii Botanice aprobată prin dispoziția Sovietului Miniștrilor al RSSM acum 50 de ani. Cerințele formulate de colectivul Grădinii Botanice prevedea obținerea unei suprafețe unitare de 80–140 hectare pe raza administrativ-orășenească. Terenul trebuia să aibă coline cu pante spre diferite puncte cardinale, soluri și substraturi litologice variate, prezența apei curgătoare și să fie prezentă, inclusiv, o luncă. Solurile trebuiau să aibă proprietăți deosebite, favorabile dezvoltării speciilor autohtone și (îndeosebi) alohtone. Se cerea un teren nou, lipsit de construcții administrative și locuințe, cu căi de acces și legat de arterele de transport orășenești. De preferat un teren în zona urbană și, totodată, asemănător cu neprețuitul landșaft caracteristic Moldovei.

Cine a luat cunoștință de actualul teren al Grădinii Botanice găsește răspuns în ce măsură s-a izbutit să fie întrunite cerințele noastre.

Al doilea moment expus de noi a fost conceptul de construcție al Grădinii Botanice, formulat în *Sarcina de proiectare*, completată cu condițiile Departamentului de Arhitectură Urbanistică a Municipiului Chișinău. Materialele menționate au fost parte componentă a Contractului de proiectare a Complexului Grădinii Botanice. Proiectantul general a fost Filiala GPRONII din Leningrad (1966–1971). Planul general de construcție al Grădinii Botanice, elaborat în 1971, a fost analizat și acceptat în Sesiunea Unională a Grădinilor Botanice (Chișinău, septembrie 1971), președinte fiind academicianul N. Țițin.

Lucrările de construcție a Grădinii Botanice au fost demarate în primăvara anului 1972. Amintim că proiectarea colecțiilor și expozițiilor de plante erbacee în teren deschis și în spații protejate a fost efectuată de către colectivul Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Conform planificării împărțirii terenului Grădinii Botanice se prevedea următoarele.

În **I zonă** să fie amplasate obiectivele cu destinație expozițională, cum ar fi: dendrariu, Flora Moldovei, expozițiile de plante ornamentale, rozariu (grădina de trandafiri), lianariu (grădina plantelor liane), grădina cu creștere dirijată, rocariu – grădina japoneză, siringariu (grădina de liliac), alpinariu (grădina plantelor alpine). În partea centrală, puțin mai în spate, pe traseul unui râuleț, se prevedea amplasarea unui sistem de lacuri decorative cu floră acvatică, sectorul de floră est-asiatică. Intrarea centrală, cu amenajarea expozițională principală (pentru plante tropicale și subtropicale) a fost prevăzută în partea de sud-vest, iar Blocul principal cu laboratoarele de cercetare și obiectivele administrativ-gospodărești în partea de sud-est.

Zona a II, situată în partea de sud-vest a terenului mărginit de magistrala Chișinău – Aeroport, includea suprafețe de teren pentru colecții cu destinație experimentală și, totodată, un teren destinat pentru diferite grupe importante de plante și cercetări științifice; această zonă putea fi vizitată numai de colaboratorii Grădinii Botanice și de grupe organizate de specialiști. Tot aici se prevedea construcția serelor pentru producerea materialului săditor, a unei „case de vegetație”, a răsadnițelor, a pepinierei dendrologice, a stațiunii de pompare a apei și.a. În total, în această zonă au fost planificate și construite

12 obiective cum ar fi: depozite pentru păstrarea materialului semincer, uscătoare de plante, garajul, cazangeria, stația de transformatoare electrice și.a.

Prima etapă mai prevedea construcția împrejmuirii cu gard metalic, a sistemului de irigare subterană pe toată suprafața Grădinii, construcția blocului administrativ (cu o sală pentru festivități, cu spațiu pentru Ierbarul republican, cu o sală de mese), a rețelelor inginerești, construcția drumurilor asfaltate și a potecilor rustice.

Etapa a doua prevedea construcția intrării centrale, a oranjeriei principale (expoziția plantelor tropicale și subtropicale), terminarea bibliotecii științifice, a Ierbarului republican, a Muzeului Botanic, a sălii de conferințe, a podurilor decorative din zona lacurilor și.a.

La începutul anului 1988, majoritatea sarcinilor trasate prin Planul General (de fapt o primă etapă) au fost finalizate, construcția obiectivelor fiind finanțată de la buget, din surse locale (RM) și gospodărești. Din ultimele au fost construite și următoarele obiecte: gardul metalic de împrejmuire cu o lungime de 3,4 km, complexul de sere pentru plantele tropicale și subtropicale, blocul biotecnologic, lacurile decorative, irigarea subterană și.a.

Din realizările primilor 22 ani de construcție și activitate științifică

De nenumărate ori m-am convins că această amenajare a Grădinii Botanice pe noul plasament a deschis calea spre dezvoltarea științei botanice în Moldova. Această idee cutezătoare a dat naștere unor mari așteptări.

Așadar, să ne amintim ce s-a realizat în primii 22 ani:

1) au fost finalizate lucrările principale în amenajarea spațiilor verzi și a construcțiilor capitale din I etapă;

2) a fost realizat un amplu program de pregătire a cadrelor științifice (peste 100 de candidați-doctori și mai bine de 20 de doctori habilitați), inclusiv cu pregătirea tezelor de doctorat în centrele științifice ale fostei Uniuni Sovietice și în alte țări;

3) în funcție de numărul taxonilor botanici cultivați, genofondul de plante al Grădinii Botanice (Institut) a AŞM a ocupat locul 4 (cu circa 12 mii taxoni) după Grădina Botanică Centrală (Moscova), Grădina Botanică Centrală (Kiev), Grădina Botanică din orașul Minsk;

4) rezultate deosebite s-au obținut în domeniul introducerii de noi plante, doavă este assortimentul mare de plante ornamentale, aromatice, medicinale, furajere și alimentare (mai mult de 400 taxoni) introdus în economia Republicii Moldova dar și ameliorarea unor cultivări, crearea pe baza hibridării și selecției a peste 100 de soiuri, hibrizi, ecotipuri aclimatizate;

5) obținerea Statutului de „Instituție Științifică” acordat de către Comitetul de Stat Unional în domeniul Atestării Științei și Tehnicii;

6) organizarea Consiliului Științific Specializat de pe lângă Grădina Botanică (Institut) pentru susținerea tezelor de „doctor” și „doctor habilitat” în biologie;

7) organizarea editării periodice a publicației „Revista Botanică”, apoi a unui șir de monografii „Determinatorul plantelor vasculare”, «Растительный мир Молдавии» în 5 volume, „Lumea vegetală” lucrare ilustrată în 4 volume, „Embriologia plantelor de cultură” în 2 volume, pregătirea și începutul editării „Florei Basarabiei” în 6 volume, în total peste 80 de monografi pe diferite teme;

8) organizarea Bibliotecii științifice a Grădinii Botanice (Institut) a AŞM;

9) organizarea de conferințe, simpozioane, congrese locale și internaționale în domeniul botanicii structurale, a citoembriologiei, a microscopiei electronice, a biotecnologiei, a amenajării și înverzirii spațiilor urbane și rurale;

10) formarea, în cadrul Grădinii Botanice, a șase școli științifice: în domeniul Geobotanicii și floristicii (fondator T. Ghedeman, membru corespondent al Academiei), a hibridării distante (fondator academician V. Rîbin), a embriologiei și citogeneticii (fondator academician A. Ciubotaru), a anatomiei plantelor (fondator academician B. Matienko), a paleobotanicii (fondator academician A. Negru) și a algologiei (fondator V. Șalaru membru corespondent al Academiei);

11) deschiderea pentru publicul larg a Grădinii Botanice ca obiectiv de arhitectură peisageră modernă și popularizare a botanicii contemporane;

12) implementarea rezultatelor cercetărilor de botanică aplicată în economia națională a Moldovei.

Perspective

Dezvoltarea de mai departe a Grădinii Botanice constă în redeșteptarea interesului și a preocupărilor publicului pentru mediul înconjurător și continuarea colaborării cu organele orășenești abilitate.

1) Atragerea mijloacelor financiare posibile pentru desfășurarea etapei a II-a a construcției Grădinii Botanice.

2) Grădina Botanică este menită să desfășoare procesul de creare a două Grădinii Botanice didactice și de agrement în orașele Bălți și Cahul, de creare și protejare a parcurilor dendrologice din țară cu diferite destinații în

scopul protejării mediului ambiant și fortificării sănătății populației (odihnă, recreere, agrement, educație etc.). Am fost și rămânem antrenați în crearea Parcului *Arboretum* ca unitate subordonată Grădinii Botanice ca și a Parcului *Unirea* consacrat aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

3) Dezvoltarea de pepiniere de plante ornamentale în localitățile rurale cu ajutorul Grădinii Botanice (Institut) a AŞM, prin implementarea experienței de amenajare și prin ajutorul concret cu material săditor gratuit.

4) Continuarea și dezvoltarea cercetărilor în agrofitocoze: monitorizarea polenizării, a calității și cantității polenului; dezvoltarea și formarea de loturi semincercere, monitorizarea poluării genomului și a schimbărilor cariotipului în condițiile tehnologilor intensive, supravegherea aplicării erbicidelor care adesea sunt folosite din dorința de a obține recolte mari. Lipsa unei legislații privind normele de folosit pentru producerea de recolte pe anumite soluri, pașaportizarea medico-sanitară, atestarea citogenetică (a mutabilității) a fertilizanților aplicării anual prezintă un pericol avansat. Amintim că în Occident acest pericol se află sub control, este monitorizat de către lege.

5) Botaniștii, medicii și farmaciștii propun aprofundarea cercetărilor în domeniul botanicii medicale, a fitoterapiei, care trebuie „readusă” în societate, în școli, în instituțiile de învățământ superior și organizarea farmaciilor de tip „Fitofarm”. În prima etapă trebuie completate colecțiile (fitoexpozițiile) cu plante medicinale (hepatice, antidiabetice, folosite la tratarea diferitor maladii: cardiace, renale, pulmonare etc.).

6) Redirijarea cercetărilor botanice pentru implementarea unor culturi noi, valoroase din punct de vedere economic, a plantelor aromatice, medicinale, energetice, alimentare, furajere, ornamentale etc. pentru a veni în sprijinul mediului de afaceri rural, pentru pregătirea horticultorilor și a specialiștilor care se ocupă de întreținerea, gestionarea și amenajarea spațiilor verzi.

7) Elaborarea unui Program complex de dezvoltare a Grădinii Botanice în comun cu administrația municipiului Chișinău, cu eşalonarea problemelor legate de finalizarea etapei a II-a a construcției Grădinii Botanice (Intrarea centrală, Oranjeria principală, construcția și repararea drumurilor asfaltate, realizarea și întreținerea podurilor decorative, amenajarea ecosistemului acvatic, organizarea Muzeului Botanic), cu obiective care să fie încadrate în termene, volum de finanțare, execuțanți, responsabili și.a., plan coordonat pe

verticală și aprobat de organele respective (Academia de Științe a Moldovei și municipiul Chișinău).

Onorată asistență, vreau să mai amintesc faptul că Grădinile Botanice, în istoria lor, au contribuit substanțial la progresul și prosperarea civilizațiilor. Despre acest adevăr vorbesc realizările și numărul mare de grădini botanice în țările europene. Prof. univ. dr. Anca Sârbu (ex-director al Grădinii Botanice București) spunea: „Într-o lume aflată în schimbare, afectată puternic de impactul antropic, sarcinile acestor instituții se amplifică și se diversifică în tendință de a contribui cât mai eficient la salvarea patrimoniului natural al patriei”. În rezolvarea acestui obiectiv numai pe continentul european activează astăzi mai bine de 400 de grădini botanice (Marea Britanie-77, Austria-13, Belgia-25, Franța-68, Germania-78, Italia-54, Olanda-43, Spania-16 și în fosta U.R.S.S.-120), care adăpostesc colecții de plante bine determinate, utilizate în scopul cercetării științifice, a conservării biodiversității, a informării și educației (Asociația Internațională pentru Conservarea Grădinilor Botanice, 1999). Mai amintim, a căta oară, că **plantele sunt de o importanță fundamentală pentru viața noastră zilnică și că utilizarea lor durabilă rămâne crucială pentru viitorul umanității**, iar grădinile botanice au devenit nu numai principalele depozitari ale genofondului vegetal, dar și principalele instituții de cercetare și ocrotire a fitodiversității.

Este momentul oportun să amintesc că pe parcursul anilor (lucrând ca director al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei, 1964-1987; 1996-2006, iar în anii 1988-1995 ca director al Grădinii Botanice de Stat „Nichita”, Ialta), am avut susținere și încurajare din partea multor personalități științifice și de stat, cărora le aduc sincere mulțumiri și recunoștință mea: primului președinte al AŞM – acad. I. Grosul, A. Corobcianu, V. Mednic, S. Grossu, P. Lucinschii, M. Snegur, V. Voronin, președintelui Uniunii Grădinilor Botanice – acad. N. Țițin, membru corespondent al Academiei – P. Lapin (Moscova), acad. A. Grodzinskii (Kiev), acad. V. Smolskii (Minsk), acad. Emil Pop (Cluj-Napoca), acad. C. Toma (Iași), prof. univ. dr. M. Mititiuc, I. Sîrbu (Iași), prof. univ. dr. Marin Andrei (București), prof. univ. dr. Anca Sârbu (București), dr. Angela Toniuc (Iași), acad. A. Spaskii, acad. S. Răduțan, acad. Gh. Duca, acad. I. Tighineanu, acad. M. Lupașcu, acad. T. Furdui (AŞM).

Aduc mulțumiri colectivului Grădinii Botanice care a fost alături de mine: A. Negru, I. Comanici, L. Toderaș, A. Teleuță, A. Palancian, C. Andon. V. Florea, M. Bodrug, V. Ciocoi, P. Țurcan, V. Sava, V. Țîmbală, V. Codreanu, N. Ciorchina, M. Colțun, R. Chițan, I. Moldovan, G. Costaș, N. Popescu și alții.

Diretorul A. Ciubotaru asupra Planului general de construcție a Grădinii Botanice. 1964

Terenul viitoarei Grădini Botanice în aşteptarea plantelor. Primul arbore (tei) este sădit de primul președinte al Academiei de Științe, academician Ioachim Grosu, împreună cu directorul Grădinii Botanice, dr. A. Ciubotaru. 1972

Așezarea primei grile a gardului metalic al Grădinii Botanice.
De la stânga la dreapta: dr. hab. A. Ciubotaru – directorul Grădinii Botanice,
acad. Artem Lazarev – membrul Prezidiului Academiei de Științe,
acad. Ioachim Grosu – președintele Academiei de Științe, acad. Timofei Ursu. 1975

COMEMORAREA MARELUI EMBRIOLOG – VERA ALEXEEVNA PODDUBNAIA-ARNOLDI LA 115 ANI DE LA NAȘTERE

Acad. Alexandru CIUBOTARU,
Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei

Vera Alexeevna Poddubnaia-Arnoldi
(22.05.1902–18.03.1985)

Printre mentorii mei, întotdeauna a fost și a rămas profesoara Vera Alexeevna Poddubnaia-Arnoldi – citoembriolog care a educat o întreagă pleiadă de citoembriologi din U.R.S.S. și din diferite alte țări.

Vera Poddubnaia-Arnoldi s-a născut la 22 mai 1902, în orașul Kursk, în familia unui jurist. Copilăria și anii de adolescență i-a petrecut în orașul Harkov unde, în anul 1918, a terminat școala medie. În 1920 familia se mută în orașul Krasnodar și se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității din orașul Kuban unde, în paralel, lucrează pe post de contabilă. În anul 1921 se transferă la Institutul Agricol din același oraș, unde a studiat până în anul 1923, când s-a transferat la Universitatea din orașul Moscova, la Facultatea de Biologie, pe care a terminat-o, cu succes, în anul 1925. După terminarea studiilor universitare este primită ca doctorand la Catedra de Morfologie și Sistemătică a Plantelor Superioare, condusă de prof. M. I. Galenkin. Aici s-a specializat în domeniul citologiei și embriologiei, sub conducerea prof. C. I. Meier.

După terminarea doctoratului lucrează, din anul 1929, la Institutul de Plante gumifere, unde organizează Laboratorul de Citologie și Embriologie, pe care l-a condus până în anul 1934. Din motive familiale, în același an trece cu serviciul în orașul Leningrad și se angajează ca cercetător principal în Laboratorul de Citologie al Institutului de Fitotehnie (șef de Laborator era cunoscutul citolog G. Levițki). În anul 1936 i se conferă gradul științific de candidat în științe biologice. Se întoarce la Moscova în 1939 și este angajată colaborator principal la Institutul de Genetică al Academiei de Științe a URSS sub conducerea academicianului N. I. Vavilov unde cercetează citologia și embriologia unor plante hibride și poliploide. În anul 1942 familia Poddubnaia-Arnoldi se mută în orașul Tașkent; acolo lucrează în Sectorul de Botanică, în calitate de colaborator principal la Institutul sfeclei de zahăr. Revenind la Moscova, în anul 1943, se angajează la Institutul Agricol de Cereale în Laboratorul de Citologie și Embriologie. În 1945 Vera Poddubnaia-Arnoldi susține teza de doctor habilitat cu tema: «Эмбриология покрытосеменных растений и ее значение для систематики, селекции и генетики» („Embriologia plantelor angiosperme și importanța ei pentru sistematică, selecție și genetică“), lucrare care în 1947 a fost răsplătită cu premiul „V. L. Komarov“. Din 1950 și până la sfârșitul vieții (1985) a lucrat la Grădina Botanică Centrală a Academiei de Științe a U.R.S.S. (orașul Moscova) în Laboratorul «Физиология развития растений» (Fiziologia dezvoltării plantelor).

Prima cunoștință cu prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi a avut loc la 14 iulie 1960, la Moscova, unde am venit să continu activitatea de cercetare de la Kiev. Acolo am efectuat un scurt stagiu în Laboratorul de Citoembriologie, conducător era membru corespondent I. S. Modilevskii (Institutul de Botanică al Academiei de Știință a Ucrainei), la Catedra de Botanică, conducător prof. Xenia Kostriukova (Institutul de Medicină) și la prof. M. V. Ceornoiarov (Grădina Botanică Centrală a Academiei de Știință a Ucrainei, Kiev), cunoscuți citoembriologi cu care am analizat unele rezultate cariologice, citologice și embriologice la porumb. Am făcut, totodată, cunoștință cu materialul experimental - embriologic de la diferite specii de angiosperme (Hordeum, Clivia și.a.), date obținute în laboratoarele menționate.

Este cazul să amintim că cercetările citoembriologice la plante în Republica Moldova au început abia în anii 1953-1954, la Catedra de Selecție a Plantelor de Câmp (șeful catedrei, prof. A. E. Kovarskii). Am făcut parte din acel grup care a făcut primii pași în citoembriologie (dr. docent S. M. Kolesnikov și asistentă Victoria V. Krâlova).

Menționăm că acel început a devenit posibil împărtășind marele experiențe în domeniul microscopiei din URSS, în laboratoare cu bogată tradiție, cunoscută în occident. Este vorba de școlile acad. S. G. Navașin (autorul descoperirii dublei fecundații la plante) și a elevilor săi (M. S. Navașin, E. N. Gherasimova-Navașina, I. S. Modilevskii și W. W. Finn) și prof. F. C. Meier, I. Gorjankin și V. Beleaev.

Revenind la stagiu efectuat în Laboratorul prof. V. Poddubnaia-Arnoldi (14 iulie 1960), îmi amintesc că în aceeași zi a fost făcut planul de lucru. La dispoziția mea au fost puse o masă de lucru, un microscop și câteva cutii de preparate permanente, pe care se putea urmări embriologia la diverse specii de plante (grâu, kok-sagâz, tau-sagâz și.a.), apomixia, influența temperaturilor joase asupra proceselor embrionare etc.

De la Vera Poddubnaia-Arnoldi am primit preparatele aranjate în ordinea ontogeniei embrionare (micro- și macrosporogeneza, gametogeneza, fecundația, embriogeneza). Ea mi-a spus: „Desenează ce consideri principal în ordinea evoluției proceselor embrionare. La sfârșitul zilei ne vom întâlni și vom discuta problemele apărute” și mi-a mai spus: „Să știi că embriologii nu se pregătesc în universități, universitățile pregătesc specialiști, iar embriologii cu renume se nasc”.

Prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi mi-a propus mai întâi să fac cunoștință cu embriologia la *Scorzonera tau-saghyz*, planta gumiferă studiată de dumneaei. Paralel am urmărit microsporogeneza de tip simultan la *Carduus acanthoides*. Apoi a urmat macrosporogeneza, formarea sacului embrionar, fecundația și embriogeneza la diferite specii.

În agenda de lucru a anului 1960 s-au păstrat desenele cu etapele principale ale gametogenezei, formării sacului embrionar, endospermogenezei și embriogenezei vizualizate în preparatele Verei Alexeevna, cu diferențierea morfologiei cromozomilor în metafază. Apreciind calitatea preparatelor permanente (fixare, colorare, diferențiere, secționare, selectare a structurilor florale, embrionare etc.), pregătite personal de prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi, mi-a făcut o deosebită placere să redau momentele morfologice distinctive care constituie formarea unei structuri sau a alteia, cum ar fi celulele diadei macrosporale, care se deosebesc evident, precum și cele două celule ale proembrionului bicelular. Asemenea particularități cu o importanță deosebită (în sensul diferențierii auto-embrionare) pot fi urmărite numai pe un material experimental cu astfel de calitate, obținut de prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi. Paralel au fost vizualizate și desenate fazele de formare

și creștere a tubului polinic în țesutul pistilului, diviziunea celulei generative și formarea spermatozilor. Pentru prima dată am avut posibilitatea să urmăresc, pas cu pas, toate fazele embrionare, inclusiv dezvoltarea completă a seminței la speciile amintite și la *Triticum timopheevii*.

O rară calitate și conținut informativ am descoperit în preparatele prof. Poddubnaia-Arnoldi la capitolul: „Anomalii în procesul reproducerii sexuate la *Scorzonera tau-saghyz*, provocate de temperaturile scăzute”. Este vorba de meioză-megasporogeneza și de cele trei diviziuni consecutive ale nucleilor haploizi în sacul embrionar. O deosebită atenție a acordat Poddubnaia-Arnoldi schimbărilor, abaterilor de la normal în meioză, mișcărilor și atașărilor cromozomilor în meioză și mitoză, apariției micronucleilor în celulele macrosporale.

Prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi m-a familiarizat, pentru prima dată, cu formarea structurilor apomictice. Dacă dezvoltarea embrionară normală: gametogeneza, fecundația și embriogeneza în anumită măsură erau studiate la *Zea mays L.*, atunci apomixia ca fenomen, formarea așa-zisilor nuclei restituitionali în grăunciorul de polen și procesele pre- și postapomictice erau ceva necunoscut. Tot în laboratorul Verei Poddubnaia-Arnoldi am cunoscut, pentru prima dată, partenogeneza nereductională la *Chondrilla pauciflora*. Este cazul să mărturisesc că stagiu efectuat sub conducerea prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi a fost și un serios examen în citoembriologie și pentru totdeauna păstrează amintirea unui mentor care mi-a rămas ca exemplu de înaltă științifică, care mi-a insuflat tendința spre profesionalism și neobosita muncă în căutarea adevărului, a perfecționării.

La teza mea de doctorat (Kiev, Institutul de Botanică, 1961), prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi mi-a dat o recenzie bună, iar la teza de doctor habilitat (la același Institut de Botanică, 1970) mi-a fost primul referent oficial. În 1971, prof. Vera Podubnaia-Arnoldi a venit la Chișinău, pentru prima dată, ca membru al Comitetului organizatoric la a V-a Conferință Unională a Embriologilor, unde a făcut și o comunicare în prima ședință plenară.

Pe parcursul multor ani, prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi a căutat să aplique cunoștințele despre particularitățile embriologice pentru rezolvarea problemelor din sistematica și filogenia lumii vegetale. Aceste idei, concepute de cunoscutul embriolog K. Schnarf și analizate în lucrarea sa „Embriologia comparată” (1929), au fost dezvoltate de Vera Poddubnaia-Arnoldi, care a formulat o serie de concepte teoretice în lucrările sale monografice: «Цитоэмбриология покрытосеменных растений»

(„Citoembriologia plantelor angiosperme”) (1976) и «Характеристика семейств покрытосеменных по цитоэмбриологическим признакам» („Caracterizarea familiilor de plante angiosperme bazată pe trăsături citoembriologice”)(1982).

În ultima monografie, prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi a clasificat caracterele embriologice în diferite unități taxonomice, pe baza unor caractere embriologice distincte, în lumina schimbărilor evoluției adaptative, arătând că durata schimbărilor în timp și caracterul proceselor embrionare sunt în legătură cu factorii mediului încunjurător, că diferenți factori exogeni pot determina schimbarea mersului normal al proceselor embrionare. Aceste date au contribuit mult la dezvoltarea citoembriologiei ecologice și generale, care au stârnit un deosebit interes pe la începutul anilor '80 ai secolului trecut.

Este cunoscut aportul Prof. Vera Poddubnaia-Arnoldi și în citoembriologia evolutivă a gimnospermelor, unde arată că dezvoltarea caracterelor ontogenetice embrionare la plantele superioare trebuie să fie cercetată numai în unitate cu dezvoltarea lor filogenetică (și habitat).

În lucrările sale, prof. Poddubnaia-Arnoldi a demonstrat însemnatatea cercetărilor citoembriologice nu numai pentru sistematică dar și pentru genetică și selecție. Aceste idei au fost sugerate de academicianul N. I. Vavilov în anii când Vera Poddubnaia-Arnoldi lucra la Institutul de Fitotehnie.

N-ar fi deloc o exagerare dacă am spune că cercetările citoembriologice efectuate de prof. Poddubnaia-Arnoldi în a doua jumătate a secolului trecut au constituit o nouă etapă în embriologia comparată și experimentală a angiospermelor. Pe baza propriilor investigații, efectuate pe parcursul a mai bine de jumătate de secol, a fondat și dezvoltat noi direcții în embriologia contemporană.

Vom aminti doar unele momente:

(1) Pentru prima dată a efectuat cercetări profunde privind biologia înfloririi și înmulțirea plantelor gumifere întâlnite pe teritoriul URSS, date care au fost incluse în diferite monografii și manuale universitare.

(2) A fost evidențiată cauzalitatea neîncrucișării (nefecundării) în procesul de hibridare distantă; încrucișările plantelor cu nivel poliploid diferit; motivul sterilității la hibrizi și poliploizi. Domnia sa a elaborat metoda de a evita cazurile de neîncrucișare (incompatibilitate) a speciilor, genurilor îndepărtate, cum ar fi cele dintre speciile genurilor *Triticum*, *Agropyron*, *Taraxacum*, *Nicotiana*.

(3) Prof. Poddubnaia-Arnoldi, în colaborare cu cunoscutul citolog G. Levițski, a cercetat și descris pentru prima dată morfologia cromozomilor la speciile de *Triticum*, fapt care a servit drept bază a unor noi concepții privitoare la formarea speciilor și evoluția lor în cadrul genului *Triticum*.

(4) Prof. Poddubnaia-Arnoldi și acad. N. Tițin au efectuat ample cercetări asupra biologiei dezvoltării hibrizilor de grâu cu pir, precum și a formelor perene de grâu. Au fost cercetate: gametogeneza, embriogeneza și endospermogeneza hibrizilor *Triticum x Agropyron* și *Secale x Agropyron*, care au jucat un mare rol în obținerea formelor *Triticale*.

(5) Vera Poddubnaia-Arnoldi a cercetat detaliat partenogeneza nereductională (dezvoltarea embrionului din oosferă diploide) la *Chondrilla* și *Taraxacum*. Au fost descrise dereglașurile meiotice la plantele apomictice, poliploide și hibride din speciile amintite și au fost prezentate unele precizări privind clasificarea tipurilor de apomixie care, după părerea ei, provin de la amfimixie.

(6) În conceptul fertilitate și sterilitate, Vera Alexeevna abordat problema sexualității, făcând posibilă clasificarea plantelor după sex.

(7) Vera Poddubnaia-Arnoldi este pionieră în aplicarea metodelor biotecnologice pentru obținerea plantelor de *Orchidaceae* din semințe; după cum se știe, semințele acestora sunt practic lipsite de endosperm și pentru a germina în sol sunt necesari 5-7 ani.

Aici pot fi aduse și multe alte realizări științifice, obținute pe parcursul a peste cinci decenii, rezultate marcante care au adus profesorului Vera Poddubnaia-Arnoldi recunoaștere mondială ca cel mai celebru embriolog al plantelor din secolul al XX-lea.

Vera Poddubnaia-Arnoldi a publicat 180 de lucrări științifice, printre care trei monografii de o mare valoare științifică: «Общая эмбриология покрытосеменных растений» („Embriologia generală a plantelor angiosperme“) (1964), «Цитоэмбриология покрытосеменных растений» („Citoembriologia plantelor angiosperme“) (1976), «Характеристика семейств покрытосеменных растений по цитоэмбриологическим признакам» („Caracterizarea familiilor de plante angiosperme bazată pe trăsături citoembriologice“) (1982).

În afara cercetărilor științifice, Vera Poddubnaia-Arnoldi a acordat o mare atenție activității pedagogice și obștești. Domnia sa a onorat cursurile de „Botanică generală și embriologie“ pentru doctoranzii Institutului de Fitotehnie (Leningrad), ai Institutului de Genetică (Moscova) și ai

Universității Lomonosov (Moscova). Vera Poddubnaia-Arnoldi are deosebite merite în pregătirea cadrelor de înaltă calificare. Zeci de tineri din țară și de peste hotare s-au format sub conducerea sa în stagii pentru pregătirea tezelor de doctor și de doctor habilitat.

Mulți ani la rând Vera Poddubnaia-Arnoldi a fost președinte al Secției Științifice a Societății Soviетo-Indiene în domeniul legăturilor culturale; a participat la organizarea multor congrese, conferințe, simpozioane în URSS și peste hotare, unde a prezentat comunicări științifice.

În anul 1982, la 25 aprilie, în Grădina Botanică Centrală a Academiei de Științe a URSS a fost sărbătorită ziua de naștere a Verei Alexeevna Poddubnaia-Arnoldi, neobosit embriolog, om de știință, biolog-botanist, cunoscut departe de hotarele URSS, profesor universitar, doctor habilitat, om de știință emerit, deținător al multor premii științifice și obștești.

Neavând copii, Domnia sa și-a consacrat viața cercetărilor științifice, care îi aduceau deosebite satisfacții. Avea un caracter bland și impunător de bună dispoziție. Când am cunoscut-o, cei de vîrstă ei îi spuneau Verocica Alexeevna. Cu toții cunoștuții săi avea o comportare prieteneoasă, îndeosebi cu cei apropiati, cu subalternii și elevii săi era nespus de modestă în aprecierea capacităților și succeselor sale; era de părere că mărele realizări la care a ajuns sunt doar rezultatul unei muncii sistematice de zi cu zi. Iubea mult viața și prețuia prietenia, iubea gluma și mereu purta zâmbetul pe față. În discuții pe teme științifice concrete devinea serioasă, dovedind profunde cunoștințe; în convorbire cu subalternii săi accentua că citoembriologia este necesară pentru rezolvarea unor probleme concrete, cum ar fi selecția practică și genetica plantelor, sistematica sau filogenia.

La 18 martie 1985, profesorul Vera Alexeevna Poddubnaia-Arnoldi a încetat din viață în spitalul orașenesc din Moscova. Rămășițele ei pământești se odihnesc alături de soțul ei C. A. Arnoldi. Luând parte la înmormântare, atunci ca și acum, îmi trec prin minte momentele sacre legate de această nerepetată personalitate care timp de mulți, mulți ani, constituia o componentă a acelaiași care mă știu și mă cunosc.

În biblioteca personală păstrează cu sfîrșenie și de fiecare dată recomand colaboratorilor, doctoranzilor mei, imensul număr de extrase din lucrările științifice oferite profesorului Vera Poddubnaia-Arnoldi de embriologi din diferite țări. Aceste extrase, cât și marea ei bibliotecă științifică mi le-a oferit personal cu un an înainte de a deceda, zicând că face acest gest în semn de prețuire și cu credință că aceste cărți vor contribui la dezvoltarea pe mai

departe a embriologiei vegetale în Laboratorul Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe din Republica Moldova.

Literatura

Поддубная-Арнольди В. А. Ускоренный метод эмбриологического исследования. Бот. ж., т. 23, №4, 1938.

Поддубная-Арнольди В.А. Эмбриология покрытосеменных растений и ее значение для систематики, селекции и генетики. Москва, докт. дисс., 1944.

Поддубная-Арнольди В. А. К вопросу ди- и полиспермии у высших растений. Известия АН СССР, сер. биол., №1, 1951.

Поддубная-Арнольди В. А. Ускоренные приемы эмбриологического исследования на фиксированном материале. Бюлл. Гл. бот. сада АН СССР, №18, 1954.

Поддубная-Арнольди В. А. Значение эмбриологических исследований для построения филогенетической системы покрытосеменных растений. Проблемы ботаники, вып. 3, 1958.

Поддубная-Арнольди В. А. Исследование процесса оплодотворения у некоторых покрытосеменных на живом материале. Бот. ж., т. 43, №2, 1958.

Поддубная-Арнольди В. А. Материалы к истории исследования процесса оплодотворения у покрытосеменных растений. Эмбриологические исследования покрытосеменных. Изд-во АН СССР, Москва, 1959.

Поддубная-Арнольди В. А. Пластиды в клетках генеративных органов орхидей. Бюлл. Гл. бот. сада АН СССР, № 39, 1960.

Поддубная-Арнольди В. А. Цитоэмбриология покрытосеменных растений. Изд-во Наука, Москва, 1976, 507с.

Поддубная-Арнольди В. А. Характеристика семейств покрытосеменных растений по цитоэмбриологическим признакам. Изд-во Наука, Москва, 1982, 352 с.

Чеботарь А. Рецензия на монографию В. А. Поддубной-Арнольди: «Характеристика семейств покрытосеменных растений по цитоэмбриологическим признакам». Изд-во Наука, Москва, 1982, 352 с.// Общая биология т. XLV, №3, с. 427-428.

Чеботару А.А. К 115-летию со дня рождения выдающегося цитоэмбриолога, ботаника-морфолога, профессора Веры Алексеевны Поддубной-Арнольди (22.05.1902–18.03.1985). В печати (Бюлл. Глав. Ботан. Сада АН РФ, Москва).

Partea I

OM, SAVANT, MANAGER, CETĂȚEAN

ACADEMICIANUL ALEXANDU CIUBOTARU – 85 DE ANI

Acad. Aurelian GULEA,
dr. Alexandru TELEUTĂ, dr. Ion ROȘCA

Academicianul Alexandru Ciubotaru este o personalitate marcantă a biologiei vegetale din Republica Moldova și nu numai, om de știință recunoscut în lumea specialistilor, fondatorul și directorul de onoare al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei, ctitorul școlii de citoembriologie din țara, pe care le-a slujit cu competență, devotament și credință.

Dl. Alexandru Ciubotaru a activat mai mult de 65 ani în cadrul Academiei de Științe a Moldovei și a adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea științei biologice prin promovarea unor teorii și concepții cu privire la dezvoltarea lumii vegetale, recunoscute la nivel național și mondial (teoria homeostatică a dublei fecundări la plantele din filumul *Magnoliophyta*, teoria organogenezei ș.a.). Ilustru specialist în domeniul embriologiei, cariologiei, citogeneticii și biotecnologiei vegetale, specialist cu merite deosebite în proiectarea și amenajarea spațiilor verzi, a parcurilor și a grădinilor botanice. Fiind conducător al Grădinii Botanice (Institut) a AŞM peste 35 de ani a contribuit semnificativ la fondarea și dezvoltarea parcurilor dendrologice și a grădinilor botanice: fondator al Arboretului „Valea Crucii” (160 ha), zonei verzi din cadrul Complexului Memorial Militar „Capul de Pod Șerpeni” și a parcului dendrologic de o rară frumusețe din cadrul Complexului Monastic „Mănăstirea Curchi”, care, în ansamblu, sunt obiecte valoroase pentru palmaresul cultural al țării.

Prin munca cu abnegație și dăruire de sine, academicianul Alexandru Ciubotaru a pregătit și publicat 700 lucrări științifice (inclusiv 26 de monografii, culegeri, broșuri metodice), este autor a 12 invenții, a creat hibrizi și soiuri, a introdus în cultură peste 40 de specii noi de plante decorative, medicinale, aromatice, condimentare, colectate din flora spontană a diferitor regiuni floristice.

În cei aproape peste 60 de ani de vastă activitate de cercetător, manager și îndrumător al tinerilor botaniști, s-a remarcat ca autor al unui număr impresionant de proiecte realizate, lucrări și articole cu factor de impact, sinteze, rapoarte, referate, recenzii, brevete de invenții, monografii și publicații în reviste și edituri de prestigiu, din țară și din străinătate.

În preajma venerabilei vârste de 85 de ani, profesorul, doctorul habilitat, academicianul Alexandru Ciubotaru este pregătit să publice seria de carte *Opere alese*, pentru care îi dorim putere de muncă pentru a realiza acest mare proiect al vieții sale și care vor încununa o bogată activitate științifică. De această părere sunt academicianul Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei, precum și academicianul Constantin Toma, remarcabil specialist în domeniul botanicii structurale, membru al Academiei Române și membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei, care afirmă: „Editarea în limba română a *Operelor alese* a academicianului A. Ciubotaru reprezintă o realizare științifică unică în domeniul botanicii structurale, de valoare pentru întreaga societate academică”.

Teza de doctor habilitat a profesorului A. Ciubotaru (1970) a fost prima lucrare științifică experimentală care a demonstrat posibilitatea și importanța microscopiei electronice în cercetările fitoembriologice. De asemenea, el a fost primul cercetător din fosta URSS care a descris și ilustrat ultrastrucțura multor histogene embriologice la porumb, printre care structura chromomerică a cromozomilor pachiteni pe baza cărora au fost construite hărțile citologice ale genomului de *Zea L.* Aceste rezultate au stat la baza fondării școlii științifice naționale în domeniul citoembriologiei.

Vorbind despre omagiat, putem menționa că domnia sa este o personalitate marcantă în știință, care a avut o ascensiune vertiginosă, dar cu multă modestie pe treptele profesionale. Întreaga activitate a acad. A. Ciubotaru este o contribuție pe altarul științei. Propriile cercetări, promovarea științei prin activități de organizare și conducere a instituțiilor de cercetare sunt merite care de-a lungul anilor au fost înalt apreciate cu decorațiuni de cele mai mari valori din țară și peste hotarele ei: Medalia de argint Carl Linné (Academia Suedeză); „Om emerit al Republicii Moldova”, Cavaler al Ordinului „Gloria muncii”, Diploma – *International Academie Rating of popularity and quality Golden Fortune*, «Георгіївська медаль» «Честь, Слава, Труд» IV степени, ordinul „Cuviosul Paisie Velicicovschi” de gradul II (Mitropolia Chișinău), орден Русской Православной церкви преподобного Сергия Радонежского, III степени (Москва, Патриарх Алексей II). Deținător al Diplomei de gradul I al Guvernului RM, medalia „Dimitrie Cantemir”, Doctor Honoris Causa al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, România, Ordinul Republicii Moldova, Ordinul „Ștefan cel Mare și Sfânt”, diplome și distincții de Stat și instituții științifice.

OMAGIU ACADEMICIANULUI ALEXANDRU CIUBOTARU LA A 85-A ANIVERSARE

Membru al Academiei Române, prof. univ., dr. Constantin TOMA,
dr. Angela TONIUC

Personalitate marcantă a biologiei vegetale din Republica Moldova, și nu numai, academicianul **Alexandru Ciubotaru** este fondatorul școlii de citoembriologie din țara soră, ctitorul Grădinii Botanice din Chișinău, pe care le-a slujit cu credință, devotament și competență fără egal timp de patru decenii, autorul și organizatorul unui mare număr de proiecte dendrologice, educatorul și formatorul atâtător specialiști în spiritul pasiunii pentru muncă, pentru natură, pentru descoperirea adevărului științific despre forma, structura, funcția și importanța plantelor. Sărbătorim cu toții, elevi, colaboratori și colegi, din Republica Moldova și din România, pe omul de știință cunoscut și recunoscut deopotrivă la noi și peste frontierele țării, în Europa și pe alte continente, unde a participat activ la prestigioase reunii științifice din domeniile: fitoembriologie experimentală, cariologie, citogenetică și biotecnologie. Apreciem elogios pe omul care la vîrsta de 85 de ani este activ și în calitate de director onorific și consultant științific al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Republicii Moldova; este în continuare conducător de doctorat și referent oficial în comisii de evaluare și de susținere publică a unor teze de *doctor* și de *doctor habilitat* în Republica Moldova, România, Rusia, Ucraina.

Cel mai mare botanist de astăzi al Republicii Moldova s-a născut la 20 februarie 1932, în satul Șipca din județul Orhei. După absolvirea școlii primare urmează cursurile Colegiului Agricol din Cucuruzeni, Institutul Agricol din Chișinău, aspirantura la Academia de Științe a Republicii Moldova, doctoratul la Institutul de Genetică al Universității din Lund (Suedia), obținând titlul de *doctor în științe* (echivalent cu titlul de *doctor habilitat*), în anul 1971, la vîrsta de doar 39 de ani. Era anul în care, aflându-ne în vizită la Institutul Botanic, l-am felicitat călduros pe Tânărul doctor și director al Grădinii Botanice din Chișinău. Așadar, în urmă cu aproape 50 de ani l-am cunoscut pe colegul Alexandru Ciubotaru; de atunci i-am urmărit activitatea de cercetător, organizator și educator al tinerilor botaniști, opera

științifică, realizările fără seamă în domeniul proiectării, construcției și conducerii grădinilor botanice din Chișinău și Ialta, al multor parcuri dendrologice de pe teritoriul Republicii Moldova.

Activitatea de cercetare a domnului Alexandru Ciubotaru începe imediat după ce obține titlul de candidat în științe (1961), când devine colaborator al Academiei de Științe, iar apoi (1964) secretar științific al Prezidiului Academiei de Științe. La vîrsta de doar 32 de ani i se încredințează funcția de director al Grădinii Botanice, cea veche și apoi cea nouă (din 1972), opera muncii și vieții sale; în această funcție de mare răspundere, ctitorul Institutului Botanic și al Grădinii Botanice, Tânărul cercetător dovedește abnegație, calitate de neîntrecut organizator, minte clară, program de zi lumină, spirit de sacrificiu, dăruire totală, până la uitare de sine, exigență față de colaboratori și față de sine, dar multă omenie, atașament față de instituțiile pe care le-a condus, față de colectivul ales și format de el.

Pentru calitățile excepționale de proiectant și conducător de instituții botanice, grădini și parcuri dendrologice, Alexandru Ciubotaru este solicitat, ca director și șef al Secției de citogenetică și embriologie vegetală, de către Grădina Botanică de Stat „Nikita” din Ialta, responsabilități pe care le onorează cu aceeași pricepere, competență și exigență în perioada 1988-1995; după care revine din nou, în 1996, ca director al Institutului Botanic și al Grădinii Botanice din Chișinău, instituții de recunoscut prestigiu, pe care le va conduce până în 2006, an în care se pensionează, dar este numit director onorific și consultant științific. Cu aceeași putere de muncă este prezent zilnic la instituțiile pe care le-a fondat și le-a condus decenii la rând; este și astăzi un model de competență și exigență profesională pentru tinerii cercetători, și nu numai.

Cu o energie greu de imaginat, insistent și foarte bine documentat, inimoul botanist a reușit să convingă factorii de decizie, în urmă cu cinci decenii, că Grădina Botanică din valea părăului Durlești nu are perspective de dezvoltare (din cauza ridicării continue a apei freatici, condiționată de vecinătatea cu unele lacuri din apropiere) și este necesar un nou teren, pe care a început, din anul 1972, construcția noii Grădini Botanice; astăzi, după 45 de ani, cetățenii capitalei, dar și cei din diferite raioane ale Republicii, se pot mândri cu această perlă verde, așezământ de știință, educație pentru ocrotirea naturii, loc de meditație și agrement. Am vizitat de mai multe ori această comoară a Chișinăului, care poartă amprenta viziunii ctitorului ei,

suntem în legătură permanentă cu slujitorii ei, facem periodic schimb de experiență între grădinile noastre botanice, participăm împreună la manifestări științifice naționale și internaționale, suntem împreună membri în colegiile de redacție ale revistelor noastre de specialitate.

Alexandru Ciubotaru, ctitor de edificii care slujesc botanica, este în același timp un renumit om de știință. Pentru bogata sa activitate științifică este ales în 1976 membru corespondent iar în 1990 membru titular al Academiei de Științe a Republicii Moldova, membru al altor academii, societăți și fundații științifice din țară și de peste hotare. Este locul să menționăm aici titlul de „Profesor de onoare” al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, cu care a fost distins în 1998 pentru întreaga activitate științifică și organizatorică.

Începându-și activitatea de cercetare științifică imediat după absolvirea Institutului Agricol din Chișinău, în 1956, viitorul academician Alexandru Ciubotaru reușește de timpuriu să se impună în cercurile de specialiști botaniști, își desăvârșește perfecționarea în embriologie vegetală la renomate școli de profil din Leningrad (azi Sankt Petersburg), Kiev, Moscova și Lund (Suedia), bucurându-se de aprecierea unor iluștri înaintași, recunoscuți în fosta Uniune Sovietică și peste hotare; despre unii dintre ei, academicianul Alexandru Ciubotaru avea să scrie, mai târziu, pagini de o rară sensibilitate și recunoștință.

Opera științifică a academicianului Alexandru Ciubotaru este impresionantă: peste 700 de studii și articole originale, sinteze, rapoarte, referate, medalioane, recenzii, broșuri și recomandări metodice, brevete de invenții, lucrări de istoria botanicii și 26 de monografii științifice și didactice, ca singur autor sau în colaborare, ca redactor al unor volume de biologie vegetală. Nu este locul pentru o analiză detaliată a întregii opere științifice. Subliniem doar câteva monografii de căptăi, elaborate în urma unei munci neobosite de laborator și bazate pe o foarte bogată literatură de specialitate: „Cercetări citocariologice asupra speciilor de cereale din Moldova” (1970), „Embriologia porumbului” (1972), „Secara – cariologie, embriologie, citogenetică” (1976), „Cariologia monocotiledonatelor din Moldova” (1977), „Pachitena” (în limba română și limba rusă) (2005, 2006), „Cariologia genului Zea L.” (în limba română și în limba rusă) (2005, 2006) și multe altele.

Subliniem, de asemenea, că domnul academician Alexandru Ciubotaru este redactor adjuncț al seriei „Lumea vegetală a Moldovei” (în 4 volume) iar din 2008 este redactor-șef al publicației „Revista Botanică” (fondată din inițiativa lui), din care au apărut deja mai multe volume, cel dintâi fiind

consacrat aniversării a 75 de ani de viață și 50 de ani de activitate științifică și organizatorică a ilustrului citoembriolog, cel care este autorul teoriei homeostatice a dublei fecundații, cel care a lansat statutul morfo-funcțional al gametogenezei, concepția neoplasmogenezei, organelogenezei și embrio-adaptogenezei.

Ca șef al Laboratorului de citoembriologie vegetală, din 1964, a format o adevărată școală în domeniu, a trimis mulți tineri la doctorat, în diferite republici ale fostei Uniuni Sovietice; el însuși, în calitate de conducător de doctorat a pregătit 60 de specialiști, unii dintre ei devenindu-i colaboratori, nume de referință în citoembriologia vegetală.

Pentru întreaga activitate științifică, organizatorică, educativă și socială, academicianul Alexandru Ciubotaru a fost distins cu diferite ordine (Ordinul Republicii Moldova, Gloria Muncii) și medalii (Gheorghii Pobedonoseț, Dimitrie Cantemir), diplome (International Academic Rating of Popularity and Quality „Golden Fortune”); cu prilejul împlinirii vîrstei de 75 de ani i s-a decernat Ordinul Republicii și a primit adrese de felicitare din partea Parlamentului și Guvernului Republicii Moldovei, din partea președintelui Academiei de Științe din Moldova, din partea unor directori de grădini botanice din România (București, Cluj, Iași, Jibou) și Ucraina. Iar la aniversarea a 80 de ani academicianul Alexandru Ciubotaru a fost decorat cu Ordinul „Ștefan cel Mare și Sfânt”.

Acesta este omul de știință Alexandru Ciubotaru, cu o aleasă cultură biologică, energetic, dar drept, care se bucură de apreciere sinceră, admirări și stimă din partea celor pe care i-a format, cu care a colaborat și colaborează. După pensionare nu s-a retras în liniștea casei sale, ci vine zilnic la Laborator, unde este întâmpinat cu respect și considerație din partea celor cu care lucrează, cărora le este totdeauna de folos prin larga experiență dobândită în decursul unei perioade de peste 60 de ani.

Din 1990 este o prezență activă și în România, la Grădinile Botanice din Iași și București, membru al „Asociației Grădinilor Botanice din România”, participând la reunii științifice, în comisii de doctorat, la excursii botanice în diverse zone ale țării. Este membru în comitetul de redacție al revistelor de botanică din Iași și București, colaborăm împreună la elaborarea unor lucrări științifice.

Un eveniment deosebit în activitatea științifică a domnului academician Alexandru Ciubotaru este elaborarea și publicarea unei vaste lucrări de sinteză *Opere alese* (în 11 volume) la care ne vom referi în cele ce urmează.

Editarea volumului „Embriologia comparată și experimentală la porumb și la alte plante de cultură” (vol. I) va fi urmată de „Embriologia ultrastructurală la *Zea mays L.*” (vol. II); „Organelogeneza (ontogenia organelelor celulare) la *Zea mays L. ssp. saccharata (Sturt.) L.H. Bailey*”. Atlas cu micro-electronografii” (vol. III); „Embriologia agroecologică a culturilor de câmp” (vol. IV); „Embriologia evolutivă a vegetalelor” (vol. V): este vorba de diferite niveluri evolutive sexuate din lumea plantelor superioare și arhegionate; „Cariologia, cariosistemática și citogenetica plantelor cerealiere”, inclusiv a unor graminee din flora spontană a Republicii Moldova (vol. VI). Celelalte cinci volume sunt consacrate realizărilor științifico-organizatorice obținute ca manager, director, șef de laborator la Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Republicii Moldova (1962–1987, 1996–2006) și ca director al Grădinii Botanice de Stat „Nichita” (Ialta, Crimea), (1988–1995), obiective model a arhitecturii peisajere pentru proiectarea și realizarea microexpozițiilor și a dendroparcurilor.

Cercetările experimentale multianuale ale profesorului universitar dr. Alexandru Ciubotaru au fost concepute și realizate în Sectorul de Genetică al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1956), apoi continue în Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Republicii Moldova (1964–1987, 1996–2006) și în Sectorul de Embriologie și Citogenetică al Grădinii Botanice de Stat „Nichita” a Academiei Agricole a URSS. (1988–1995), dar și în Institutul de Genetică al Universității din Lund (Suedia, 1967–1968), în Laboratorul de Microscopie Electronică al Institutului de Biologie Moleculară al Academiei de Științe a URSS (Moscova, 1968), precum și în timpul stagiorilor de cercetare în Centrele de Embriologie și Citologie din Kiev (Institutul de Botanică), în Laboratorul de Embriologie al Grădinii Botanice Centrale (Moscova) și în Laboratorul de Embriologie al Institutului de Botanică (Sankt Petersburg).

Mentionăm că în a doua jumătate a secolului trecut biologia, ca știință a vieții, a înregistrat remarcabile succese și descoperiri. Toate acestea au făcut posibilă reevaluarea vechilor concepții, fapt despre care s-a discutat în numeroase reviste și cărți de specialitate.

Printre lucrările științifice relevante se înscriu cercetările și rezultatele publicate în numeroase lucrări de către Alexandru Ciubotaru, om de știință recunoscut în domeniul cariologiei, embriologiei, citogeneticii, precum și în domeniul arhitecturii peisajere.

Trebuie să menționăm că dintre numeroasele plante de cultură și speciile spontane înrudite (din clasa monocotiledonate), autorul a acordat o deosebită atenție porumbului (*Zea mays L.*) – plantă ce constituie baza economică a Republicii Moldova. Fapt explicabil, deoarece cercetările și rezultatele descrise în primul volum au fost efectuate în Sectorul de Genetică și Selección al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS. Autorul, pentru prima dată, pe baza cercetărilor proprii efectuate în teren deschis, în condițiile locale, a urmărit formarea și dezvoltarea întregului sistem reproducător, formarea polenului și polenizarea, fecundația și embriogeneza, formarea seminței în urma multiplelor variante de încrucișare (polenizare), în diferite condiții de vară-toamnă. Rezultatele au fost cronologic însoțite de date micrometrice, de microfotografii și desene originale (peste 300) efectuate de autor, deci putem afirma că este vorba de o lucrare originală, unică în embriologia comparată și experimentală la *Angiospermae*.

Autorul (Ciubotaru, 1972) a demonstrat că, în sacul embrionar de tip *Polygonum*, celulele gametofitului feminin apar consecutiv, după fiecare din cele trei diviziuni mitotice ale megasporului chalazal – celulei mamă a sacului embrionar. Amintim că în publicațiile științifice și manualele universitare se arată că structuri celulare precum: oosfera, sinergidele, antipodele, celula centrală a sacului embrionar, apar abia în urma ultimei – a treia diviziune a nucleului celulei mamă a sacului embrionar!

Un moment decisiv în experiențele de hibridare la porumb (încrucișări artificiale) a fost constatarea ofilirii, apoi uscarea bazei stilurilor din inflorescență polenizată-nefecundată, ce ar însemna o repetare a efectului polenizării după 18-20 ore (în dependență de factorii ecologici), moment principal care poate salva anul de lucru sau un ciclu ontogenetic (cel care efectuează încrucișări, convingându-se că fecundarea nu a avut loc, poate repeta experiența pe aceeași inflorescență). Observațiile neîntrerupte (peste 20 de ore) asupra procesului *progam* (a germinării polenului, creșterii tubului polinic, automișării gameteilor masculini în tubul polinic) au permis autorului să surprindă automișarea gameteilor masculini și participarea lor activă în procesul *singam*.

Fecundarea la porumb (*Zea mays L.*) în linii generale a fost descrisă, pentru prima dată, de embriologul francez Louis Guignard (1901) și urmărită de alți autori într-o serie de cercetări, însă numai doi embriologi (A.A. Ciubotaru și S.N. Korobova) au reușit să evidențieze momentele esențiale, intime de contopire a gameteilor (φ și δ) în procesul dublei fecundații.

Printre multiplele detalii ale gametogenezei și fecundării trebuie să menționăm că A. Ciubotaru a descris, pentru prima dată, momente principale precum ieșirea gametilor masculini din grăunciorul de polen și sinergidă, eliberarea nucleului – gamet de citoplasmă (hialoplasmă) și localizarea acestieia în afara oosferei și a celulei centrale, adică neparticipareaei la formarea neoplasmelor zigotului. Extrapolarea acestor constatări unicat i-au permis autorului să elaboreze conceptul (ipoteza) neoplasmogenezei zigotului la *Angiospermae* (Ciubotaru, 1972), adică să demonstreze că neoplasma zigotului (extrapolată la toate angiospermele) este o formație matroclină și nu matropatroclină, cum se presupunea.

Analiza minuțioasă a impactului unui mare număr de factori exogeni a evidențiat metamorfozarea celulelor nucelare și haploide, necunoscută în literatură. Un deosebit interes, din punct de vedere al compatibilității încrucișărilor congruente și incongruente, prezintă momentele deosebite care apar în urma autopolenizării (înțuht) la plantele obligator anemofile.

Ciclul de lucrări publicate de academicianul A. Ciubotaru în domeniul citoembriologiei, inclusiv al embriologiei ultra structurale, este atotcuprinzător pentru o plantă de cultură atât de importantă ca porumbul și alte plante cerealiere; el a demonstrat că porumbul tăinuiește multe legități, inclusiv enigma provenienței sale. Totodată, părerea marelui selecționer Luther Burbank, precum că porumbul ar fi una din cele mai atrăgătoare plante în experiențele de încrucișare și obținere a noilor soiuri, a fost confirmată pe deplin.

Lucrarea *Opere alese*, prima de acest gen în limba română, este adresată cercetătorilor în domeniul botanicii structurale, va fi de folos embriologilor, botaniștilor, anatomiștilor, citologilor, citogeneticenilor, selecționerilor, fitotehnicenilor și doctoranzilor atrași de embriologie, cariologie, citogenetică și evoluție a sistemului reproducător la *Angiospermae*.

Ca urmare a celor exprimate mai sus, pentru valoroasa sa operaștiințifică, pentru bunele relații stabilite cu multă vreme în urmă între botaniștii din România și cei din Republica Moldova, îl felicităm călduros cu prilejul aniversării celor 85 de ani de viață și peste 60 de ani de activitate științifică fructuoasă !

Vă dorim, domnule academician Alexandru Ciubotaru, să vă păstrați aceeași putere de muncă pentru a duce la bun sfârșit cele 11 volume proiectate, din care primele trei volume vor fi publicate în acest an!

Stimate coleg, va urămi ani mulți și buni în deplină sănătate!

FONDATORUL GRĂDINII BOTANICE (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 80 de ani)

Acad. Gheorghe DUCA, acad. Teodor FURDUI,
dr. Alexandru TELEUȚĂ

Născut la 20 februarie 1932, în s. Șipca, jud. Orhei, azi r-nul Șoldănești. Biolog, domeniul științific: embriologie, cariologie, citogenetică și biotecnologie vegetală. Doctor habilitat în științe biologie (1971), profesor universitar (1973). Membru corespondent (1976) și membru titular (1992) al Academiei de Științe a Moldovei. În istoria dezvoltării botanicii în cadrul Academiei de Științe a Moldovei o dată semnificativă este ziua de 20 februarie 2012, când celebrul savant, membru titular al Academiei de științe din Moldova, Alexandru Ciubotaru împlinește onorabila vîrstă de 80 de ani.

După absolvirea Colegiului agricol din Cucuruzeni în 1950, își continuă studiile la Institutul Agricol din Chișinău (1951–1956), urmate de doctoranțura în cadrul Academiei de Științe a Republicii Moldova (1956–1959). În perioada 1967–1968 face stagiu la Institutul de Genetică a Universității din or. Lund, Suedia. În 1961 susține teza de doctor în științe biologice cu tema: „Influența unor factori ai mediului ambiant asupra proceselor de polenizare, fecundare și embriogeneza timpurie a porumbului”, apoi în 1970 susține teza de doctor habilitat pe tema: „Cercetări citoembriologice și electro-microscopice la porumb (*Zea mays L.*)”.

În 1973 î se conferă titlul de profesor universitar, în 1976 este ales membru corespondent și în 1992 devine membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. La vîrstă de 32 de ani (1964) este numit director al Grădinii Botanice. Deși avea o experiență modestă în calitate de administrator (în perioada 1963–1964 s-a aflat în funcția de secretar științific al Prezidiului AŞM), A. Ciubotaru a făcut față cu succes multiplelor sarcini.

În primul rând, organizează elaborarea programului de mobilizare a plantelor în scopul conservării florei și vegetației, efectuării cercetărilor embriologice și citologice a plantelor de cultură și spontane, întreprinde ample acțiuni în vederea instruirii cadrelor naționale prin intermediul centrelor științifice din Moscova, Sankt Petersburg (Rusia), Kiev, Ialta (Ucraina) etc. În scurt timp ajunge la concluzia că amenajarea Grădinii Botanice pe

terenul amplasat din valea r. Durlești nu are perspectivă, deoarece construcția lacului de acumulare din Parcul „Valea Morilor” a înrăutățit substanțial factorii hidrologici în această zonă. Tânărul director propune selectarea unui nou teritoriu, mai favorabil, pentru crearea Grădinii Botanice. După un an de consultări și investigații, cu susținerea renumiților savanți în domeniul biologiei: acad. N. Țițin, A. Fiodorov, N. Smolschii, A. Grodzinskii, profesorii S. Socolov, P. Lapin, L. Rubtov și alții, se confirmă teritoriul cu suprafața de 104 ha în partea de Sud-Est a orașului Chișinău pentru construcția Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei (Dispoziția Sovietului Miniștrilor al RSSM nr. 919 din 27.09.1965). Din acest moment, în istoria Grădinii Botanice se începe o nouă perioadă marcată de o activitate intensă de construcție a Grădinii Botanice și dezvoltare a cercetărilor științifice în domeniul botanic contemporane.

Alexandru Ciubotaru dă dovadă de calități manageriale ieșite din comun, manifestându-se ca un bun organizator și administrator. În anul 1965, începe procesul de proiectare a Grădinii Botanice, inclusiv a colecțiilor și expozițiilor de plante foioase și conifere, elementelor din flora și vegetația Moldovei, sectoarelor de horticultură, plante tehnice și netraditionale, plante furajere, plante pomicole nucifere, plante tropicale și subtropicale etc. În cadrul Grădinii Botanice se organizează noi laboratoare de cercetări științifice, expediții pentru mobilizarea genofondului de plante din diverse regiuni ale Terrei și prin intermediul schimbului de semințe cu diferite Grădini Botanice. În pofida obstacolelor cu care se confrunta, profesorul A. Ciubotaru (1975) izbutește să obțină pentru Grădina Botanică statutul de „instituție științifică”. În anul 1978 Grădina Botanică (Institut) a AŞM găzduiește lucrările celui de-al VI-lea Congres al botaniștilor din fosta URSS. Participanții apreciază înalt realizările Tânărului colectiv de cercetători științifici din Moldova în frunte cu directorul Grădinii Botanice Alexandru Ciubotaru.

La 30 de ani de la fondare, specialiștii din domeniul intruși la Chișinău pun o notă maximă Grădinii Botanice sub aspectul construcției peisajelor, dovedă că din start s-a pornit cu dreptul. Pentru A. Ciubotaru construcția Grădinii Botanice a fost și este cea mai importantă preocupare căreia i-a consacrat, practic, întreaga viață. Dar totuși ea nu este unică. O altă pasiune a sa sunt cercetările în domeniul embriologiei experimentale în conexiune cu problemele geneticii și selecției plantelor. Pe parcursul a cincizeci de ani el a efectuat ample cercetări cariologice ale speciilor de cultură și spontane din genurile *Triticum*, *Zea*, *Avena*, *Horedum*, *Panicum* etc., precum și a

unui număr mare de graminee din flora spontană a Republicii Moldova. A efectuat cercetări citoembriologice de rând cu aplicarea microscopiei electronice la porumb, secără, orz, ovăz etc., a culturilor de câmp. O analiză citoembriologică cu atragerea a circa o sută de culturi din agricultura mondială a fost pentru prima dată expusă în monografia «Эмбриология возделываемых растений» (vol. I și vol. II), (1978–1979).

Acad. A. Ciubotaru a lansat ipoteza Homeostatică a dublei fecundări (1969–1972), care mai târziu a stat la baza teoriei homeostatice a dublei fecundări (1989; 1990; 2004). Este autorul Concepției privind statutul morfofuncțional al gametogenezei (1984), Concepției neoplazmogenezei zigotului (1972), Concepției tapetogenezei (1994), Concepției privind Evoluția și Strategia Reproducerii sexuate în lumea vegetală (1993) etc. Cercetările cariologice ale subspeciilor (varietăților) de porumb expuse în monografia „Cariologia genului Zea L.” (Chișinău 2005), precum și investigațiile cito-genetice asupra structurii hromomerice a cromozomilor pachiteni la diferite subspecii de porumb, expuse în monografia „Pachitena” (Chișinău 2005), prezintă studii originale în care este analizat un amplu material experimental obținut de autor pe parcursul câtorva decenii.

Acad. A. Ciubotaru este autor și coautor a peste 700 lucrări științifice publicate în țară și peste hotare. A creat școala științifică de citoembriologie din Republica Moldova. Fiind președinte al Consiliului științific specializat mai bine de 30 de ani, a contribuit la pregătirea a circa 60 de doctoranzi și a fost consultant științific a 12 doctori habilitați. A contribuit la pregătirea cadrelor în Grădina Botanică (Institut) a AŞM unde au fost susținute mai bine de 20 de teze de doctor habilitat și peste 90 teze de doctor.

Este membru al Academiei Internaționale de Științe despre natură și societate (Rusia), membru al Societății geneticienilor și amelioratorilor din Republica Moldova, membru al Societății botaniștilor a Republicii Moldova, membru al Asociației internaționale a biologilor, secția embriologia plantelor. Redactor-șef al unui șir de publicații din țară și din Ucraina, redactor-șef al revistei științifice „Revista Botanică”.

Pentru activitatea fructuoasă a fost decorat cu un șir de distincții: „Om emerit”, Cavaler al Ordinului „Gloria muncii”, medalia „Георгий Победоносец”, medalia „Dimitrie Cantemir”, Doctor Honoris Causa al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, este decorat cu Ordinul Republicii.

SAVANT ȘI CETĂȚEAN FORTE (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 75 de ani)

Academicienii: T. FURDUI, Gh. DUCA, Tatiana CONSTANTINOV,
V. RUDIC, A. NEGRU;
membrii corespondenți: I. TODERAŞ, V. LACUSTA,
V. ȘALARU, N. BALAUR;
doctorii în științe: A. CHIRILOV, Valentina CIOCHINĂ, A. TELEUȚĂ

Alexandru Ciubotaru s-a născut în cea mai friguroasă lună a anului – faur (20 februarie), anul 1932, în satul Șipca, raionul Șoldănești. Dragostea față de natură, ce s-a manifestat de mic copil și lipsa surselor bănești, cauzate de sărăcia de după război, l-au determinat să plece în anul 1947 la învățătură la Colegiul agricol din Cucuruzeni, prestigioasă școală de agronomi pe vremuri, unde viitorii agronomi erau asigurați cu cantină, ceea ce-i permitea să se întrețină de sine stătător.

Fiind deprins de mic copil să muncească cinstit și cu izbândă, din primele zile de studiu în colegiu pe deplin se dedică studierii bazelor agronomiei prin ce s-a evidențiat ca unul din cei mai străduitori studenți. Minutele libere, deși erau foarte puține, le consacra desenului, o îndeletnicire fără care n-ar fi reușit, devenind savant, să descrie noi structuri cariologice și citogenetice inedite. Dar nici preocupările intense către lecții și lucrările practice în gospodăria colegiului nu i-a diminuat dragostea și responsabilitatea față de familie. În fiecare sămbătă, indiferent de timp, Dumnealui ținea drumul spre casa părintească. Simțul răspunderii față de apropiații săi s-a păstrat pe tot parcursul vieții sale.

Aici în Cucuruzeni, în acel timp, ca profesori teoreticieni și practicieni activau personalități de înaltă calificare și mari patrioti ai neamului, ceea ce a și determinat pregătirea multor specialiști, ce și-au adus un aport esențial în dezvoltarea multor ramuri ale agriculturii și științei. Printre aceștia, alături de academicianul A. Ciubotaru, merită a fi menționată academicienii M. Lupașcu, S. Toma, I. Untilă, V. Micu, membrii corespondenți V. Siminel, P. Patron, profesorii universitari A. Munteanu, S. Topală, A. Palii, A. Iurcu, A. Rotaru și.a. Nu în zadar acest colegiu este recunoscut printre specialiști ca „Sorbona” agricolă din Moldova.

După absolvirea colegiului de agronomie, deși i se propuse să continue studiile în Institutul Agricol, Dumnealui a considerat necesar un an să lucreze ca agronom de sector în satul Lăpușna, ceea ce i-a dat posibilitatea să se familiarizeze cu problemele cu care se confruntă în acel timp agricultura și să conștientizeze, că fără o profundare a cunoștințelor teoretice nu poți să ții piept cerințelor practice. De aceea în anul 1951 susține examenele de admitere la Institutul Agricol de Stat.

Cunoștințele teoretice obținute în anii studiului în colegiu și practica în calitate de agronom i-au creat o prioritate printre colegi de facultate, care veniseră la institut direct după absolvirea școlii medii. Întrebările ce-l frâmântau și le adresa profesorilor, îndrăzneala de a intra în dialog cu ei și munca asidue de fiecare zi l-au marcat chiar de la primul curs printre cei mai eminenți studenți. O deosebită apreciere o avea din partea viitorului academician A. Kovarski. Analizând rezultatele științifice ale academicianului A. Ciubotaru, trebuie să menționăm că acesta a pus bazele științifice ale embriologiei, cariologiei și citogeneticii în țara noastră. Primele lui cercetări au fost impulsionate de profesorul universitar A. Kovarski și au fost consacrăte studierii biologiei dezvoltării, înfloririi și formării seminței la *Arachus hipogea* L. în condițiile Moldovei. După anul 1958 axează investigațiile sale asupra plantelor de cultură cu răspândire largă și a celor spontane din genurile *Triticum*, *Zea*, *Avena*, *Horedum*, *Secale*, *Panicum* etc. cu aplicarea microscopiei electronice.

Caracteristic pentru cercetările științifice realizate sub conducerea academicianului A. Ciubotaru este nu numai nivelul înalt teoretic și metodic, ce i-a permis a efectua totalizări fundamentale, a elabora noi teorii, principii, ipoteze, care au dezvăluit multe fenomene și mecanisme din embriologia și citogenetica plantelor, dar și orientarea lor spre rezolvarea celor mai actuale și stringente probleme ale zilei. Despre aceasta ne mărturisesc nu numai rezultatele științifice sus-menționate, dar și faptul că încă în anii 70 ai secolului trecut dumnealui a inițiat studii în domeniul biotecnologiei plantelor, care s-au încununat și ele cu rezultate remarcabile – nu numai au fost obținute noi cunoștințe despre mecanismele calusogenezei, androgenezei, devirozării, dar au fost elaborate și tehnologii de cultivare și multiplicare a unor specii de plante.

Indiscutabil este aportul academicianului A. Ciubotaru în pregătirea cadrelor naționale de înaltă calificare – majoritatea doctorilor și doctorilor habilitați au fost susținuți moral și material în constituirea lor ca savanți.

Analizând succesul în dezvoltarea botanicii și construcției verzi a Grădinii Botanice este necesar, în special, să accentuăm rolul determinator al academicianului Alexandru Ciubotaru la crearea Grădinii Botanice ca instituție științifico-culturală, care stă în fruntea acestei instituții cca 40 de ani și este fondatorul Grădinii Botanice pe teritoriul actual și promotorul marii pleiade de cadre naționale de înaltă calificare.

La sfârșitul anilor 1980, fiind pe larg cunoscut ca savant și organizator al științei, a fost nevoie să lase Grădina Botanică creată cu cunoștințele și puterile proprii. Dumnealui depune documentele la concurs pentru suplinirea funcției de director a celei mai prestigioase Grădini Botanice de pe teritoriul URSS – Grădina Botanică „Nichita” (Ialta), unde printre alți concurenți trece concursul, funcție în care a activat opt ani. și aici s-a manifestat talentul acestuia ca savant și organizator. În premieră a organizat pregătirea cadrelor prin doctorantură și construcția a 22 de dendroparcuri și întreprinderea mixtă (GBSN – firma „Culermus” – VASHNIL) – „Agraf” de producere a uleiuri etero-oleaginoase, a formulat-prezentat Sarcina de proiectare de dezvoltare cultural-economică a GBSN pentru anii 1990-2010.

În 1995 se retrage în Moldova și în anul 1996 este ales din nou în funcție de director al Grădinii Botanice a AŞM, în care funcție va activa până în februarie 2006. Grație practiciei și cunoștințelor lui academician, Grădina Botanică nu numai că a supraviețuit în cele mai grele timpuri, dar a și devenit patrimoniu național.

Succesele deosebite în dezvoltarea embriologiei și citogeneticii plantelor de către academicianul A. Ciubotaru, în crearea și dezvoltarea Grădinii Botanice se datorează nu numai competenței sale în biologia generală și muncii asidue fără zile de odihnă – dumnealui primul vine și ultimul pleacă din Grădina Botanică, dar și darului de a-i aprobia pe tinerii cercetători, ceea ce i-a permis să creeze o școală științifică originală. Acad. A. Ciubotaru a condus procesul de pregătire a 63 doctori și 14 doctori habilitați, dintre care au fost susținute 40 de teze de doctori și 12 teze de doctor habilitat.

Este autor a peste 670 articole științifice și teze, inclusiv – 22 monografii. Merită și menționate așa lucrări fundamentale ca: «Цитокариологические исследования хлебных злаков» (1970); «Эмбриология кукурузы» (1972); «Рожь (кариология, эмбриология, цитогенетика)» (1976); «Карнология однодольных Молдавии» (1977); „Pachitena” (2005); „Cariologia genului Zea L.” (2005). Este redactor principal al seriei «Растительный мир Молдавии» (în cinci volume).

Datorită muncii perseverente, devine cunoscut în comunitatea științifică destul de timpuriu: la 29 de ani devine doctor în științe biologice; la 32 – secretar științific al Prezidiului AŞM și director al Grădinii Botanice; la 39 de ani – doctor habilitat și includerea rezultatelor sale științifice în manualul «Цитология растений» (1971, Moscova), destinat facultăților de agronomie a institutelor agricole; la 41 – membru al Consiliului de Experti al CSA URSS (Moscova); la 44 de ani – membru corespondent; la 56 ani – director al Grădinii Botanice de Stat „Nichita” (Ialta); la 60 – membru titular al AŞM; la 62 – este coautor la editarea seriei fundamentale de monografi «Эмбриология цветковых растений» (Sankt-Peterburg); la 64 – din nou director al Grădinii Botanice a AŞM; la 66 – Doctor Honoris Causa a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, România; la 68 de ani i se conferă distincția de Stat „Gloria Muncii” etc.

Academicianul A. Ciubotaru va rămâne în istoriografia științei nu numai ca savant notoriu, dar și ca fondator al Grădinii Botanice a AŞM pe un teritoriu nou, care a devenit obiect de mândrie națională.

Deși pe parcursul activității sale științifice și manageriale s-a confruntat cu mari obstacole, academicianul A. Ciubotaru sărbătorește aniversarea de 75 de ani în plină forță de muncă și intelectuală.

Cu prilejul aniversării îi adresăm felicitări cordiale și urări de noi succese în dezvoltarea embriologiei și citogeneticii. Să dea Domnul să avem mai mulți savanți de talia academicianului A. Ciubotaru și atunci știința va prospera continuu.

CELEBRU CERCETĂTOR ÎN DOMENIUL CITOLOGIEI ȘI EMBRIOLOGIEI (Academicianul Alexandru Ciubotaru la 70 de ani)

Academicienii: T. FURDUI, S. TOMA, M. LUPAŞCU, V. ANESTIADI,
B. MATIENCO, V. RUDIC, T. CONSTANTINOV, V. MICU,
N. GĂRBĂLĂU, A. NEGRU,
membrii corespondenți: I. TODERAŞ, P. PATRON, N. BALAUR,
A. JACOTĂ, V. ŞALARU,
doctorii în științe: A. CHIRILOV, V. CAVTANAT, M. COLȚUN

In anul 1989, când profesorul universitar Al. Ciubotaru îndeplinea de un sfert de veac funcția de director al Grădinii Botanice și realizase în practică planul general de construcție al complexului acestei instituții pe un teritoriu nou, fiind autor a 9 monografii și redactor responsabil al uneia din cele mai prestigioase serii în 5 volume a monografiei „Lumea plantelor Moldovei”, tocmai atunci numele lui a dispărut nu doar din Academie, ci și din țară. Mult timp nu s-a știut nimic despre soarta sa. Cauza plecării însă era destul de banală. După cum se știe, nu există proroci în patrie, cu atât mai mult cu cât era o persoană incomodă prin lucrările sale științifice, activitatea organizatorică, civică și comportamentul său.

Și totuși, în cele din urmă, viața pune lucrurile la locul lor, deși invidioșii depun eforturi extraordinare pentru a stopa activitatea celor care sunt mai talentați decât ei. Așa s-a procedat și cu academicianul Al. Ciubotaru. Și cum se întâmplă deseori, sprijinul a venit nu din partea colegilor din țară, dar de la cei de peste hotare. Elita științifică din străinătate a apreciat la justă valoare activitatea științifică și organizatorică a acad. Al. Ciubotaru. Compatriotul nostru devine director al uneia din cele mai vestite Grădini Botanice din lume – Grădina Botanică de Stat „Nichita” din Ialta.

Chiar de la primele investigații Tânărul cercetător a conștientizat că pentru a realiza ceva serios este necesar nu doar a cunoaște recente realizări teoretice ale științei, dar și a poseda în desăvârșire metodele moderne de cercetare. De aceea efectuează stagii și realizează investigații în centre științifice de prestigiu, inclusiv Institutul de Genetică din Suedia, Institutul

de Biologie Moleculară din Moscova, Institutul de Botanică din Sankt Petersburg etc. Tocmai conlucrarea cu savanții din alte țări, precum și munca cu jertfire de sine i-au permis să obțină rezultate care nu întotdeauna stau în puterea chiar și a unor colective întregi: el a reușit să elaboreze 10 concepții și ipoteze, să editeze cca 20 de monografii și peste 550 articole și teze. Numele savantului a fost inclus în lista celor mai celebri cercetători în domeniul citologiei și embriologiei.

Ca fondator al Grădinii Botanice, este obsedat de problemele constituirii și amenajării acestui patrimoniu ca Centru de cercetări științifice, instituție cultural-educativă și didactică, ca obiect arhitectural de landșaft și fitocenoză. Și în această postură și-a manifestat plenar talentul de organizator, precum și calitățile înăscute de estetician în arhitectură de landșaft și horticultură peisagistică. Genofondul de plante acumulate în Grădina Botanică, ce depășește peste 10 mii de specii și varietăți, prezintă un interes deosebit pentru economia națională. Expozițiile de plante – dendrariu, pinariu, rozariu, lianariu, alpinariu, cascada de lacuri etc. – sunt recunoscute de specialiști ca unele din cele mai reușite demonstrări de acest gen. Grădina Botanică a AŞM s-a situat în rândul celor mai prestigioase grădini botanice din lume.

Pentru merite deosebite în dezvoltarea științei biologice, pregătirea cadrelor de înaltă calificare și realizările în construcția complexului Grădinii Botanice a AŞM, academicianul Al. Ciubotaru i s-a conferit titlul de „Om Emerit al Republicii Moldova”. Este cavaler al Ordinului „Gloria Muncii”.

Cu ocazia aniversării de 70 ani îi dorim dlui academician Al. Ciubotaru multă sănătate, noi succese în dezvoltarea biologiei, realizarea visului ca Grădina Botanică să fie apreciată la justă ei valoare și de guvernatorii țării.

PĂRINTELE GRĂDINII BOTANICE

Dr. Alexandru TELEUTĂ

Cunoscutul savant Alexandru Ciubotaru, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, membru titular al AŞM, a împlinit onorabila vîrstă de 75 de ani. După ce a absolvit în 1950 Colegiul agricol din Cucuruzeni, și-a continuat studiile în Institutul Agricol din Chișinău (1951-1956), apoi a urmat aspirantura în cadrul AŞM (1956-1959), după care s-a aflat la stagiere în Institutul de Genetică al Universității din Lund, Suedia (1967-1968).

Academicianul A. Ciubotaru a exercitat, timp de 41 de ani, funcția de director al Grădinii Botanice, începând cu elaborarea programului de mobilizare a plantelor în scopul conservării florei și vegetației, efectuării cercetărilor embriologice și citologice a plantelor de cultură și spontane și continuând cu pregătirea cadrelor naționale prin intermediul centrelor științifice din Moscova, Sankt-Petersburg (Rusia), Kiev, Ialta (Ucraina) etc. În scurt timp, după ce a început activitatea sa în această funcție, ajunse la concluzia că pe terenul repartizat în valea r. Durlești construcția Grădinii Botanice nu are perspectivă. Construcția lacului de acumulare din parcul Valea Morilor a dus la înrăutățirea substanțială a factorilor de mediu în această zonă (îndeosebi ridicarea nivelului apelor freatici a cauzat înmlăștinirea terenului în această zonă, uscarea arborilor etc.). Tânărul savant a propus atunci selectarea unui nou teritoriu, mai favorabil, pentru crearea Grădinii Botanice.

În 1965 s-a aprobat teritoriul cu suprafață de 104 ha în partea de sud-est a orașului Chișinău. În același an a început procesul de proiectare a Grădinii Botanice, inclusiv a colecțiilor și expozițiilor de plante fioase și conifere, elementelor din flora și vegetația Moldovei, sectoarelor de horticultură, plante tehnice și ne tradiționale, plante furajere, plante pomicole nucifere, plante tropicale și subtropicale etc. Concomitent, a organizat în cadrul Grădinii Botanice noi laboratoare de cercetări științifice, expediții întru mobilizarea genofondului de plante din diverse regiuni ale Terrei și prin intermediul schimbului de semințe cu diferite instituții similare.

Pentru A. Ciubotaru construcția Grădinii Botanice a fost și este cea mai importantă preocupare, dar nu unica. O altă pasiune a sa sunt cercetările în domeniul embriologiei experimentale în conexiune cu problemele geneticii și selecției plantelor. Pe parcursul a 50 de ani a efectuat ample cercetări cariologice asupra speciilor de cultură și spontane din genurile *Triticum*, *Zea*, *Avena*, *Hordeum*, *Panicum* etc., precum și a unui număr mare de graminee din flora spontană a R. Moldova.

A efectuat cercetări citoembriologice de rând cu aplicarea microscopiei electronice la porumb, secără, orz, ovăz etc., a culturilor de câmp. Acad. A. Ciubotaru a lansat ipoteza homeostatică a dublei fecundări (1969-1972), care mai târziu a stat la baza teoriei homeostatice a dublei fecundări (1989; 1990; 2004). Este autorul concepției statutului morfofuncțional al gametogenezei (1984), concepției neoplasmogenezei zigotului (1972), concepției tapetogenezei (1994), concepției evoluției și strategiei reproducерii sexuate în lumea vegetală (1993). Autor și coautor a peste 650 de lucrări științifice publicate în țară și peste hotare, inclusiv 22 de monografii, 12 invenții.

Acad. A. Ciubotaru a creat școala științifică de citoembriologie din Republica Moldova, fiind pe parcurs și redactor-șef al unui șir de publicații din țară și Ucraina, inclusiv al revistei editate de Grădina Botanică – „Revista Botanică”. În prezent Grădina Botanică din Chișinău, la fondarea căreia A. Ciubotaru și-a consacrat cea mai mare parte a vieții sale, este bine cunoscută și apreciată nu numai în Moldova, dar și peste hotare, fiind vizitată anual de mii și mii de oameni, inclusiv turiști străini.

ACADEMICIANUL DIN GRĂDINA CU FLORI MULTE...

Dr. hab., prof. univ. Ion COMANICI,
dr. Valentina CAFTANAT

Timpul își urmează implacabil cursul. Și doar calendarul îl poate aduce la realitate pe un om aflat mereu în căutare (liniștea doar o visează). Această ipostază, de căutare, credem noi, îl caracterizează mai întâi de toate pe sărbătoritul nostru, academicianul Alexandru Ciubotaru. Căci de când îl știm în fruntea Grădinii Botanice, din 1964, îl vedem neobosit, mereu în acțiune mereu obsedat de problemele constituirii și amenajării Grădinii Botanice ca centru de cercetări științifice în domeniul botanicii, instituție cultural-educativă și didactică, ca obiect arhitectural de landșaft și horticultură peisajeră, iar pentru unii doar o grădină cu flori multe...

Fiind numit de către președintele AŞM acad. I. Grosu în postul de director, la vîrsta de numai 32 de ani, având atunci titlul de doctor în biologie (1961) și de colaborator științific superior (1963) și o experiență nu prea mare de lucru în organele de conducere (secretar științific al Prezidiului AŞM, 1963–1964), A. Ciubotaru a făcut față cu brio acestor funcții la Grădina Botanică. Acad. V. Râbin, acceptând numirea în post a lui A. Ciubotaru, zicea: „Va crește odată cu Grădina Botanică”. Tânărul director își perfecționează cunoștințele și efectuează profunde cercetări de embriologie și citologie cu folosirea microscopiei electronice în prestigioase centre științifice, cum ar fi Institutul de Biologie Moleculară din Moscova, Institutul de Genetică al Universității din Lund (Suedia) și a. Elaborează un vast program de mobilizare și introducere a plantelor cu diverse destinații, de protecție a florei și vegetației, de cercetări embriologice și citologice a plantelor, ia măsuri energice în vederea pregătirii cadrelor naționale de calificare superioară mai ales prin intermediul doctoranturii cu destinație specială, în marile centre științifice – Moscova, Sankt Petersburg, Kiev și.a., înțelegând bine faptul că anume cu un colectiv nou de tineri entuziaști bine pregătiți va putea realiza programul de amenajare a Grădinii Botanice și de cercetări științifice, nu cu vechi – compus în cea mai mare parte din cadre venite de aiurea în căutarea de locuri însorite.

În scurt timp A. Ciubotaru se convinge de faptul că Grădina Botanică nu are perspective de dezvoltare pe terenul din valea râulețului Durlești, din cauza ridicării nivelului apelor subterane, condiționată de apropierea lacului din Valea Morilor și cel de la Ghidighici, care favorizau uscarea arborilor. De aceea noul director întreprinde acțiuni energice pentru obținerea unui teren pentru Grădina Botanică, care, după multe eforturi și nervi irosiți, a fost repartizat în partea de sud-est a or. Chișinău.

Începe atunci activitatea de constituire a Grădinii Botanice actuale, unde se manifestă plenar talentul de cercetător, organizator și calitățile învățute ale lui A. Ciubotaru în arhitectura de landșaft și horticultura peisajeră.

Tinerii trimiși la învățătură se întorc rând pe rând doctori în biologie. A. Ciubotaru, organizează noi laboratoare în cadrul Grădinii Botanice, inclusiv laboratorul său, care devine o adevarată școală de citoembriologie din Republica Moldova, organizează expediții pentru mobilizarea genofondului din diferite regiuni ale fostei Uniuni Sovietice și prin schimb de semințe – din multe țări ale lumii, găsește izvoare de finanțare extrabugetară și de aprovizionare tehnico-materială, care au avut un rol hotărător în dezvoltarea și amenajarea Grădinii Botanice, acumularea genofondului de plante prețioase pentru economia națională, crearea în natură a colecțiilor și expozițiilor, a formelor și obiectivelor arhitecturale landșaft și peisajere – dendrariu, pinariu, rozariu, lianariu, alpinariu, rocariu, cascada lacurilor etc. Tot din surse nebugetare se construiesc, după proiectul lui A. Ciubotaru, gardul metalic decorativ și complexul de sere. Fitogenofondul acumulat depășește 10 mii de specii și varietăți, Grădina Botanică situându-se în rândul celor de frunte.

În 1971 își susține teza de doctor habilitat, în 1973 i se conferă titlul de profesor universitar. Sub „povara” succeselor realizate în toate domeniile de activitate, profesorul A. Ciubotaru reușește să obțină pentru Grădina Botanică statutul de Institut de Cercetări (1975). În 1976 este ales membru corespondent al AŞM.

Prin eforturi extraordinare izbutește să obțină finanțare de la buget pentru construcția capitală a acesteia. Blocul de laboratoare a fost ridicat datorită strădaniilor directorului într-un timp scurt și dat în exploatare în 1978. În același an Grădina Botanică-Institut găzduiește Congresul VI Unional al Botaniștilor. Congresul a apreciat la justă lor valoare realizările Grădinii Botanice și meritele directorului său. La fel, a obținut o notă bună

și din partea forului celor mai mari specialiști în domeniul construcției peisajere și al botanicii întruniți la Chișinău cu ocazia jubileului de 30 de ani ai Grădinii, care au fost fascinați atât de frumusețea expozițiilor, cât și de splendoarea landșaftului moldav.

Construcția capitală și peisajeră este numai o parte a vieții acad. A. Ciubotaru, o altă parte o constituie cercetările științifice, munca la microscopul fotonic și electronic în domeniul embriologiei experimentale, strâns legate de problemele genetice și selecției plantelor. Ipoteza homeostatică a fecundării duble lansată de d-lui este recunoscută ca teorie și a intrat în prestigioase manuale și îndrumare. Principiile gametogenezei și un șir de concepții legate de embrioadaptatiogeneză, abreviația structurilor progametice și proembriонare elaborate de A. Ciubotaru au dat o amplă explicație proceselor de organelogeneză – ontogenia organelor celulare, au largit înțelegerea variabilității ereditare, a reproducерii sexuate la plante, ceea ce deschide noi perspective de utilizare a genofondului plantelor introduse (purtători de gene dezirabile) din flora spontană în procesul selecției plantelor de cultură, lucrări des citate în literatura de specialitate. Acad. A. Ciubotaru devine unul dintre liderii embriologiei în spațiul ex-sovietic alături de M. Iakovlev, T. Batâghina și alții, este invitat la foruri științifice internaționale în SUA, Anglia, Franța, Italia și alte țări.

Colectivul Grădinii Botanice între timp a crescut considerabil, având cca 250 de oameni inclusiv 8 doctori habilitați și 45 doctori în științe biologice, înzestrată bine din punct de vedere tehnico-material, cu o gospodărie auxiliară bine organizată; în fiecare an apar monografii ale colaboratorilor în diferite domenii de cercetare. Grădina Botanică obține, sub conducerea acad. A. Ciubotaru, succese îmbucurătoare în toate direcțiile de activitate. Dar, vorba filosofului, succesele nu se iartă. Începe o perioadă de aprigă prigoană a directorului, desfășurată de forțele șovine din Grădina Botanică și din Academie, campanie care s-a încheiat la 15 decembrie 1986 cu destituirea A. Ciubotaru, doctor habilitat, profesor, membru corespondent al AŞM, și înlocuit cu un candidat în științe nu demult venit de aiurea. Fostul șef al Academiei, care lipsise mai înainte Grădina Botanică de gospodăria auxiliară și de complexul de sere, acum intenționa să transforme într-un „poligon” de cercetare a unor idei ale sale naturfilosofice. Dar n-a reușit, căci a nevoie să plece din Moldova.

Iar dl A. Ciubotaru, grație capacităților și autoritatii pe care le avea în lumea științifică, susține concursul și devine director al faimoasei Grădini

Botanice Nikita din Ialta (1988) pe care, datorită încheierii unor contracte de colaborare, reușește să lanseze pe arena internațională. În 1992 este ales membru titular al AŞM și ai AŞ din Crimeea.

Reîntors în patrie și venind iarăși în fruntea Grădinii Botanice (Institut), care între timp își schimbă firma și devine Institut de Botanică începe, cu aceeași energie ca și altădată, construcția unor noi edificii, care n-au fost înălțate la vremea lor.

Acad. A. Ciubotaru vine la 65 de ani ai săi cu o experiență bogată în domeniul organizării științei, cu principii, noțiuni și ipoteze elaborate cu noi căutări, cum ar fi concepția neoplazmei zigotului, pe care o elaborează în prezent. Autor a peste 470 de lucrări științifice publicate (inclusiv 28 peste hotare), autor și coautor a 20 de monografii, culegeri, indicații metodice și a 6 inventii, dacă și 35 doctori în biologie și 5 doctori habilitați. Opera de predilecție a sa este, desigur, Grădina Botanică, acest splendid monument al arhitecturii de landșaft și peisajere, pe care este ferm hotărât să o ducă la bun sfârșit în condițiile actuale deloc usoare.

Îi dorim dlui academician A. Ciubotaru cu ocazia acestei aniversări multă sănătate, fericire, realizarea tuturor inițiativelor sale și împlinirea visului sacru ca Institutul de Botanică de la noi să devină cu adevărat o „grădină cu flori multe”, vestită și cunoscută de cât mai multă lume.

FONDATORUL GRĂDINII BOTANICE

Ion STICI

Domnul știe ce face: la sfârșit de an picură câte oleacă de lumină caldă în unele suflete pentru a le ocroti și pune pe unda dăinuirii, a le întări speranța de viață. Academicianul Alexandru Ciubotaru, savant cu renume, fondator al Grădinii Botanice din Chișinău, a primit recent la Kiev, din mâna președintelui Academiei Naționale a Ucrainei Boris Paton, medalia de aur „Sfântul Gheorghe” potrivit ratingului academic internațional „Fortuna de Aur”. De acum al 9-lea an această prestigioasă medalie internațională este oferită la sfârșit de an unor proeminente personalități din diverse țări – oameni care au înregistrat progrese evidente în economie, știință, artă, cultură...

Alexandru Ciubotaru este omul care a reușit să consolideze o școală științifică în domeniul biologia dezvoltării, să fie ctitor al Grădinii Botanice de la noi. Este unul dintre cei mai erudiți specialiști în domeniu: circumstanțele au fost de așa natură că un timp dumnealui a activat și ca director al uneia dintre cele mai vestite grădini botanice din lume – Grădina Botanică de Stat „Nikita” din Yalta... A plecat încolo presat fiind de acel teasc rigid al totalitarismului, dar cum s-au limpezit timpurile – a fost invitat „acasă”, la AŞM.

Prin eforturi extraordinare aici a dovedit deja să fondeze o nouă Grădină Botanică în zona Aeroportului Internațional Chișinău. A făcut stagiuni în această direcție la Sankt-Petersburg, în Suedia, la Institutul de Biologie Moleculară din Moscova, a scris peste 550 de articole și teze științifice, 20 de monografii, devenind un nume de preferință între cei mai célébri savanți din domeniul citologiei și embriologiei. Este un neîntrecut estetician în arhitectura de landșaft și horticultura peisagistică. Genofondul de plante acumulat în Grădina Botanică, care trece de 10 mii de specii și varietăți, prezintă un interes deosebit pentru economia națională. Expozițiile de plante - dendrariu, pinariu, rozariu, lianariu, alpinariu, seringariu, cascada de lacuri etc. sunt recunoscute de specialiști ca unele din cele mai reușite demonstrări de acest gen. În felul acesta Grădina Botanică din Moldova se află printre cele mai prestigioase instituții de acest gen din lume.

Medalia acordată de către International Open Academic Rating of Popularity and Quality-Golden Fortune este încă un semn de recunoaștere pentru cele realizate până acum de acest redutabil savant.

E cazul de menționat că sub aceeași zodie a recunoașterii se află la acest sfîrșit de an și academicienii Vasile Anestiadi, Vasile Micu, Mircea Bologa, Nicolae Gărbălău, Dumitru Ghiță, Alexei Spasskii, Andrei Timuș, de asemenea, distinși cu aceeași medalie de aur. Prin această decorație meritele savanților din Moldova sunt recunoscute și apreciate pe plan internațional. Importanța gestului frumos al președintelui Boris Paton poate fi și mai lesne înțeleasă, dacă ne gândim că de această distincție s-a învrednicit în anul 2002 și Papa de la Roma Ioan Paul al II-lea.

САД – НА РАДОСТЬ ЛЮДЯМ

Доктор биологических наук, профессор Анна МОШКОВИЧ*

На этой неделе известный молдавский учёный, доктор хабилитат биологии, академик Александр Андреевич ЧУБОТАРУ отпраздновал 80-й день рождения.

Юбилиар, по-видимому, мысленно оглядывается назад – какие они, прожитые годы? И те, кто был рядом с ним на разных этапах его жизни, тоже.

Я одна из них, сотрудница лаборатории эмбриологии растений отдела генетики Академии наук Молдовы, которой руководил Александр Андреевич. Хочу рассказать о шефе, ученом и человеке. Мы познакомились ровно полвека назад. Тогда он уже был кандидатом биологических наук. Видный молодой мужчина, стройный, подтянутый, с густой темной шевелюрой, вдоль которой сбоку ото лба до затылка – прядь седых волос. Сосредоточенное лицо, подкупающая улыбка, а к случаю – заразительный смех. Ему еще не было и тридцати.

Цитология и эмбриология тесно связаны с генетикой. И если до начала 30-х она шла в ногу с мировой наукой, то под руководством академика Лысенко, которому покровительствовал Сталин, последовательно уничтожалась. Генетиков считали почти врагами. Именно в этой гонимой области биологии формировался научный интерес Александра Андреевича; Он стучится в двери ведущих научных центров Москвы, Ленинграда, Киева, где сразу замечают паренька с периферии, его пытливый ум, жажду к знаниям. Легко вступает в контакт с людьми, проявляя к ним неподдельный интерес. Все, с кем он соприкасается, с кем доводится ему работать, восхищаются его необыкновенными организаторскими способностями, человечностью.

В 1964-м Александра Чуботару назначают директором Ботанического сада Академии наук Молдавской ССР. Всё необходимое для

нашей особой лаборатории нужно было „пробивать” и добывать. И, надо сказать, немногие лаборатории бывшего Союза могли похвастать такой образцовой оснащенностью. Под руководством директора лаборатория обрела достойное научное лицо. Сотрудники занимались исследованиями, регулярно публиковали научные статьи, участвовали в престижных форумах. Его кандидатская диссертация посвящалась цитоэмбриологическому изучению кукурузы. Появился электронный микроскоп, значительно расширивший возможности познания клетки, особенно репродуктивной, в процессе её развития. И он снова учится. Проходит стажировку в Институте генетики в Швеции. Богатейший материал лег в основу успешно защищенной докторской диссертации и монографии „Эмбриология кукурузы“ Должность руководителя требовала всего рабочего дня без остатка. И только в выходные дни и поздними вечерами он возвращался к науке.

Вскоре директор узнаёт о серьезной проблеме – прогрессирующем заболачивании территории сада, что ведет к негативным изменениям в развитии многих видов редких растений. Что делать? Для анализа положения дел в Кишинёв приглашаются крупные специалисты Советского Союза. В итоге принимается решение – закладывать Ботсад на другом участке. И начинается новая эпоха его судьбы: приобретение земли, строительство лабораторного корпуса, создание самого сада, возведение чугунной ограды, системы озер и т.д. И все это он делает, не прерывая научной деятельности. Новый Ботанический сад – поистине детище Александра Чуботару, прижизненный ему памятник. На алтарь его положена немалая часть жизни ученого, наполненной трудом на разрыв аорты, вдохновением и горением.

Была и горькая страница в его жизни. Вынужденный разлучиться с садом, Александр Андреевич подал документы на всесоюзный конкурс и прошел на должность директора Никитского Ботанического сада, известного в мире. Там работал восемь лет. Ленту событий, предшествовавших его отъезду в Ялту, я не раз прокручивала в памяти. Тяжелый это был для него период, над головой нависли грозовые тучи: наверху решали его судьбу – директора, руководителя лаборатории. Ходили слухи, что всё началось с разногласий между Чуботару и президентом Академии наук Жученко из-за концепции, предложенной президентом всем биологическим институтам. Александр Андреевич

* Анна Мошкович ныне проживает в Израиле. Статья была опубликована в газете «Кишиневские новости» 29 февраля 2012 г.

принципиально отказался принять её. Начались гонения. Чиновникам от науки было велено искать и найти в его деятельности „преступления” и довести дело до суда.

К счастью, этому не дано было случиться. Помню, как держался учёный и на драматическом общем собрании, когда президент академии клеймил его позором, и в течение всего опасного для него времени – поразительная сила духа, стойкость, достоинство. Его не покидали оптимизм и чувство юмора. К слову, спустя некоторое время после отъезда Чуботару в Крым, в центральной печати появились критические статьи в адрес самого Жученко. И вот он уже не президент Академии наук Молдавии. Добро и справедливость восторжествовали. Александр Андреевич возвращается в Молдову, он вновь руководит созданной им лабораторией и возглавляет Ботанический сад. Со свойственной ему энергией погружается в работу, любимую свою стихию. Ученый, доктор наук, заведующий лабораторией, директор Ботанического сада, академик... Регалии, должности, звания не вознесли его на вершины гордыни. Он радушен и со всеми прост в общении. Осталась в памяти картинка. Член-корреспондент АН Чуботару вернулся из Ташкента, где присутствовал на защите докторской диссертации знакомого ученого. Позвонил в лабораторию и пригласил всех к себе домой. В обеденный перерыв мы отправились в гости. Встречает хозяин в длинном подпоясанном чаипане, на голове – узбекская тюбетейка. Через минуту весело смеется. В его кабинете на подносе – разрезанный огромный арбуз. Ведёт вроде, шутливый разговор, а между тем, рассказывает о важном, о состоянии дел у эмбриологов Узбекистана.

С 1992-го я живу в Израиле. Поступила на работу в Центр сельскохозяйственных исследований, в Институт полевых и садовых культур. Работая в другой стране, в научной лаборатории, я, кажется, не подвела своего учителя. Восемь лет назад мы с мужем приехали в Кишинев, и первым делом позвонила Александру Андреевичу. А вдруг он, как всегда очень занят? Мне писали, что он при нынешних нелегких обстоятельствах, сам взбирался на крышу лаборатории корпуса, чтобы посмотреть, как стоит новая крыша, им спроектированная, из черепицы. Меня это не удивило – никакой труд он никогда не считал для себя зазорным. Вдруг он и сейчас на крыше?

К счастью, Александр Андреевич нашел время, чтобы увидеться с нами. Встреча лаборатории была незабываемой. Слушала академика и понимала, как он озабочен, как глубоко переживает за дело родного Ботанического Сада.

За работой быстро промчались годы, думаю, что «золотой возраст» застал Александра Чуботару несколько врасплох. В 2006 году он сдал пост руководителя. Теперь он почётный директор Ботанического сада, научный консультант, – главный редактор „Revista botanică”, издания которого добился не без трудностей. Журнал хорошо оформлен, достойный объём. Александр Андреевич продолжает писать научные статьи. Увлёкшись наукой с юных лет, тем не менее, никогда не был сухарём и молодым создал семью, о которой всегда заботился. И семья была надёжной опорой, где его по настоящему понимали. У него есть сын и дочь, делами которых интересовался постоянно, активно, по-отечески участвовал в выборе ими дороги жизни, он давно дедушка и наряду с разными степенями и званиями эта «должность» ему очень идет.

Для меня Александр Андреевич не только научный руководитель. Он – пример огромного трудолюбия, неисчерпаемой энергии, *repertum mobile*, генерирующий идеи – пример целеустремленности, настойчивости и упорства в достижении цели. А она у него добрая: продвижение науки на современный уровень, благополучие сада.

Здоровья академику Чуботару! У него ясные мысли и замечательные планы. У него душа молодая. И пусть оправдаются надежды, сбудутся мечты.

„30 DE ÎNTREBĂRI DE-ACASĂ”

1. Domnule Alexandru Ciubotaru, Ce înțelegeți prin noțiunea „acasă”?

– Cuvântul „acasă” pentru mine se asociază cu familia în care m-am născut, cuibul părintesc, cu tot ce m-a înconjurat când am deschis ochii în această lume. Păstrez cu sfîrșenie în memorie acel sfânt chip al mamei. Când îmi aduc aminte de casa părintească, gândurile mă întorc în copilărie și de fiecare dată mă cuprinde o nostalgie neogoită după acei ani și satul natal, grădinile pe care le cutreieram în căutarea cuiburilor de păsărele, primelor fructe din livezile lui moș Gădiac, mersul după ouă roșii de Paști, lunca pe care pășteam vitele, miriștea pe care strângeam spicale coapte. Scăldatul sub arșița soarelui și săniușul pe cel mai mare viscol mă făceau să uit de casă.

2. Cine V-a predat primele lecții care V-au marcat caracterul și viitorul?

– Prima învățătoare a fost mama. Iar la școală primară învățătoare mi-a fost Lidia Gheorghe Ciubotaru (verișoara). Dânsela au jucat un rol deosebit în formarea caracterului meu. De fapt, caracterul omului depinde mult de substratul genetic – particularitate înnăscută și moștenită, transmisă de la părinți. Iar viitorul omului și-l construiește singur, în dependență de capacitatele sale, mediul social etc.

3. Ce știți despre părinții și bunei Dvs., locul și rolul lor în viața comunității natale?

– Bunelul după mamă (născut în satul Cobâlea) a fost Ion Ciulcu, iar pe bunica o chema Natalia. Pe bunelul de pe tată îl chema Lachi (născut în Șipca în 1860), iar pe bunica – Irina. Mai multe lucruri despre strămoșii mei și localitatea natală le-am aflat de la doctorul în științe istorice, scriitorul, publicistul și bunul meu consătean Vlad Ciubucciu, care-mi spunea: „Savantul, profesorul universitar, academicianul Alexandru Ciubotaru de fapt s-a născut în satul străvechi Cobâleanca, atestat la 11 aprilie 1580 cu numele de Glăvănești, acum satul Șipca, raionul Șoldănești. Este urmaș al unei stufoase dinastii ciubotărești, despre care avem știri până la generația a șasea. Ctitorul acestei dinastii țărănești a fost un moș Lache, adică Mihalache, oficial Mihail Ciubotaru, născut în 1730. Satul era plin de ciubotari, dar preferau opinca. În Șipca, Mihuleni și Cobâlea ciubotăreștii au sosit de peste Prut – de la mănăstirea Golia, care pe timpuri avusese pământuri în stăpânire pe aici.

Că pe acolo, în Ieși, străbunii lor încălțau lumea în ciubote. De regulă, prin vechea capitală a Moldovei, cei care meșterea ciubotare erau numiți cizmari, sau căputari, însă aflăm că ciubotarii nu întotdeauna au cusut ciubote, alții poate chiar defel. Căci „ciubota” înseamnă un fel de agent fiscal care strânea amenda („ciubota”), sau pe alocuri ciubotari erau numiți implicații, plătitori ai „ciubotei”. ... Așadar, de la Lache se trage Nachi, adică Andronachi, oficial Andrei Mihalache Ciubotaru, căsătorit cu Evdochia (1774-1839), care îl are pe Hartene (1815-1885). Hartene sau oficial Artemie Andrei Ciubotaru, care mulți ani la rând a onorat biserică din Șipca în calitatea modestă de (icusar) staroste. În 1858 un fecior al acestui Hartene, Pavel, învață la seminarul teologic din Chișinău „volnoslușateli”, dar ... s-a întors la plug.

Prin anii '70-80 ai sec. XIX, când procesul de denaționalizare era în toi, moș Hartene își împluse casa cu o droaie de copii – 6 fete și 5 băieți, între care îl diferențiem pe Lache (1860), adică Gavrilașe, oficial Gavril Artemie Ciubotaru. Moșul Lache și mătușa Irina lui Ilie au fost părinții lui Andrei Ciubotaru, tatăl savantului nostru (Alioșa, cum îi spuneau în familie și cum îi mai zic și până astăzi în sat semenii).

Neamul acesta ciubotăresc l-a știut lumea dârz, plin de demnitate, cu sufletul mereu în palmă, se află în onor și la mic și la mare, la bogat și la sărac. Țăranii ciubotărești din Șipca (județul Orhei) nu mai coseau de mult timp ciubote, nici nu mai adunau ”ciubote”, ca prin rar meșteșug să-și ridice sus supranumele. Plugăind din zori și până în noapte, omenind lumea, ei în cuvântul simplu și bland Ciubotaru, turnau alt sens: gospodari sadea și oameni de omenie. Iar strănepotul lor Alexandru, ajungând la Chișinău, agonisindu-și hrinca de pâine ca aspirant (doctorand), apoi în definitiv doctor și dr. habilitat în științe biologice, s-a priceput cu dibăcie moștenită din strămoși cum să facă, ca un cuvânt atât de ordinar, Ciubotaru, să capete o nouă noimă, o strălucire neașteptată. Profesorul, doctorul habilitat Alexandru Ciubotaru, specialist unic în probleme de embriologie și citogenetică a plantelor de cultură și floră spontană, director viager de onoare al Grădinii Botanice din Chișinău, ex-director al Grădinii Botanice „Nichita” din Ialta ș.a.”, scrie Vlad Ciubucciu cu referire la arborele meu genealogic.

Continuând despre părinți voi spune că mama Ana (19.I.1902–14.IX.1991) s-a născut în familia lui Ion și Natalia Ciulcu din satul Cobâlea, Șoldănești, în care au crescut trei fete (Melania, Ana și Lucheria) și un fecior

(Alexandru). Agricultura a fost ocupația de bază. Pe fecior l-au dat devreme la învățătură (la Soroca, Dorohoi), apoi la Universitatea din București, facultatea de Istorie și Geografie, a lucrat profesor la Liceul Militar din Chișinău. În primele zile de ocupație (1940) a fost arestat și exilat într-un gulag stalinist, unde s-a și pierdut. Totul s-a ținut în secret și biata bunică Natalia până la adânci bâtrânețe era încrezută că Alexandru este viu și neapărat va veni s-o vadă.

Bunei de pe linia tatei, când m-am născut, nu mai erau în viață. Îmi amintesc doar casa bunicului Lache din partea de sud a satului și care avea sub streașină o prispă lată și lungă, pe care au crescut tatăl meu, Andrei și frații lui: Ion, Profir, Alexandru, Toader și două surori, Maria și Nadia. Bunicul Lache avea prisacă și când scotea mierea, chema vecinii să le dea câte o hrincă mare de pâine unsă cu miere. Familia noastră avea multe rude, care se întâlneau la sărbători, la biserică, nunți, botezuri etc. Au trăit în pace și liniște, numai războiul și bâtrânețile i-au despărțit și însăracinat.

4. Care lucruri Vă amintesc mai des de casa părintească?

- Tot ce a fost legat de primii 14 ani de viață în cuibul părintesc, după care am mers la Școala Agricolă din Cucuruzeni, Orhei (1947). Am început să muntesc la vîrsta de 12 ani ucenic la moara din sat, unde tata Andrei era mecanic. Acasă veneam obosit, dar mândru că și eu contribui la întreținerea familiei.

Mi-au rămas în amintire pe totdeauna chipurile învățătorilor, abecedarul, corul bisericesc în care cântam de copil sub conducerea dascălului Bergher. La o lecție de cânt am pufnit în râs de faptul cum înstăritul Bergher se încrețea la față și manevra cu camertonul pentru a lua nota „Do”, tot impunându-ne să luăm de la început. Dascălul s-a enervat și a aruncat cu camertonul în mine, lucru care m-a făcut să-șterg afară. Casa noastră era chiar alături de școală. În ogrădă, cânepa scoasă de la murat era aşezată în glugi și eu, simțind că Bergher vine după mine, m-am ascuns în una dintre glugi. Dascălul înfuriat, împreună cu mama umblau prin ogrădă, strigându-mă și repetând: „Unde-i faraonul de copil, doar n-a putut să intre în pământ?” Am ieșit din gluga de cânepă numai după ce Bergher a plecat și i-am declarat mamei că mai mult nu mă duc la lecțiile lui.

În iarna anului 1944 afară ningea liniștit, iar în casă prietenele mamei se aranjaseră direct pe stratul gros de paie așternut pe podeaua de lut. Era

duminică și femeile se adunau la noi să le mai citesc din Psalmire. Deodată o explozie a zguduit casa. Un proiectil a explodat în grădină. Schijele au sfârtecat o ușă, făcând țăndări geamurile. Toți au zbughit-o care încotro. Eu m-am trezit într-o văgăună de la marginea satului.

În primăvara acelui an, războiul s-a cotilit spre apus. Într-o zi m-am dus într-un tufăriș de după cimitir să aduc niște uscături pentru foc, dar am dat de o mitralieră „Maksimov” pe roți și o cutie cu o bandă de cartușe. Uitând de vreascuri, am luat cutia cu cartușe, mitraliera și am pornit spre casă. Am intrat în ogrădă pe din dosul casei și am ascuns trofeele într-o scârtă de ciocleji. Zilnic umblam la ciocleji ca să hrănesc vaca, dar și controlând dacă mitraliera e la loc. Se vede că taina mea a devenit cunoscută cuiva, pentru că într-o zi ne-am pomenit în ogrădă cu milițianul Țăbârnă, însoțit de încă două persoane. Cum au intrat, imediat s-au îndreptat spre gluga de ciocleji. Eu în acel moment eram chiar lângă mitralieră. Țăbârnă m-a însfăcat de o ureche și m-a dat altuia, iar el a scos mitraliera și ghiozdanul plin cu cartușe. Careva din ei a întrebat: „Ce facem cu acest partizan?”. Țăbârnă s-a întors spre mine și le-a spus că îl cunoaștea bine pe tata, care era om de treabă: „Dă-i drumul, i-a face maică-sa o cefăneală bună”. Mama m-a găsit în ogrădă, aşezat pe o piatră și plângând. Si a spus doar: „Du-te și te spală, apoi om vorbi”...

De mic copil mi-au fost dragi hulubii (prin clasa a III-a aveam deja un stol de hulubi de diverse rase), dar mai ales cainii, cu care iarna mergeam să prinDEM iepuri, iar vara îi înhamam la cărucioare construite de mine.

În vara anului 1945 autoritățile au impus fiecare familie să lucreze gratuit în mod obligatoriu 3-4 săptămâni la construcția drumurilor. Oamenilor din Șipca li s-a dat sectorul de drum dintre Țahnăuți și Cinișeuți. Alături de alții consăteni am muncit acolo și eu. Mărunteam cu ciocanul bolovanii mari, aduși din cariere. M-au mâncat țânțarii în pădurea dintre Țahnăuți și Cinișeuți timp de trei săptămâni. Lucrul greu m-a maturizat.

În iarna anului 1946 zilnic mergeam pe jos la școală din Soldănești, împreună cu Andrei Levițchi și Vasile Sandic. De regulă, pe la ora 4.30 ne întâlneam la marginea satului. Uneori porneam și mai dimineață, cu speranța să găsim pe calea ferată câte vre-o sfecă de zahăr. Noaptea, la cotitura de lângă Soldănești, trenurile încărcate cu sfecă, care se îndreptau spre Râbnița, de obicei micșorau viteza și unii țărani încercau să tragă cu niște căngi lungi din vagoane câteva sfecle pentru a-și potoli foamea. Pe întuneric sărmăni

mai scăpau cu vederea căte o sfeclă și noi eram în culmea fericirii când le găseam. Într-o dimineață geroasă din iarna lui 1946, la marginea satului am ieșit numai eu. Văzând că ceilalți nu vin, m-am pornit singur. La marginea Șoldăneștilor, pe fundul părăiașului, am văzut o grămăjoară de grâu. Mi-am scos repede puloverul în care am strâns grijiliu tot grâul, întorcându-mă acasă. Mama s-a bucurat nespus. A întins grâul pe *lejancă* să se usuce. Apoi l-am măcinat la râșniță și am avut un timp cu ce ne prinde foamea.

5. Cum apreciați schimbările care au avut loc la baștina Dvs. în ultimele decenii?

– Schimbări pozitive în satul Șipca de facto nu au avut loc. Ceea ce aşteptam cu toții – locuri de muncă bine plătite, îmbunătățirea situației sociale-economice prin organizarea mai multor întreprinderi, repararea drumurilor, a instituțiilor social-culturale etc. nu s-a întâmplat. Compătimesc locuirii satului natal, dar și raioanelor din fostul județ Orhei. Dar cred că dacă ne-am uni eforturile, am pune în mișcare toate forțele intelectuale, originare din ținutul Orhei, inclusiv și cele care astăzi se află peste hotare, am reuși să schimbăm situația. Cred că și noi, coautorii rubricii „30 de întrebări de-acasă” am putea contribui la atingerea acestui scop. Se cer schimbări neordinare, bine gândite, argumentate din punct de vedere financiar.

În primul rând, se cer schimbări cardinale în organizarea producției agricole. Dorim să ne integrăm în UE, dar nu vrem să înțelegem, că acolo nu putem intra cu standardele sovietice. Mie mi-a plăcut mult cum activează o cooperativă din regiunea Reims, satul Vergi (Franța) specializată în producerea vinului Bordo. Colectivul de circa 120 de viticultori este condus de o persoană dintre ei, angajată prin concurs pe un termen de 4 ani. Toți, inclusiv conducătorul, lucrează pentru produsul final. Conducătorul primește un salariu ceva mai mare decât un muncitor de rând, pentru că semnează contractele de vânzare a producției și poartă răspundere de calitatea ei, duce evidență muncii fiecăruia, etc., lucruri cunoscute detaliat de tot colectivul. Toată tehnica, materialele, construcțiile aparțin membrilor cooperativei (fiecare deține cota sa). Conducătorii se schimbă, dar colectivul lucrează liniștit, toate problemele se rezolvă împreună, pe loc. Am povestit multor persoane, inclusiv de la Ministerul Agriculturii despre experiența țăranilor francezi. Mi s-a spus că în Moldova situația-i alta. Mie mi se pare că agricultura noastră este afectată nu atât de chimicale, cât de gestionarea

proastă. Avem nevoie de o reorganizare a întregului sistem agrar, începând cu pregătirea specialiștilor și terminând cu departamentele agricole. Trebuie revăzute multe acte normative, care nu mai funcționează în folosul țăranului.

6. Dacă ar fi cazul de înveșnicit cumva, în istoria localității natale, numele unor personalități din partea locului, cine, credeti, ar merita neapărat această onoare?

– Am plecat demult din sat și nu cunosc atât de bine consătenii ca să mă pot pronunța.

7. La școală și la facultate ați fost printre activiști sau disidenți?

– Din copilărie îmi plăcea să fiu printre primii și la lucru, și la învățătură, deși niciodată n-am afișat, nici chiar indirect, acest lucru.

8. Ce calități trebuie să posedă un om ca să devină prietenul Dvs.?

– De când mă țin minte, am optat pentru o prietenie omenească, cinstită și necondiționată. Pentru mine prietenia nu este condiționată de naționalitate, profesie, vîrstă sau sex. Îmi plac oamenii harnici, simpli, deștepti, deschiși, neinvidioși, modești, descurcăreți. Cu un adevărat prieten trebuie să te simți liber în toate situațiile. Am avut și am mulți prieteni în Patrie și în străinătate, lucru care mă bucură nespus.

9. Considerați că aveți calități de lider?

– Despre calitățile mele științifico-manageriale s-a vorbit și s-a scris în zeci de caracteristici, mai ales când am participat la diverse concursuri: pentru postul de director al Grădinii Botanice din Chișinău și al Grădinii Botanice de Stat „Nichita” din Ialta (Crimeea, Ucraina), obținerea titlurilor de membru corespondent și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei și al celei din Crimeea.

10. Cine și cum V-a ajutat să Vă realizați în viață?

– Nimeni nu se naște savant, poet sau manager. E drept și faptul că universitățile nu fac matematicieni, pictori, astronomi, chiar și politicieni... Ca să devină cineva, omul trebuie să fie înzestrat de la natură (părinti) cu acel dar de a fi și să reușească să-l dezvolte, acumulând cunoștințe, experiență. Universitățile oferă informații despre tot ce este cunoscut, dar cunoștințele, experiența se obțin în urma unei munci personale asidue, consecvente. Eu am avut alături multe personalități marcante, de la care am avut ce învăță.

11. De ce ați preferat să Vă ocupați de știință?

– Încă înainte de a primi diploma de agronom cercetător, șeful catedrei „Selecția și ameliorarea plantelor de câmp” prof. A. Kovarschi mi-a propus să prelungesc lucrul științific început la catedră în anul 1953 în domeniul

citoembriologiei. Pe parcursul a mai bine de jumătate de secol am lucrat în domeniul citologiei celulei vegetale, fitoembriologiei, citogeneticii, ameliorării și selecției plantelor, dar și amenajării, înverzirii și arhitecturii peisajere.

Ocupația de cercetare științifică am descoperit-o și am ales-o încă fiind pe băncile școlii agricole din Cucuruzeni (1947–1950), lucrând cu profesorul, dr. în agricultură G. Hariuc, profesorii Nicolae Lupan, Olga Curova și alți pedagogi de forță. Însă momentul culminant a fost, desigur, vizitarea muzeului darvinist de la catedra prof. A. Kovarschi.

De la primele cunoștințe cu microstructura celulei am simțit o atragere nemaipomenită față de activitatea de cercetare. Pasiunea din copilărie față de pictură (pe care o practic până azi), s-a combinat foarte reușit cu cea pentru activitatea științifică – managerială.

12. Cu ce lucruri se mândrește îndeosebi savantul Alexandru Ciubotaru?

– O întrebare delicată! Sunt pus în situația să răspund care copil îmi este mai drag, atunci când toți îmi sunt scumpi. În 1961 am devenit doctor în științe biologice (specialitatea citoembriologie), iar peste trei ani am fost ales director al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei. Analizând situația, am ajuns la concluzia că Grădina Botanică, ca instituție și direcție științifică va avea perspectivă dacă voi soluționa trei probleme: 1) construcția unei Grădini Botanice contemporane, pe un teren nou; 2) pregătirea și promovarea unor cadre științifice naționale, dornice de muncă și cu spirit de inițiativă; 3) orientarea tematică a cercetărilor științifice și dezvoltarea noilor direcții științifice la problemele regionale și fundamentale. După aproape cincizeci de ani de muncă în domeniu pot afirma că am izbutit să realizez cu succes sarcinile menționate.

Am efectuat cercetări fundamentale în domeniul botanicii structurale folosind metodica cea mai înalt apreciată – microscopia electronică în centrele de profil din străinătate (Institutul de Genetică al Universității din orașul Lund, Suedia 1967–1968) și în centrele științifice din fosta Uniune Sovietică (Grădina Botanică Centrală a Academiei de Științe din Federația Rusă, Moscova, Institutul de Botanică al AŞFR, Sankt-Petersburg, Institutul de Botanică al AŞ a Ucrainei, Kiev și Institutul de Biologie Moleculară al AŞFR, Moscova, 1968).

Sunt onorat cu cele 26 de monografii și mai mult de 700 de articole științifice publicate în țară și peste hotare în limbile română, rusă, engleză, franceză, dar și cu faptul că am reușit să prezint cu succes știința moldovenească la peste 150 de congrese, conferințe, simpozioane în diferite centre științifice din URSS, SUA, Anglia, Franța, India, Suedia, România, Turcia, Japonia, Australia, Austria, Cipru etc.

Am restructurat și instituit o amplă tematică, inclusiv de cercetări regionale, fundamentale și administrativ-organizatorice, care au permis majorarea numerică și pregătirea a peste 100 de doctori și doctori habilitați în științe, care în prezent lucrează în diferite universități și instituții din țară și de peste hotare.

În anii 1964–1975 Grădina Botanică – sector științific a fost adusă la rigorile instituțiilor științifice academice (după numărul de dr. hab., de laboratoare și de cercetări științifice, tematica aplicativă și fundamentală, nivelul de pregătire a cadrelor științifice etc.). Astfel, în 1975 Comitetul de Stat Unional în domeniul Științei și Inovării a acordat Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei statutul de instituție științifică (GB (I) AŞM).

M-am impus în domeniul amenajării și arhitecturii peisajere, am proiectat și am construit un șir de microgrădini botanice pe terenul Grădinii Botanice a AŞM, am proiectat și am condus lucrările de organizare și construcție a Parcului dendrologic de la complexul memorial (militar) „Cap de pod Șerpeni”, Complexul (militar) în memoria ostașilor germani căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial (1941–1945) de la Chișinău, parcul central dendrologic de la complexul monastic Curchi ș.a. Cu toate aceste realizări mă mândresc și urmăresc cu atenție evoluția lor.

13. Două decenii nu mai conțină discuțiile controversate în jurul denumirii limbii oficiale, istoriei Republica Moldova. Cine credeți că ar trebui să pună punct în aceste dispute?

– Cuvântul hotărâtor aparține specialiștilor în materie, care, de fapt, demult au declarat că limba pe care o vorbim noi, basarabenii, este limba română. Sunt de acord în totul în problema dată cu mult stimații savanți N. Corlăteanu, S. Ciubotaru, S. Berejan, A. Ciobanu. Discuțiile care mai continuă sunt provocate de emisarii „fratelui mai mare” pentru a nedezorienta și deznaționaliza, a ne distraje de la alte probleme cardinale. Povestea a început încă în anul 1812, fiind actualizată în 1940 și 1944 cu ajutorul baionetelor

și tancurilor rusești. Academia de Științe a Moldovei, dar și alte academii occidentale, academicienii din străinătate, inclusiv din Rusia, au demonstrat documentar de unde provenim și ce limbă vorbim noi, românii basarabeni. Să nu uităm că, dacă în politică adevărul vine de la cel mai puternic, în știință adevărul este unul. Cu părere de rău, politicienii moldoveni, de dragul unor foloase provizorii, preferă să ducă lumea în eroare. Lucru care, din păcate, le reușește...

14. Care sunt principiile de viață ale lui Alexandru Ciubotaru, peste care nu se poate trece în nici un caz?

– Întotdeauna am stimat înțelepciunea, rațiunea omenească și n-am tolerat lingăuirea, șmecheria celora, care cu orice preț caută să-și atingă scopurile meschine, înșelăciunea, fătărnicia, neobiectivitatea, aprecierile pripite din motive mercantile. Îmi plac oamenii harnici și modești, tineretul descurcăreț, dar neinvidios. Am condamnat și am luptat împotriva plagiatului științific și altor nenormalități, pentru adevăr și am suferit pentru păreri neadmise la curtea „boierilor”.

15. Colegii, prietenii V-au trădat vreodată?

– S-a întâmplat, dar ar fi prea dur să spun cuvântul „des”. În principiu nu prea au fost motive. Ca director de instituție n-am fost implicat în intrigi și acțiuni preconcepute față de subalterni sau careva răfuieri. Niciodată n-am făcut abuz de putere și am stimat părerea subalternilor.

16. Ați avut în viață multe momente de care nu Vă place să Vă amintiți?

– Da, am avut și câteodată îmi amintesc. Astă-i viață!

17. Ați făcut în viață și politică?

– Prea puțin. Și anume aici mi-au găsit nod în papură. În anii '80 cuiva nu i-a plăcut cum selectam cadrele științifice (dădeam prioritate băstinașilor) și m-au sancționat cu o mustare aspră pe linie de partid.

18. Ce apreciați și ce nu Vă place în politica moldovenească din ultimul deceniu?

– Mă informez mai mult din mass-media. Eu cred că vectorul răsăritean ne va impune încă multe probleme, pentru a ne împiedica calea spre democrația adevărată, libertate și progres. Avem nevoie de personalități proeminente autohtone, politicieni modești și cinstiți, mari patrioți ai neamului, cu o vizionă clară, susținută și apreciată de majoritatea populației. Moldova a avut asemenea personalități: Ștefan cel Mare și Sfânt, Dimitrie Cantemir, Alexandru Ioan Cuza și alții. Astăzi, din păcate, politicienii noștri

rămân angajați mai mult în slujba propriilor interese decât a țării și poporului pe care sunt obligați să-l servească.

19. Dar în domeniul în care activați?

– Majoritatea celor care activează în sfera cercetărilor științifice de politică nu se ocupă. Cunosc doar dispozițiile orale din partea conducerii.

20. Unde Vă simțiți mai „acasă”: la Chișinău sau în satul de baștină?

– Mai „acasă” desigur, mă simt la baștină, când sunt printre ai mei. Atunci acest sentiment îl retrăiesc într-un mod deosebit. Nu îmi pot imagina câte incomodități morale, psihice, nostalgice suportă părinții, care sunt nevoiți să-și lase copiii și să plece la lucru în străinătate. Eu sunt nespus de fericit când am posibilitatea să fiu la baștină măcar și pentru o singură zi.

21. Ce Vă mai leagă de satul natal?

– Dureaza pe care o simt față de rude, colegi și prietenii din copilărie, consăteni, care se confruntă cu lipsa locurilor de muncă, sărăcia. Cunosc sate care se bucură de alt climat social și material, au case de cultură, școli renovate, drumuri bune și o infrastructură socială normală. Într-un fel mă simt vinovat că prea puțin am făcut pentru satul meu.

22. Printre colegii de serviciu și prietenii de familie sunt și consăteni?

– Da, sunt și nu puțini: profesorul universitar și familia lui Constantin L. Matcovschi, scriitorul Vlad Ciubucciu, regretatul colonelul M.D. Ciorici și alții.

23. În ce domenii activează membrii familiei Dvs.?

– Soția mea, Tatiana, doctor în biologie, a lucrat cercetător științific superior, apoi coordonator până la pensionare (1988), a decedat în 2008. Feciorul Artur este sculptor, membru al Asociației Sculptorilor și Pictorilor din Federația Rusă, locuiește cu familia în Sankt Petersburg. Fiica Nina este diplomat și are o pasiune deosebită pentru artă și design, iar soțul ei este arhitect, lucrează în Chișinău. În familia ficei s-au născut trei copii, cel mai mare este arhitect, iar ceilalți doi învață – unul în Universitatea Sorbona din Paris, Franța, și altul în Institutul Academic de Arte Frumoase „I.E. Repin” din Sankt Petersburg, Rusia.

24. Cum preferați să Vă petreceți timpul liber?

– Toată viața am fost împreună cu familia, în majoritatea cazurilor mergeam cu toții la țară, la părinți, uneori plecam la pădure. Soția Tatiana m-a însoțit în multe din deplasările mele de serviciu.

25. Cine, credeți, Vă cunoaște cel mai bine?

– Au fost mama și soția, acum – copiii și surorile.

26. În casa Dvs. ce bucate și băuturi sunt preferate?

– Nu sunt amator de mâncăruri speciale. Îmi plac ciupercile în diferite componente, prefer ciorba, zeama moldovenească și adesea am placere de sarmale, mămăliguță cu brânză, mujdei și jumări sau cu tocană. Dar îmi place și sparanghelul gătit în condiții de casă.

27. Povestiți câteva momente cruciale din viața Dvs.

– Mai sus am deschis unele paranteze despre năzbâtiile copilărești, dar și din adolescență, pe care nu le pot uita. Am avut asemenea momente și în activitatea științifică, cea administrativă. În prezent lucrez la o retrospectivă a operei mele, unde voi mărturisi cititorului mai multe momente deosebite din viața mea.

28. Câți ani, în opinia Dvs., i-ar trebui Republica Moldova ca să corespundă standardelor de integrare în Uniunea Europeană?

– Integrarea în UE eu nu o percep ca un colac de salvare. Mai important este ca în numele acestui scop Moldova să se concentreze asupra soluționării principalelor probleme economice și sociale, să-și ridice economia și nivelul de trai la standardele europene. Ar trebui să ne clarificăm și cu falșii prieteni, care și-au asumat rolul de „salvatori”, iar odată ajunși aici s-au declarat stăpâni și pe masă și pe casă. Până nu ne vom clarifica, o să ne tot zbatem în corabia rămasă în mijlocul mării, certându-ne spre care mal să plutim. Mi se pare că încă mulți ani va trebui să ducem această cruce grea și numai niște evenimente de cotitură ne-ar putea ajuta să schimbăm situația.

29. Una din problemele-cheie ale Republiei Moldova este soluționarea diferendului transnistrean. Cât de real Vi se pare acest obiectiv?

– Problema dată a fost impusă din afară și acest cui al lui Pepelea în casa noastră ne va provoca multă bătaie de cap. Mitropolitul Macarius, nimerind între „ciocan și nicovală” s-a hotărât la dezbinarea insulei Cipru. Am avut ocazia să fiu de câteva ori și chiar să lucrez în orașul Paphos (în sectorul grec). Cipriotii greci au fost acceptați în UE. Nu am face mare păcat dacă am merge pe aceeași cale. Osul din gura lupului nu-l vom scoate cu una, cu două. Transnistria de mult a fost prefăcută într-o bombonică și o bătă, cu care ne măgulesc și ne amenință. Suntem într-o capcană. Animalul, piciorul căruia cade în capcană, uneori preferă să rămână fără picior decât să fie jupuit de piele.

30. Ce ați mai dorit să transmități neapărat prin intermediul CUVÂNTUL-UII consătenilor, dar și tuturor cititorilor din regiunea Orhei?

– Regiunea Orhei dispune de un potențial economic și uman de excepție. Dar este nevoie de consolidarea și coordonarea acelor forțe, care în comun ar putea face lucruri mari.

Dragi și scumpi săteni, compatrioți, nu pierdeți speranța, altfel nu veți ieși la mal. Străduiți-vă ca fiecare să vă faceți treaba bine, cinstiți și la timp. Păstrați cinstea țărănească, bunele tradiții și relații. Purtați grija de părinți și de copii, păstrați dragostea de casa părintească, de neam și de plai, respectați înaintașii, promovați în structurile puterii, la toate nivelurile, oameni de treabă, încercați în lucru, capabili să facă față aşteptărilor și nu aventurei, demagogii, tâlhari. Vă doresc multă sănătate și un viitor reformat de adevărați martiri ai neamului care întotdeauna au existat în Moldova.

Pentru conformitate, Tudor IAȘCENCO

Partea II

BIBLIOGRAFIA. PROIECTE.
ȘCOALA ȘTIINȚIFICĂ

BIBLIOGRAFIA

Autoreferate 1961

- Чеботарь, А. А. *Влияние некоторых факторов среды на процессы опыления, оплодотворения и раннего эмбриогенеза кукурузы* : автореф. дисс. канд. биол. наук. Специальность 03.00.05 – Ботаника / А. А. Чеботарь; Академия наук Украинской ССР, Институт ботаники. – Киев: [б. и.], 1961. – 17 с.

1970

- Чеботарь, А. А. *Цитоэмбриологическое, электронно-микроскопическое исследование кукурузы (Zea mays L.)* : автореф. дисс. докт. биол. наук. Специальность 03.00.05 – Ботаника / А. А. Чеботарь; Ботанический Сад (Институт), Академия Наук МССР. – Кишинев: Изд-во ЦК КПМ, 1970. – 59 с.

Monografii

1970

- Чеботарь, А. А. *Цитолого-кардиологическое исследование хлебных злаков* / А. А. Чеботарь, В. Р. Челак, А. И. Суружиу; под ред.: В. А. Поддубной-Арнольди. – Кишинев: Изд-во ЦК КП Молдавии, 1970. – 81 с. с ил. – Библиогр.: с. 77-80.

1972

- Чеботарь, А. А. *Эмбриология кукурузы* / А. А. Чеботарь; под общ. ред.: В. А. Поддубной-Арнольди; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1972. – 384 с. с ил. – Библиогр.: с. 335-372 (670 назв.).

1976

- Мошкович, А. М. *Рожь. Кардиология, эмбриология, цитогенетика* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь; под ред.: В. А. Поддубной-Арнольди. – Кишинев: Штиинца, 1976. – 192 с. с табл. – Библиогр.: с. 168-190 (600 назв.).

1977

- Кариология однодольных Молдавии / А. А. Чеботарь, В. Р. Челак, П. М. Ботнаренко [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1977. – 68 с. с ил. – Библиогр.: с. 61-67 (114 назв.).

1978

- Чеботарь, А. А. *Дурман. Систематика, биология развития, мутагенез* / А. А. Чеботарь, П. М. Ботнаренко; под ред.: Б. Т. Матиенко; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1978. – 60 с. с ил. – Библиогр.: с. 56-59.

1986

- Чеботарь, А. А. *Библиографический указатель работ сотрудников Ботанического сада (Института) АН МССР (1950-1984)* / А. А. Чеботарь, В. К. Лозинская, В. Н. Чекой; науч. ред.: И. Г. Команич; АН МССР, Ботан. сад (Ин-т). – Кишинев, 1986. – 338 с.

1987

- Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений / А. А. Чеботарь, В. Р. Челак, А. М. Мошкович, [и др.]; отв. ред. М. Р. Яковлев. – Кишинев: Штиинца, 1987. – Т. I. – 225 с. с ил. – Библиогр.: с. 214-221.

- Эмбриология плодово-ягодных технических и стимулирующих возделываемых растений / А. А. Чеботарь, Л. А. Лудникова, Т. Ф. Азема [и др.]; отв. ред. М. Р. Яковлев; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – Т. II. – 204 с.

2000

- Index bibliografic al lucrărilor publicate de colaboratorii Grădinii Botanice (Institut) a AŞM : (1985-2000)* / A. Ciubotaru, V. Caftanat, A. Ştefăriş [et al.]; Acad. de Științe a Rep. Moldova, Grădina Botanică (Institut). – Chişinău, 2000. – 148 p.

2003

- Ciubotaru, Alexandru. *Grădina Botanică (Institut). Scurt istoric, fondare, activitate* = Ботанический сад / Alexandru Ciubotaru, Ion Comanici. – Chişinău: Cartea Moldovei, 2003. – 48 p. – ISBN 9975-60-131-6.

2005

13. Ciubotaru, A. *Cariologia genului Zea L. : (diversitatea morfologică a cariotipului la porumb)* / Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Rep. Moldova, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: Cartea Moldovei, 2005. – 64 p. – Bibliogr.: p. 57-61 (71 tit.). – ISBN 9975-60-199-5.
14. Ciubotaru, A. *Pachitena (Harta citologică a porumbului Zea mays L.) : Cercetare citogenetică. Structura cromomerică pachitenă* / Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Republicii Moldova, Grădina Botanică (Inst.). – Chișinău: Cartea Moldovei, 2005. – 72 p. – Bibliogr.: p. 68-69 (22 tit.). – ISBN 9975-60-193-6.

2006

15. Чуботару, А. *Кариология рода Zea L. : (морфологическое разнообразие кариотипа кукурузы)* : [студиу] / А. Чуботару; Акад. Найк Респ. Молдова, Ботан. сад (Институт). – Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. – 72 с. – Библиогр.: с. 65-69 (73tit.). – ISBN 978-9975-60-046-0.

2007

16. *Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida : subclasele : Alismatidae, Liliidae, Arecidae* / Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Postolache, Alexandru Teleuță [et al.]; red. șt., fot.: Gheorghe Postolache; Min. Ecologiei și Resursele Naturale al Republicii Moldova; Acad. de Științe a Rep. Moldova; Fondul Ecologic Național. – Chișinău: Știința, 2007. – 183 p. (Lumea vegetală a Moldovei; Vol. 4). – Bibliogr.: p. 181 (30 tit.). – ISBN 978-9975-67-344-0.

2010

17. *Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida : subclasele : Alismatidae, Liliidae, Arecidae* / Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Postolache, Alexandru Teleuță [et al.]; red. șt., fot.: Gheorghe Postolache; Min. Ecologiei și Resursele Naturale al Republicii Moldova; Acad. de Științe a Rep. Moldova; Fondul Ecologic Național. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Știința, 2010. – 180 p. (Lumea vegetală a Moldovei; Vol. 4). – Bibliogr.: p. 181 (30 tit.). – ISBN 978-9975-67-719-6.

Opere alese în 11 volume (manuscris)

18. **Volumul I.** EMBRIOLOGIA COMPARATĂ ȘI EXPERIMENTALĂ LA PORUMB (*Zea mays L.*) ȘI LA ALTE PLANTE DE CULTURĂ. Volumul manuscrisului: 522 pagini text, inclusiv 314 pagini – desene, microfoto.
19. **Volumul II.** EMBRIOLOGIA ULTRASTRUCTURALĂ LA *Zea mays L.*. Volumul manuscrisului: total 505 pagini, inclusiv 381 pagini – text, 124 pagini – desene, microfoto.
20. **Volumul III.** ORGANELOGENEZA – ONTOGENIA ORGANELELOR CELULARE LA *Zea mays L.ssp. saccharata* (Sturt.) L.H. BAILEY (ATLAS CU MICROELECTRONOGRAFII). Volumul manuscrisului: total 629 pagini, inclusiv 306 pagini – text și 341 pagini – microfoto.
21. **Volumul IV.** EMBRIOLOGIA AGROECOLOGICĂ A CULTURILOR DE CÂMP. Volumul manuscrisului: total 687 pagini, inclusiv desene.
21. **Volumul V.** EMBRIOLOGIA EVOLUTIVĂ A VEGETALELOR (NIVELE REPRODUCTIVE SEXUATE ÎN LUMEA VEGETALĂ). Volumul manuscrisului: total 424 pagini, inclusiv 315 pagini – text, 60 pagini – desene.
22. **Volumul VI.** CARIOSISTEMATICA PLANTELOR DE CULTURĂ ȘI SPONTANE. CITOGENETICA CROMOZOMILOR PACHITENI (*Zea L.*), HIBRIZILOR (*Secale L.*) ȘI MUTANȚILOR (*Datura L.*). Volumul manuscrisului: total 527 pagini, 83 planșete cu desene microscop.
23. **Volumul VII.** FILE ALESE DIN ISTORIA CREĂRII GRĂDINII BOTANICE (1964-1987) ȘI A «ARBORETUM-ULUI» DE LA GRĂDINA BOTANICĂ (INSTITUT) A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A RM (1978-1987). Volumul manuscrisului: total 527 pagini, inclusiv 120 pagini – hărți, scheme, foto.
24. **Volumul VIII.** PROIECTAREA ȘI CREAREA OBIECTELOR DE ARHITECTURĂ PEISAJERĂ PE TERITORIUL GRĂDINII BOTANICE (INSTITUT) A ASM (1965-2012) ȘI ÎN MOLDOVA (1996-2012).

- Volumul manuscrisului: total 529 pagini, inclusiv 420 pagini – text, 109 pagini – hărți, desene, proiecte, foto.
24. **Volumul IX.** GRĂDINA BOTANICĂ DE STAT NICHITA (IALTA, CRIMEEA). ANII DE «PERESTROIȚĂ» (1988-1995) ȘI GRĂDINA BOTANICĂ (INSTITUT) A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI. ANII «ECONOMIEI DE PIAȚĂ» (1996-2006).
Volumul manuscrisului: total 520 pagini, inclusiv 410 pagini – text, 110 pagini – scheme, desene, proiecte, foto.
25. **Volumul X.** DEVENIREA BOTANICII ȘTIINȚĂ ACADEMICĂ ÎN MOLDOVA (1946-2016).
Volumul manuscrisului: total 480 pagini, inclusiv 75 pagini – foto, documente.
26. **Volumul XI.** VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ÎN OGINDA VREMII. (SCHIȚĂ AUTOBIOGRAFICĂ A ACAD. ALEXANDRU CIUBOTARU).
Volumul manuscrisului: total 550 pagini, inclusiv 230 foto.

Materiale didactice

1968

27. *Инструкция декоративных растений Молдавии* / ред. кол.: А. А. Чеботарь [и др.]. – Кишинев, 1968. – 155 с. с илл. – Библиогр. в конце статей.

1988

28. Азема, Т. Ф. *Влияние TXA-Na и ленацила на изменение архитектоники поверхности пыльцевых зерен диплоидной односемянной сахарной свеклы* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь, Н. П. Белитец // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 5-6.
29. Азема, Т. Ф. *Метаболические особенности клеток апикальной меристемы побега кукурузы при флоральной эвокации* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 3-4.

30. Азема, Т. Ф. *Структурные особенности клеток протонемы Adiantum capillus veneris L. в процессе дифференциации* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь, К. Ф. Дворянинова // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 7-8.
31. Архипенко, М. Г. *Антэкологические особенности суданской травы Sorghum sudanense (Piper.) Stapf.* / М. Г. Архипенко, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 14-15.
32. Архипенко, М. Г. *Биология цветения и опыления сорго «кориз» (Sorghum herbaceum (Jakuschev) oryzoidum)* / М. Г. Архипенко, Г. А. Морару, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 12-13.
33. Криган, Т. Г. *Биология цветения каштана съедобного (Castanea sativa Mill.) интродуцируемого в Ботаническом саду АН МССР* / Т. Г. Криган, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 86-87.
34. Криган, Т. Г. *Изучение морфологии и жизнеспособности пыльцы каштана съедобного, интродуцируемого в Молдавии* / Т. Г. Криган, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988.
35. Латыпова, Л. Н. *Изучение биологии цветения табака в условиях Молдавии* / Л. Н. Латыпова, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 93.
36. Маринеску, М. Ф. *Особенности биологии цветения эспарцета в условиях Молдавии* / М. Ф. Маринеску, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 100-101.

37. Пахопол, Е. Г. *Сравнительная характеристика пыльцы дикой и культурной сои* / Е. Г. Пахопол, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 117.
38. Чоркина, Н. Г. *Биология цветения полыни лимонной, интродуцированной в Ботаническом саду АН МССР* / Н. Г. Чоркина, М. В. Бодруг, А. А. Чеботарь // Рекомендации по размножению интродуцированных растений на основании изучения их биологии индивидуального развития. – Киев, 1988. – С. 159.

1992

39. Чеботарь, А. А. *Методические рекомендации по оздоровлению и клonalному микроразмножению цимбидиума и ананаса* / А. А. Чеботарь, О. В. Митрофанова; Ред. Совет Гос. Никит. Бот. сада. – Ялта: Ротапринт ГНБС, 1992. – 36 с.
40. *Эмбриология цветковых растений. Терминология и концепции:* в 3-х т.. Т. I : Генеративные органы цветка / Г. К. Алимова, Т. Б. Батыгина,... А. А. Чеботарь, [и др.], отв. ред.: Т. Б. Батыгина; РАН Ботан. Ин-т им. В. Л. Комарова, Отд. Эмбриологии и Репродукт. Биологии. – Санкт-Петербург, 1994. – 508 с.

1999

41. *Herba Aerva lanatae(Pol-pala)* : Monografie farmacopeică temporară / A. Ciubotaru, F. Babilev, N. Ciорчинă [et al.]. – Chișinău : MFT. Ed. oficială, 1999. – 5 p.

2000

42. *Republica Moldova : Primul Raport Național cu privire la diversitatea biologică* / aut.: Alexandru Teleuță, Alexandru Ciubotaru, Arcadie Capcelea [et al.]; Min. Mediului și Amenajării Teritoriului al Republicii Moldova. – Chișinău: Știința, 2000. – 68 p. – ISBN 9975-67-167-5.

Articole în enciclopedii

1970

43. Ciubotaru, A. A. *Aberație cromozomială* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 10. – Cu caract. chir.
44. Ciubotaru, A. A. *Alelizm* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 94. – Cu caract. chir.
45. Ciubotaru, A. A. *Amfidiploidele* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 135. – Cu caract. chir.
46. Ciubotaru, A. A. *Amitoză* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 129. – Cu caract. chir.
47. Ciubotaru, A. A. *Analiză genetică* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 140. – Cu caract. chir.
48. Ciubotaru, A. A. *Antidarvinism* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 169. – Cu caract. chir.
49. Ciubotaru, A. A. *Antimutageni* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 171. – Cu caract. chir.
50. Ciubotaru, A. A. *Autopoliploidie* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 295. – Cu caract. chir.
51. Ciubotaru, A. A. *Autosterilitate* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 296. – Cu caract. chir.
52. Ciubotaru, A. A. *Autotomie* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 297. – Cu caract. chir.
53. Ciubotaru, A. A. *Baranov, P. A.* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 351. – Cu caract. chir.
54. Ciubotaru, A. A. *Variabilitate* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1970. – Vol. 1. – P. 564. – Cu caract. chir.

1971

55. Ciubotaru, A. A. *Dezvoltare individuală* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 260. – Cu caract. chir.
56. Ciubotaru, A. A. *Dezvoltare stadală a plantelor* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 261. – Cu caract. chir.

57. Ciubotaru, A. A. *Embrion* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 457. – Cu caract. chir.
58. Ciubotaru, A. A. *Graminee* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 175-176. – Cu caract. chir.
59. Ciubotaru, A. A. *Grădina Botanică a AŞ a RSSM* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 211. – Cu caract. chir.
60. Ciubotaru, A. A. *Gutație* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 226. – Cu caract. chir.
61. Ciubotaru, A. A. *Jhukovshii, P. M.* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1971. – Vol. 2. – P. 523-524. – Cu caract. chir.

1972

62. Ciubotaru, A. A. *Cod genetic* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1972. – Vol. 3. – P. 314-315. – Cu caract. chir.
63. Ciubotaru, A. A. *Cromatină* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1972. – Vol. 3. – P. 500. – Cu caract. chir.
64. Ciubotaru, A. A. *Cromozom* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1972. – Vol. 3. – P. 501. – Cu caract. chir.
65. Ciubotaru, A. A. *Infloriscentă* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1972. – Vol. 3. – P. 110. – Cu caract. chir.

1975

66. Ciubotaru, A. A. *Proces genetic automat* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1975. – Vol. 5. – P. 363. – Cu caract. chir.
67. Ciubotaru, A. A. *Recombinare* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1975. – Vol. 5. – P. 458. – Cu caract. chir.
68. Ciubotaru, A. A. *Replicatie* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1975. – Vol. 5. – P. 469. – Cu caract. chir.
69. Ciubotaru, A. A. *Represor* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1975. – Vol. 5. – P. 469. – Cu caract. chir.

1977

70. Ciubotaru, A. A. *Citologie* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1977. – Vol. 7. – P. 350. – Cu caract. chir.

71. Ciubotaru, A. A. *Tifin, N.V.* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1977. – Vol. 7. – P. 283. – Cu caract. chir.

1979

72. Чеботарь, А. А. *Ботанический сад АН МССР* // Советская Молдавия : краткая энциклопедия. – Кишинев: Гл. ред. Молд. Сов. Энциклопедии, 1979. – С. 71-72.
73. Чеботарь, А. А. *Цитология растений* // Молдавская Советская Социалистическая республика : энциклопедический справочник. – Кишинев: Гл. ред. Молд. Сов. Энциклопедии, 1979. – С. 359-360.
74. Чеботарь, А. А. *Эмбриология растений* // Молдавская Советская Социалистическая республика : энциклопедический справочник. – Кишинев: Гл. ред. Молд. Сов. Энциклопедии, 1979. – С. 359.

1981

75. Ciubotaru, A. A. *Citologia plantelor* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1981. – Vol. 8. – P. 363. – Cu caract. chir.
76. Ciubotaru, A. A. *Embriologie plantelor* // Enciclopedia Sovietică Moldovenească. – Chișinău, 1981. – Vol. 8. – P. 362-363. – Cu caract. chir.

1982

77. Чеботарь, А. А. *Баранов Павел Александрович* // Советская Молдавия : краткая энциклопедия. – Кишинев, 1982. – С. 35.
78. Чеботарь, А. А. *Ботаника* // Советская Молдавия : Краткая энциклопедия. – Кишинев, 1982. – С. 70-71.
79. Чеботарь, А. А. *Ботанический сад АН МССР* // Советская Молдавия : краткая энциклопедия. – Кишинев, 1982. – С. 71-72.

1985

80. Чеботарь, А. А. *Ботанический сад АН МССР (Краткая историко-фактическая картина)* // Лесная энциклопедия. – Москва: Сов. энциклопедия, 1985. – Т. 1 : Абелия-Лимон.
81. Чеботарь, А. А. *О растительных ресурсах Молдавии* / А. А. Чеботарь, И. Н. Маяцкий, И. Г. Команич // Детская энциклопедия для среднего и старшего возраста. – Москва: Педагогика, 1985. – Т. I : Земля.

1990

82. Чеботарь, А. А. **Баранов Павел Александрович** // Энциклопедия Виноградарства. – Кишинев, 1986. – Т. I : А-Карабурну. – С. 139-140.
83. Чеботарь, А. А. **Вегетативная клемка** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 191.
84. Чеботарь, А. А. **Вегетативное ядро** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 192.
85. Чеботарь, А. А. **Гаметогенез** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 280.
86. Чеботарь, А. А. **Гаметофит** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 280.
87. Чеботарь, А. А. **Гаметы** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 280.
88. Чеботарь, А. А. **Генеративная клемка** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 287.
89. Чеботарь, А. А. **Двойное оплодотворение** // Садоводство : Энциклопедия. – Кишинев, 1990. – Т. I. – С. 361-362.

2007

90. Ciubotaru, A. A. **Aegilops cylindrica Host.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 113.
91. Ciubotaru, A. A. **Agropyron pectinatum (Bieb) Beauv.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 114.
92. Ciubotaru, A. A. **Agrostis stolonifera L.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 117.
93. Ciubotaru, A. A. **Alopecurus aequalis Sobol.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 119.
94. Ciubotaru, A. A. **Alopecurus pratensis L.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 120.

95. Ciubotaru, A. A. **Arrhenatherum elatius (L.) Mert. et Koch.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 122.
96. Ciubotaru, A. A. **Bromopsis beneckeni (Lange) Holub.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 127.
97. Ciubotaru, A. A. **Bromopsis inermis (Leyss.) Holub.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 128.
98. Ciubotaru, A. A. **Bromus arvensis L.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 129.
99. Ciubotaru, A. A. **Bromus japonicus Thunb.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 130.
100. Ciubotaru, A. A. **Calamagrostis epigeios (L.) Roth.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 132.
101. Ciubotaru, A. A. **Cynodon 104 dactylon (L.) Pers.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 135.
102. Ciubotaru, A. A. **Dactylis glomerata L.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 136.
103. Ciubotaru, A. A. **Echinochloa crus-galli (L.) R. et Sch.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 137.
104. Ciubotaru, A. A. **Elitrigia trichophora (Link) Nevsiki.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 138.
105. Ciubotaru, A. A. **Festuca gigantea (L.) Vill.** // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 140.

106. Ciubotaru, A. A. *Festuca valesiaca Gaudin.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 141.
107. Ciubotaru, A. A. *Lolium perene L.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 148.
108. Ciubotaru, A. A. *Phleum phleoides (L.) Karst.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 154.
109. Ciubotaru, A. A. *Poa bulbosa L.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 160.
110. Ciubotaru, A. A. *Poa palustris L.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 163.
111. Ciubotaru, A. A. *Poa pratensis L.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 164.
112. Ciubotaru, A. A. *Puccinellia distans (L.) Parl.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 165.
113. Ciubotaru, A. A. *Setaria glauca (L.) Beauv.* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 166.
114. Ciubotaru, A. A. *Stipa capillata* // Lumea Vegetală a Moldovei. Vol. 4 : Plante cu flori – III. Clasa Liliopsida, subclasele: Alismatidae, Liliidae, Arecidae. – Chișinău, 2007. – P. 168.

Articole în culegeri
1959

115. Чеботарь, А. А. *Новый прибор для цитоэмбриологических исследований* // Труды Объединенной научной сессии Отделения биологических наук АН СССР, Отделения земледелия ВАСХНИЛ, МФ АН СССР. – Кишинев, 1959. – Т. 2. – С. 19-22.

- 1960**
116. Чеботарь, А. А. *О микроспорогенезе и развитии зародышевого мешка кукурузы (микро- и макроспорогенез – материальная основа раннего онтогенеза)* // Труды Института биологии Молдавского филиала АН СССР. – Кишинев, 1960. – Т. 1. – С. 49-74. – Библиогр.: 28 назв.

117. Чеботарь, А. А. *Опыт массового изготовления цитоэмбриологических препаратов на фиксированном материале* // Труды Института биологии Молдавского филиала АН СССР. – Кишинев, 1960. – Т. 1. – С. 35-47. – Библиогр.: 16 назв.

1963

118. Чеботарь, А. А. *К вопросу менторального влияния чужеродной пыльцы на оплодотворение кукурузы (эмбриологические исследования)* // Труды Кишиневского с/х института. – Кишинев, 1963. – Т. 30, Вып. 1. – С. 39-56. – Библиогр.: 26 назв.

1965

119. Чеботарь, А. А. *Прорастание пыльцевого зерна, образование пыльцевой трубки и вопрос двойного оплодотворения* // Генетика, селекция и семеноводство кукурузы (к проблеме биологии оплодотворения и гетерозиса культурных растений) : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1965. – Вып. 1. – С. 140-168. – Библиогр.: 14 назв.

1969

120. Чеботарь, А. А. *Развитие и ультраструктура пластид злаковых* // Хлоропласты и митохондрии. Вопросы мембранный биологии : сборник статей. – Москва, 1969. – С. 122-146. – Библиогр.: с. 144-145 (89 назв.).

121. Чеботарь, А. А. *Структура митохондрий растительной клетки* / А. А. Чеботарь, Т. И. Чеботарь // Хлоропласти и митохондрии. Вопросы мембранный биологии : сборник статей. – Москва, 1969. – С. 289-301. – Библиогр.: 23 назв.

1970

122. Чеботарь, А. А. *К вопросу пахитенного анализа межродового гибрида – еухлена* // Отдаленная гибридизация растений : сборник науч. трудов. ВАСХНИЛ. – Москва, 1970. – С. 39-57.

123. Чеботарь, А. А. *О некоторых случаях апомикса у кукурузы // Апомиксис и селекция* : сборник статей. – Москва, 1970. – С. 100-106.

1971

124. Грати, В. Г. *Исследование кариотипов пырея, произрастающего в Молдавии /* В. Г. Грати, А. А. Чеботарь // Цитоэмбриологические исследования злаковых Молдавии : сборник статей. – Кишинев, 1971. – С. 3-26. – Библиогр.: 44 назв.

125. Чеботарь, А. А. *Опыт фиксации и пропитывания растительных объектов для электронной микроскопии //* Цито-кариологические исследования злаковых Молдавии : сборник статей. – Кишинев, 1971. – С. 86-91. – Библиогр.: 12 назв.

126. Чеботарь, А. А. *Ультраструктура пыльцевой трубы кукурузы до и после ее излияния в зародышевый мешок //* Цитокариологические исследования злаковых Молдавии : сборник статей. – Кишинев, 1971. – С. 5-15. – Библиогр.: 35 назв.

1973

127. Чеботарь, А. А. *Электронная микроскопия и актуальные проблемы эмбриологии растений //* Эмбриология покрытосеменных растений : сборник статей. – Кишинев, 1973. – С. 34-46. – Библиогр.: 33 назв.

1974

128. Чеботарь, А. А. *Ботанический сад Академии наук Молдавской ССР //* Академия наук МССР. – Кишинев, 1974. – С. 189-198.

129. Чеботарь, А. А. *Лабораторная эмбриология растений //* Ботанический сад АН МССР. – Кишинев, 1978. – С. 14. – Библиогр.: 11 назв.

1978

130. Чеботарь, А. А. *О происхождении мультиполлярных ядер в зародышевых мешках апомиктических форм *Tripsacum dactyloides* L. /* А. А. Чеботарь, Н. Г. Мунтяну // Апомиксис и цитоэмбриология растений : сборник статей. – Саратов, 1978. – Вып. 4. – С. 124-125.

131. Чеботарь, А. А. *Предисловие //* Исследования Ботанического сада Академии наук Молдавской ССР : сборник статей. – Кишинев, 1978. – С. 3-6.

132. Чеботарь, А. А. *Экспериментальные исследования биологии цветения, эмбриологии и цитокариологии возделываемых и дикорастущих растений //* Исследования ботанического сада АН МССР : сборник статей. – Кишинев, 1978. – С. 97-105. – Библиогр.: 23 назв.

1984

133. Чеботарь, А. А. *Ботанические исследования Молдавской ССР /* А. А. Чеботарь, И. Г. Команич // Развитие науки в Молдавской ССР. – Кишинев, 1984. – С. 214-221.

1986

134. Мошкович А. М. *Мужская генеративная сфера ели обыкновенной *Picea abies* (L.) Karst. Пыльцевая трубка, мужской гаметогенез /* А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь // Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов семенных растений : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1986. – С. 27-52. – Библиогр.: 18 назв.

135. Мошкович, А. М. *Структурные особенности клетки-носки хвойных в связи с ее функциональным значением и эволюционным состоянием /* А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь // Источники информации в филогенетической систематике растений : сборник статей. – Москва, 1986. – С. 57-58.

136. Чеботарь, А. А. *Мегаспорогенез и развитие зародышевого мешка покрытосеменных //* Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов семенных растений : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1986. – С. 3-8. – Библиогр.: 23 назв.

137. Чеботарь, А. А. *Мобилизация растительного генофонда и осуществление фитомелиоративных работ в Молдавии //* Ботанические исследования : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1986. – Вып. 1 : Интродукция, отдаленная гибридизация растений, озеленение. – С. 71-75.

1987

138. Чеботарь, А. А. *Arapus – Arachis L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 99-106.
139. Чеботарь, А. А. *Клевер – Trifolium L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 177-183.
140. Чеботарь, А. А. *Кукуруза – Zea mays L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 15-24.
141. Чеботарь, А. А. *Люпин – Lupinus L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 183-188.
142. Чеботарь, А. А. *О тератологических изменениях семяпочек и их элементов у Zea mays* // Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов некоторых низших и высших растений. Ботанические исследования Молдавии : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1987. – С. 15-25. – Библиогр.: 10 назв.
143. Чеботарь, А. А. *Овес – Avena L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 35-39.
144. Чеботарь, А. А. *Орех грецкий – Juglans L.* // Эмбриология плодово-ягодных, технических и стимулирующих возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 84-89.
145. Чеботарь, А. А. *Подсолнечник – Helianthus L.* // Эмбриология плодово-ягодных, технических и стимулирующих возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 163-169.
146. Чеботарь, А. А. *Предисловие* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 3-4.
147. Чеботарь, А. А. *Предисловие* // Эмбриология плодово-ягодных, технических и стимулирующих возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 3-4.

148. Чеботарь, А. А. *Прoso – Panicum L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 44-48.
149. Чеботарь, А. А. *Рис – Oriza L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 11-15.
150. Чеботарь, А. А. *Сахарная свекла – Beta L.* // Эмбриология плодово-ягодных, технических и стимулирующих возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 159-163.
151. Чеботарь, А. А. *Табак – Nicotina L.* // Эмбриология плодово-ягодных, технических и стимулирующих возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 159-163.
152. Чеботарь, А. А. *Теосинце – Euchlaena Schrad.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 55-61.
153. Чеботарь, А. А. *Фасоль – Phaseolus L.* // Эмбриология зерновых, бобовых и овоще-бахчевых возделываемых растений. – Кишинев, 1987. – С. 73-79.
154. Чеботарь, А. А. *Цитогенетические аспекты концепции неоплазмы зиготы водорослей, мохообразных, папоротникообразных и семенных растений* // Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов некоторых низших и высших растений. Ботанические исследования Молдавии : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1987. – С. 3-14. – Библиогр.: с. 11-14 (50 назв.).

1988

155. Белитец, Н. П. *Развитие пыльцевого зерна диплоидной односемянной сахарной свеклы Beta vulgaris (L.)* / Н. П. Белитец, А. А. Чеботарь // Ботанические исследования: сборник науч. статей. – Кишинев, 1988. – Вып. 2 : Структурная ботаника. – С. 53-60. – Библиогр.: 10 назв.
156. Белитец, Н. П. *Развитие пыльцевого зерна односемянной сахарной свеклы под влиянием пестицидов. Электронно-сканирующая микроскопия* / Н. П. Белитец, Т. Ф. Азема,

- А. А. Чеботарь // Ботанические исследования : сборник науч. статей. – Кишинев, 1988. – Вып. 2 : Структурная ботаника. – С. 63-65. – Библиогр.: 27 назв.
157. Чеботарь, А. А. *Биология цветения и оплодотворения культурной и дикой сои* / А. А. Чеботарь, Е. Г. Паходол // Ботанические исследования : сборник науч. статей. – Кишинев, 1988. – Вып. 2 : Структурная ботаника. – С. 3-15. – Библиогр.: 27 назв.
158. Чеботарь, А. А. *Макроспорогенез и развитие женского гаметофита у эспарцета* / А. А. Чеботарь, М. Ф. Маринеску // Ботанические исследования : сборник науч. статей. – Кишинев, 1988. – Вып. 2 : Структурная ботаника. – С. 100-101.
159. Чеботарь, Т. И. *Сравнительная лабораторная и полевая оценка резистентности винограда к филлоксере* / А. А. Чеботарь, П. Х. Кискин // Ботанические исследования : сборник науч. статей. – Кишинев, 1988. – Вып. 2 : Структурная ботаника. – С. 75-84. – Библиогр.: 18 назв.

1989

160. Архипенко, М. Г. *Морфобиологические и антиэкологические особенности растения гибридного происхождения Сориз (Sorgum herbaceum (Jacuschev) Oryzoidum)* / М. Г. Архипенко, Г. А. Морару, А. А. Чеботарь // Ботанические исследования : сборник науч. статей. – Кишинев, 1989. – Вып. 4 : Эмбриология и анатомия растений. – С. 37-57. – Библиогр.: 49 назв.
161. Белитей, Н. П. *Изменение архитектоники пыльцевых зерен диплоидной односемянной сахарной свеклы под воздействием пестицидов* / Н. П. Белитей, А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема // Ботанические исследования: сборник науч. статей. – Кишинев, 1989. – Вып. 4 : Эмбриология и анатомия растений. – С. 3-11. – Библиогр.: 16 назв.
162. Криган, Т. Г. *Морфология, жизнеспособность и fertильность пыльцы двух представителей рода Castanea Mill. (Fagaceae), интродуцируемых в Молдавии* / Т. Г. Криган, А. А. Чеботарь // Ботанические исследования : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1989. – Вып. 6 : Интродукция растений и озеленение. – С. 68-71. – Библиогр.: 8 назв.

163. Чоркина, Н. Г. *Особенности цветения и опыления полыни лимонной Artemisia balchanorum Krasch., интродуцированной в Ботаническом саду АН МССР* / Н. Г. Чоркина, М. В. Бодруг, А. А. Чеботарь // Ботанические исследования : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1989. – Вып. 6 : Интродукция растений и озеленение. – С. 112-116. – Библиогр.: 7 назв.

1991

164. Архипенко, М. Г. *Оплодотворение и эмбриогенез у сориза-сорго травянистого рисовидного (Sorgum herbaceum (Jacuschev) Oryzoidum)* / М. Г. Архипенко, А. А. Чеботарь // Ботанические исследования : сборник науч. трудов. – Кишинев, 1991. – Вып. 10 : Структурная ботаника. – С. 14-25. – Библиогр.: с. 13-14 (22 назв.).

1992

165. Лагутова, О. И. *Исследование эмбриогенеза некоторых дикорастущих видов орхидей Южного берега Крыма* / О. И. Лагутова, А. А. Чеботарь // Изучение онтогенеза интродуцированных видов природных флор в ботанических садах. Теоретические и методические аспекты, результаты изучения. – Киев, 1992. – С. 90-91.
166. Ругузов, И. А. *Единство и непрерывность цикла размножения в онтогенезе хвойных растений как основа сохранения видов* / И. А. Ругузов, Л. У. Склонная, А. А. Чеботарь // Изучение онтогенеза интродуцированных видов природных флор в ботанических садах. Теоретические и методические аспекты, результаты изучения. – Киев, 1992. – С. 148-149.
167. Шафферт, Е. Э. *Морфо-анатомическая характеристика стевии (Stevia rebaudiana (Bertoni) Hemsl.) в связи с интродукцией на Южном берегу Крыма* / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь, В. М. Новикова // Цитолого-эмбриологические исследования высших растений : сборник науч. трудов Гос. Никит. Ботан. сада. – Ялта, 1992. – Т. 113. – С. 25-37.
168. Шафферт, Е. Э. *Особенности онтогенеза стевии на Южном берегу Крыма* / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь // Изучение онтогенеза интродуцированных видов природных флор в

ботанических садах. Теоретические и методические аспекты, результаты изучения. – Киев, 1992. – С. 214-215.

169. Шевченко, С. В. *Особенности эмбриологии маслины европейской (*Olea europaea L.*)* / С. В. Шевченко, А. А. Чеботарь // Цитолого-эмбриологические исследования высших растений : сборник науч. трудов Гос. Никит. Ботан. сада. – Ялта, 1992. – Т. 113. – С. 52-62.
170. Чеботарь, А. А. *Предисловие к сборнику «Цитолого-эмбриологические исследования высших растений»* // Цитолого-эмбриологические исследования высших растений : сборник науч. трудов Гос. Никит. Ботан. сада. – Ялта, 1992. – Т. 113. – С. 5-6.

1994

171. Чеботарь, А. А. *Морфофункциональный статус гаметогенеза* // Эмбриология цветковых растений. Терминология и концепции. – Санкт-Петербург, 1994. – Т. I : Генеративные органы цветка. – С. 101-102.
172. Чеботарь, А. А. *Tanetum, ультраструктурные аспекты* // Эмбриология цветковых растений. Терминология и концепции. – Санкт-Петербург, 1994. – Т. I : Генеративные органы цветка. – С. 52-56.

1999

173. Ciubotaru, A. S. G. Navașin. *100 de ani de la descoperirea dublei fecundări la plantele Angiospermae* / A. Ciubotaru, C. Toma // Analele Academiei Române. Seria a 5-a. – București, 1999. – Anul 127. – Vol. 4.

2001

174. Ciorchină, N. *Speciile genului *Artemisia L.* în flora spontană a Moldovei* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru // Biodiversitatea vegetală a Republicii Moldova : culeg. de art. șt. – Chișinău, 2001. – P. 151 -155.
175. Дерид, Елена. *Филотаксия у представителей Asteraceae при культивировании in vitro ex vitro* / Елена Дерид, Александру Чуботару, Тамара Азема // Biodiversitatea vegetală a Republicii

Moldova : culeg. de art. șt. – Chișinău, 2001. – P. 230-233. – Bibliogr.: 7 tit.

2004

176. Ciorchină, N. *Caracteristicele citoembriologice și biomorfologice ale proceselor de regenerare „in vitro și ex vitro in vivo” a unor culturi noi pentru R. Moldova* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru // Analele Univ. din Craiova. Seria Biologie, Horticultură, Tehnologia prelucrării produselor agricole. – Cluj-Napoca, 2004. – Vol. VII (XLIII). – P. 224-227.
177. Ciubotaru, A. *Cuvânt despre Grădina Botanică la 50 de ani din ziua înființării* // Grădina Botanică la 50 de ani. – Chișinău, 2004. – P. 6-16.
178. Ciubotaru, A. *Realizările științifice ale Laboratorului Embriologie și biotehnologie (1965-2000)* // Grădina Botanică la 50 de ani. – Chișinău, 2004. – P. 17-40.
179. Ciubotaru, A. A. *Evoluția și strategia reproducerei sexuale în lumea vegetală* // Analele Univ. din Craiova. Seria Biologie, Horticultură, Tehnologia prelucrării produselor agricole. – Cluj-Napoca, 2004. – Vol. VII (XLIII). – P. 51-63.

180. Colțun, M. *Perspective of the Extension for the Plantation of Aromatic and Medicinal Plants in the South of the Republic of Moldavia* / M. Colțun, A. Ciubotaru // Analele Univ. din Craiova. Seria Biologie, Horticultură, Tehnologia prelucrării produselor agricole. – Cluj-Napoca, 2004. – Vol. VII (XLIII). – P. 205.

2005

181. *Probleme actuale de regenerare și extindere a pădurilor din Moldova* / A. Popușoi, A. Ciubotaru, Gh. Postolache [et al.] // Lucrări științifice / Universitatea Agrară de Stat din Moldova. – Chișinău, 2005. – Vol. 14 : Horticultură, viticultură, silvicultură și protecția plantelor. – P. 286-289. – Bibliogr.: 5 tit.

2008

182. Romanciu, Gabriela. *Stabilirea metodologiei de microînmulțire a speciei *Actinidia chinensis Planch.** / Gabriela Romanciu, Alexandru Ciubotaru // Lucrări științifice / Universitatea Agrară de Stat din

Moldova. – Chișinău, 2008. – Vol. 16 : Horticultură, viticultură, silvicultură și protecția plantelor. – P. 124-128. – Bibliogr.: 4 tit.

Articole în reviste

1964

183. Чеботарь, А. А. *К вопросу цитологии формообразования кукурузы, полученной от узкородственного потомства с полустерильной пыльцой* / А. А. Чеботарь, С. Г. Каптарь, А. М. Мошкович // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1964. – № 10. – С. 44-50. – Библиогр.: 14 назв.

1965

184. Чеботарь, А. А. *К вопросу гаплоидии у кукурузы (Zea mays L.)* / А. А. Чеботарь, Т. Ковалева // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1965. – № 6. – С. 93-96.

1967

185. Ультраструктура клеток меристемы корней злаковых / А. Суружиу, А. Чеботарь, А. Мошкович [и др.] // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1967. – № 8. – С. 49-55.
186. Чеботарь, А. А. *Некоторые итоги цитоэмбриологических исследований, проводимых в лаборатории цитологии растений Ботанического сада АН МССР* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1967. – № 7. – С. 72-79.
187. Чеботарь, А. А. *Пиноцитоз и цитомиксис на примере спорогенной ткани межродового гибрида Zea mays L. x Euchlaena mexicana* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1967. – № 7. – С. 80-88. – Библиогр.: 22 назв.

1968

188. Гейдеман, Т. С. *Ботанические учреждения к 50-летию Советского Государства* / Т. С. Гейдеман, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – 1968. – Т. 53, № 6. – С. 866-871.
189. Ультраструктура клеток меристемы корней злаков / А. А. Чеботарь, А. И. Суружиу, А. М. Мошкович [и др.] // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1968. – № 2. – С. 47-55. – Библиогр.: 24 назв.

190. Чеботарь, А. А. *В гостях у шведских генетиков*: [Ботанический сад АН МССР] // Генетика. – 1968. – Т. 4, № 9. – С. 171-172.

1969

191. Чеботарь, А. А. *Дополнительные наблюдения над ультраструктурой пыльцевого зерна* // Доклады АН СССР. – 1969. – Т. 184, № 2. – С. 449-451. – Библиогр.: 5 назв.
192. Чеботарь, А. А. *О лизосомоподобных структурах в клетках корневого чехлика Zea Mays L.* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1969. – № 3. – С. 90-91. – Библиогр.: 6 назв.
193. Чеботарь, А. А. *О некоторых итогах работы Ботанического Сада Академии наук Молдавской ССР в области генетики и селекции* // Генетика. – 1969. – Т. 5, № 11. – С. 199-200.
194. Чеботарь, А. А. *Ультраструктура мужского и женского гаметофитов пыльцевой трубки и вопрос двойного оплодотворения растений* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1969. – № 3. – С. 87-89. – Библиогр.: 10 назв.

1970

195. Чеботарь, А. А. *Ультраструктура пыльцевого зерна и зародышевого мешка кукурузы* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1970. – № 2. – С. 29-36. – Библиогр.: 55 назв.

1972

196. Чеботарь, А. А. *Генетика цитогенетики на 11 Международном ботаническом конгрессе* (24 авг.-2 сент. 1969, Сиэтл, США) // Цитология и генетика. – 1972. – № 5. – С. 463-471.

1975

197. Чеботарь, А. А. *О хромосомных и ядерно-плазменных изменениях у кукурузы и пшеницы, вызванных действием гексахлорана, нафталина и фенола* / А. А. Чеботарь, С. Г. Каптарь, А. И. Суружиу [и др.] // Доклады АН СССР. – Москва, 1975. – Т. 223, № 1. – С. 213-214. – Библиогр.: 8 назв.

1976

198. Кириченко, Е. Б. *Состав пигментов репродуктивных органов Zea mays L.* / А. Б. Кириченко, Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь [и др.] // Физиология растений. – Москва, 1976. – Т. 23, Вып. 4. – С. 697-701. – Библиогр.: 23 назв.

1977

199. Кириченко, А. Б. *Биогенез мембранных структур в центральной вакуоли пыльцевого зерна Hordeum vulgare* / А. Б. Кириченко, Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь // Физиология растений. – Москва, 1977. – Т. 24, Вып. 2. – С. 323-326. – Библиогр.: 18 назв.
200. Кириченко, А. Б. *Ультраструктура пыльника Hordeum vulgare L. на стадии двухклеточной пыльцы : особенности дифференцировки пластид* / А. Б. Кириченко, Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь // Физиология растений. – Москва, 1977. – Т. 24, Вып. 4. – С. 751-755. – Библиогр.: 32 назв.

1978

201. Chebotaru, A. A. *Some characteristics of vegetative, generative and sperm cell cytoplasm of maize (Zea mays var. saccharata (Sturt.)* // Bull. de la Societe Botanique de France. Actualités botanique. – Reims, 1978. – Nr 1-2. – P. 155-160.
202. Кириченко, Е. Б. *Изменение состава жирных кислот при развитии генеративных органов Hordeum vulgare L.* / А. Б. Кириченко, Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь [и др.] // Физиология растений. – Москва, 1978. – Т. 25, Вып. 2. – С. 301-306. – Библиогр.: 15 назв.
203. Кириченко, А. Б. *Электронно-микроскопическое исследование цитомиксиса в клетках нуцеллуса семяпочки ячменя* / А. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь, Е. Б. Кириченко // Цитология. – Москва, 1978. – Т. 20, № 4. – С. 380-386. – Библиогр.: 24 назв.
204. Кириченко, Е. Б. *Пластидный аппарат развивающихся семяпочек Hordeum vulgare L.* / Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь, А. Б. Кириченко // Физиология растений. – Москва, 1978. – Т. 25, Вып. 1. – С. 113-119. – Библиогр.: 32 назв.
205. Тодераш, Л. Г. *Carex strigosa Huds. (Cyperaceae) – новый вид для флоры европейской части СССР* / Л. Г. Тодераш, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – Ленинград, 1978. – Т. 63, № 8. – С. 1228-1229. – Библиогр.: 6 назв.

1979

206. Гейдеман, Т. С. *Шестой делегатский съезд ВБО* / Т. С. Гейдеман, А. А. Чеботарь, К. Р. Витко // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – Кишинев, 1979. – № 2. – С. 83-84.

1980

207. Чеботарь, А. А. *О полиплоидизирующем действии гербицидов на примере Pisum Sativum L.* / А. А. Чеботарь, А. И. Суружиу, Б. И. Бухар // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – Кишинев, 1980. – № 4. – С. 70-71.

1981

208. Chebotaru, A. A. *Structural and physiological relationships between embryo and endosperm at the early stages of development* // Acta Societatis Botanicorum Poloniae. Warszawa. – 1981. – Vol. 50, Nr 1-2. – P. 265-268. – Bibliogr.: 5 tit. – DOI: <http://dx.doi.org/10.5586/asbp.1981.042>

209. *Если резать, то под корень : в Кишиневе изобретен контейнер* [дир. Ботан. сада, чл.-кор. АН МССР, д-ром биол. наук, проф. А. А. Чеботарем], с помощью которого можно, не повреждая корней, пересаживать деревья вместе с комом земли // Изобретатель и рационализатор. – 1981. – № 11. – С. 22.

210. Чеботарь, А. А. *О взаимоотношении зародыша и эндосперма на ранних этапах развития* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1981. – № 3. – С. 34-39. – Библиогр.: 7 назв.

211. Чеботарь, А. А. *Реферат о 6-ом Международном симпозиуме по цитоэмбриологии растений (ПНР, Люблин, 6-8 июня 1981)* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1981. – № 4. – С. 85-89.

1982

212. Бодруг, М. В. *Ароматизированный тонизирующий напиток «Травинка»* / М. В. Бодруг, В. Н. Лысенко, А. А. Чеботарь // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1982. – № 3. – С. 75.

213. *Новости науки и техники Молд. ССР: СП-2 – Установливатель столбов* [в садах, виноградниках и ягодниках]; Пересадка деревьев контейнерами: [изобретение дир. Кишинев. Ботан. сада,, чл.-кор. АН МССР, д-ра биол. наук, проф. А. А. Чеботаря] // Субтропические культуры. – 1982. – № 6. – С. 132-133.

1983

214. Чеботарь, А. А. *Экология опыления возделываемых растений* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1983. – № 2. – С. 3-9. – Библиогр.: 36 назв.

215. Челак, В. Р. *Цитогенетика Triticum Sinskajae Filat. et Kurk. и ее межвидовых гибридов* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь // Цитология и генетика. – 1983. – Т. 17, № 1. – С. 21-26.

1984

216. Чеботарь, А. А. *Ботанические исследования в Молдавии* / А. А. Чеботарь, И. Г. Команич // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1984. – № 4. – С. 48-56.

1985

217. Чеботарь, А. А. *Использование ценных геноносителей дикой флоры в селекции возделываемых растений* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1985. – № 6. – С. 22-31.

1986

218. Чеботарь, А. А. *Морфофункциональный статус гаметогенеза и стратегия полового процесса у высших растений* // Изв. АН МССР. Сер. биол. и хим. наук. – 1986. – № 3. – С. 13-16. – Библиогр.: 19 назв.

1992

219. Лагутова, О. И. *Исследование эмбриогенеза Orchis purpurea и Orchis provincialis (Orchidaceae)* / О. И. Лагутова, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – 1992. – Т. 77, № 12. – С. 53-57. – Библиогр.: 4 назв.

220. Ругузов, И. А. *Об опылительной капле у хвойных* / И. А. Ругузов, Л. У. Склонная, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – 1992. – Т. 77, № 12. – С. 40-52. – Библиогр.: 26 назв.

221. Шафферт, Е. Э. *Развитие мужской генеративной сферы у стевии (Stevia rebaudiana (Bertoni) Hemsl.) в условиях Южного берега Крыма* / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь // Изв. АН РМ. Сер. биол. и хим. наук. – 1992. – № 6. – С. 10-18. – Библиогр.: 15 назв.

1993

222. Герасимова-Навашина, Е. Н. *Реферат о XI Международном симпозиуме «Эмбриология и семенная репродукция» (3-7 июля 1990. Ленинград, СССР)* / Е. Н. Герасимова-Навашина, Т. Б. Батыгина, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – 1993. – Т. 78, № 5. – С. 135-141.

223. Чеботарь, А. А. *Развитие женской генеративной сферы Orchis purpurea Huds. (Orchidaceae)* / А. А. Чеботарь, О. И. Лагутова // Бюллетень Государственного Никитского Ботанического сада. – 1993. – Т. 71. – С. 6-11.

224. Чеботарь, Т. И. *Резистентность винограда к филоксеру и пути ее диагностики* / Т. И. Чеботарь, П. Х. Кискин, А. А. Чеботарь // Виноградарство и виноделие. Ялта. – 1993. – № 3-4. – С. 23-36.

1994

225. Митрофанова, И. В. *Влияние генотипа материнского растения и условий культивирования на способность вегетативных почек и зародышей Ziziphus jujuba Mill. к морфогенезу in vitro* / И. В. Митрофанова, А. А. Чеботарь, О. В. Митрофанова // Физиология растений. – 1994. – Т. 41, № 6. – С. 826-831. – Библиогр.: 20 назв.

226. Чеботарь, А. А. *Вопросы неоплазмогенеза зиготы высших растений* // Изв. АН РМ. Сер. биол. и хим. наук. – 1994. – № 5. – С. 3-7. – Библиогр.: 21 назв.

227. Чеботарь, А. А. *Эмбриологические аспекты репродукции Orchis provincialis Balb. в Крыму* / А. А. Чеботарь, О. И. Лагутова // Доклады АН России. – 1994. – Т. 334, № 4. – С. 535-538. – Библиогр.: 15 назв.

228. Шафферт Е. Э. *Развитие женского гаметофора у стевии (Stevia rebaudiana, Asteraceae) в условиях интродукции на Южном берегу Крыма* / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь // Изв. АН РМ. Сер. биол. и хим. наук. – 1994. – № 2. – С. 3-9. – Библиогр.: 4 назв.

229. Шафферт, Е. Э. *Строение, топография и онтогенез трихомов Stevia rebaudiana* / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь // Ботанический журнал. – 1994. – Т. 79, № 4. – С. 38-48.

1995

230. Чеботарь, А. А. *Развитие цветка и цветение Actinidia chinensis (Planch.) в Крыму* / А. А. Чеботарь, О. И. Кириллова // Украинский ботанический журнал. – 1995. – № 5. – С. 600-606.

231. Чеботарь, А. А. *Спермиогенез и вопросы обособления цитоплазмы спермииев у ели Picea abies* // Успехи современной

- биологии. – 1995. – Т. 115. – Вып. I. – С. 121-126. – Библиогр.: 24 назв.
232. Чеботарь, А. А. *Реферат о XIII Международном конгрессе эмбриологов «Половая репродукция растений» Вена, Австрия, 10-14 июля, 1994* (13th International Congress on Sexual Plant Reproduction, Vienna, Austria, July 10-14 1994) // Bul. Acad. de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 1995. – Nr 2. – P. 80-85.
233. Чеботарь, А. А. *XIII Международный конгресс эмбриологов «Половая репродукция растений»*. (International Congress on Sexual Plant Reproduction. Vienna. Austria. July 10-14, 1994) // Український ботанічний журнал. – 1995. – Т. 52, № 4. – С. 579-584.
- 1996**
234. Чеботарь, А. А. *Изучение хромомерного строения пахитенных хромосом Zea mays ssp. saccharata (Sturt.)* // Цитология и генетика. – 1996. – Т. 30, № 2. – С. 3-11.
235. Чеботарь, А. А. *Кариологическое исследование Orchis tridentate Scop. и O. Ustulata L. (Orchidaceae), произрастающих в Крыму* / А. А. Чеботарь, А. А. Алексеев // Цитология. – С. Петербург, 1996. – Т. 38, № 2. – С. 159-160.
- 1998**
236. Lagutova, O. I. *Pollination ecology, fertilization and embryogenesis at Orchis provincialis Balb. on the south coast of Crimea* / O. I. Lagutova, A. A. Chebotaru // Revue roumaine de biologie. Ser. Biologie végétale. – France, 1998. – Т. 43, Nr 1. – P. 73-80.
- 1999**
237. Чеботарь, А. А. *100 лет со дня открытия двойного оплодотворения С. Г. Навашиным. Итоги и перспективы развития учения об оплодотворении* // Успехи современной биологии. – Москва, 1999. – Т. 119, № 6. – С. 543-547.
- 2001**
238. Ciubotaru, A. *Performanțele Grădinii Botanice (Institut) a AŞM* // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2001. – Nr 1. – P. 31-32.
- 2002**
239. Ciubotaru, A. *Din istoria fondării și performanțele Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe a Republicii Moldova* // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2002. – Nr 2. – P. 124-126.
240. Ciubotaru, A. *Realizări și perspective în mobilizarea și implementarea fitogenofondului în agricultură* / A. Ciubotaru, I. Comanici, V. Sava [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2002. – Nr 3. – P. 37-42.
- 2003**
241. Badiuc, S. *Despre assortimentul de plante decorative memoriale „Covorul Verde”* / S. Badiuc, A. Ciubotaru, M. Colțun // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 2. – P. 158-161. – Bibliogr.: 6 tit.
242. Ciubotaru, A. *Evoluția și strategia reproducerei sexuate în lumea vegetală* // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 1. – P. 3-14. – Bibliogr.: 35 tit.
243. Codreanu, V. S. *Terminologia și clasificarea botanică a smugurilor viței de vie* / V. S. Codreanu, art. prez. de A. Ciubotaru // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 2. – P. 139-142. – Bibliogr.: 19 tit.
244. Ciorchină, N. *Particularitățile citoembriologice și biomorfologice ale proceselor de regenerare in vitro și in situ a unor culturi noi pentru Republica Moldova* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru, M. Colțun [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 2. – P. 3-6. – Bibliogr.: 2 tit.
245. *Perspectiva extinderii plantațiilor de plante aromatice și medicinale în sudul Republicii Moldova* / M. Colțun, A. Ciubotaru, V. Corcodel [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 2. – P. 156-158. – Bibliogr.: 5 tit.
246. Клешнина, Л. Г. *Инвазия минирующих молей на каштанах* / Л. Г. Клешнина, А. А. Чуботару // Защита и карантин растений. – Chișinău, 2003. – № 2. – С. 15-16.
247. Клешнина, Людмила. *Перспективы использования рост стимулирующих веществ для подавления болезней и*

- вредителей на примере выращивания Polyanthes Tuberosa L. / Людмила Клеинина, art. prez. de A. Ciubotaru // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2003. – Nr 2. – P. 153-156. – Bibliogr.: 5 tit.*
248. Чуботару, А. *Задачи Ботанических садов в консервации биологического разнообразия in situ и ex situ* / А. Чуботару, М. Колцун // Бюллетень Государственного Никитского ботанического сада. – Симферополь, 2003. – Вып. 88. – С. 21-24.
249. Чуботару, А. *Задачи Ботанических садов в области сохранении биологического разнообразия in situ и ex situ* / А. Чуботару, М. Колцун // Mediul Ambiant. – Chișinău, 2003. – Nr 5. – P. 18-20. – Bibliogr.: 3 tit.
- 2004**
250. Ciubotaru, A. *Impactul agriculturii contemporane asupra florei spontane și rolul Grădinii Botanice în menținerea biodiversității* // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2004. – Nr 1. – P. 56-57.
251. Ciubotaru, A. *Cu privire la introducerea și folosirea Ceratostigma plumbaginoides Bunge și Acorus calamus L. în medicină* / A. Ciubotaru, M. Colțun, O. Sașco [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – Chișinău, 2004. – Nr 2. – P. 46-48.
- 2008**
252. Ciubotaru, A. *Cuvânt introductiv al redactorului-șef al „Revistei Botanice”* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 15-16.
253. Ciubotaru, Al. *Pagini alese din istoria creării primei Grădini Botanice (I) a AŞM* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 37-52. – Bibliogr.: 11 tit.
254. Ciubotaru, Al. *Tapetogenesis : The Tapetum cells ultrastructure at angiosperms and its functional particularities* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 129-137. – Bibliogr.: 22 tit.
255. Мошкович, А. *Мужской гаметофит голосеменных растений и его эволюция* / А. Мошкович, А. Чуботару // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 71-86. – Bibliogr.: 75 tit.
256. Чуботару, А. *Эмбриологические аспекты эволюции и стратегии размножения растений* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 87-128. – Bibliogr.: 78 tit.

- 2010**
257. *Cariologia unor specii de cultură și din flora spontană a Republicii Moldova* / A. Ciubotaru, L. Toderaș, V. Celac [et al.] // Revista Botanică. – 2010. – Vol. 2, Nr 2. – P. 23-37. – Bibliogr.: 42 tit.
258. Ciubotaru, Alexandru. *About the homeostatic theory of double fecundation of angiosperms plants* // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2010. – Nr 2. – P. 22-27. – Bibliogr.: 29 tit.
259. Ciubotaru, A. *Grădina Botanică (Institut) a AŞM la 60 de ani de cercetări științifice și 38 – de la începutul construcției capitale și verzi (1950-2010)* / A. Ciubotaru, A. Teleuță, M. Colțun // Revista Botanică. – 2010. – Vol. 2, Nr 2. – P. 9-22. – Bibliogr.: 20 tit.
260. Ciubotaru, Alexandru. *Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Republicii Moldova – 60 de ani de activitate* / Alexandru Ciubotaru, Alexandru Teleuță // Akademos. – 2010. – Nr 2. – P. 89-93. – Bibliogr.: 8 tit.
261. Чуботару, Т. И. *Анатомо-гистохимические признаки резистентности винограда к филлоксере (Phylloxera vastatrix Planch.)* / Т. И. Чуботару, А. А. Чуботару, К. И. Даду // Revista Botanică. – 2010. – Vol. 2, Nr 2. – P. 38-49. – Bibliogr.: 39 tit.
- 2011**
262. Ciubotaru, A. *Despre teoria homeostatică a dublei fecundații: [evoluția în lumea vegetală]* // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 4. – P. 7-12. – Bibliogr.: 23 tit.
263. Ciubotaru, A. *Evoluția fitoembriionară : [aspecte a reproducerei sexuate]* // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 63-68. – Bibliogr.: 16 tit.
264. Ciubotaru, A. *Vegetative propagation from cuttings of the cultivar Thuja occidentalis „Danica” in plant trays* / A. Ciubotaru, I. Roshca // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 115-120.
265. Trifauțan, V. *Adaptogeneza trandafirilor pitici introduși în Grădina Botanică (Institut) AŞM* / V. Trifauțan, A. Ciubotaru // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 4. – P. 57-61. – Bibliogr.: 7 tit.
266. Чуботару, А. А. *Опыт определения резистентности винограда к филлоксере (Phylloxera vastatrix Planch.) с помощью*

100-балльного полиморфического ключа / А. А. Чуботару, Т. И. Чуботару, К. Даду // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – Р. 47-55.

2012

267. *Aspecte ale tehnologiei de producere a marcotelor de levăńțică în scopul fondării plantańilor industriale* / M. Colțun, A. Ciubotaru, A. Teleuńă, Lilia Chisncean // Revista Botanica. – 2012. – Vol. 4, Nr 1. – P. 90-94.

268. *Grădina Botanică Bălți. Harta vegetańiei* / Gh. Postolache, A. Ciubotaru, A. Teleuńă, St. Lazu // Mediul Ambiant. – 2012. – Nr 4. – P. 25-33. – Bibliogr.: p. 33 (4 tit.).

2013

269. Ciubotaru, Alexandru. *PotenŃialul conservării plantelor în fitocenozele și agrocenozele Republicii Moldova. Rolul Grădinii Botanice* // Revista Botanică. – 2013. – Vol. 5, Nr 1. – P. 32-38.

2014

270. Trifăuńan, Viorica. *Creșterea și dezvoltarea trandafirilor pitici în dependenŃă de natura substratului* / Viorica Trifăuńan, Alexandru Ciubotaru // Studia Universitatis Moldaviae. Ser. ȘtiinŃe reale și ale naturii. – 2014. – Nr 1. – P. 126-129.

2015

271. Чеботарь А. А. *О результатах повторного изучения плазмогенеза вокруг ядер - спремиев у Picea Abies (L.) Karst* // Journal of ASM. Life Sciences. – 2015. – Nr 2. – P. 4-15. – Bibliogr.: p. 14-15 (30 tit.).

2016

272. Ciubotaru, A. A. *50th Anniversary of the Botanical Garden (Institute) of ASM at the current location – National monument of landscape architecture (1965-2015). Tasks, achievements, prospects* // Journal of Botany. – 2016. – Vol. 8, Nr 1. – P. 5-7.

273. Teleuńă, A. *Grădina Botanică (Institut) a Academiei de ȘtiinŃe a Moldovei la 65 ani – Trecut, Prezent și Viitor* / A. Teleuńă, A. Ciubotaru, M. Colțun, A. Cutcovschi-Muștuc // Bul. Acad. de ȘtiinŃe a Moldovei. ȘtiinŃele vieńii. – 2016. – Nr 1. – P. 157-163.

Materiale, teze ale comunicărilor știinŃifice

1957

274. Чеботарь, А. А. *Биология развития, цветения и плодообразования арахиса в условиях Молдавии* // Объединённая научная сессия Отд. Biol. наук АН СССР, Молдавский филиал АН СССР. Секции земледелия ВАСХНИЛ : тезисы докл. – Кишинев, 1957.

1958

275. Чеботарь, А. А. *Изучение процесса оплодотворения кукурузы при различных способах опыления в утренние и вечерние часы* // Первая конференция молодых ученых Молдавской ССР : материалы конф., 25-29 окт. 1958. – Кишинев, 1958. – С. 82-83.

276. Чеботарь, А. А. *Некоторые особенности развития мужских и женских соцветий кукурузы* // Первая конференция молодых ученых Молдавской ССР : материалы конф., 25-29 окт. 1958. – Кишинев, 1958. – С. 84-85.

1960

277. Чеботарь, А. А. *Влияние некоторых факторов среды на процессы оплодотворения и эмбриогенеза кукурузы* // 1-я научная конференция молодых ученых Молдавии : труды. – Кишинев, 1960. – С. 133-166. – Библиогр.: с. 164-166 (68 назв.).

278. Чеботарь, А. А. *Влияние чужсеродной пыльцы на процесс оплодотворения кукурузы* // Вторая конференция молодых ученых Молдавии : тезисы докл. – Кишинев, 1960. – С. 161-163.

279. Чеботарь, А. А. *Некоторые данные по цитоэмбриологическому изучению микроспорогенеза кукурузы* // Юбилейная дарвиновская конференция, посвящ. 150-летию Ч. Дарвина и 100-летию со дня выхода в свет книги «Происхождение видов» : труды. – Кишинев, 1960. – С. 251-254.

280. Чеботарь, А. А. *О некоторых взаимоотношениях мужского и женского гаметофитов покрытосеменных на фазе раннего онтогенеза (на примере кукурузы)* // 3-е Всесоюзное совещание эмбриологов : тезисы докл., 1-5 февр. 1960. – Москва, 1960. – С. 197-198.

281. Чеботарь, А. А. *О некоторых особенностях оплодотворения кукурузы при самоопылении (Инцихте)* / А. А. Чеботарь, Т. И. Чеботарь // Вторая конференция молодых ученых Молдавии : тезисы докл. – Кишинев, 1960. – С. 163.
282. Чеботарь, А. А. *Формирование генеративных органов, биология цветения и опыление кукурузы* // 1-я научная конференция молодых ученых Молдавии : труды. – Кишинев, 1960. – С. 109-132. – Библиогр.: с. 131-132 (45 назв.).

1961

283. Чеботарь, А. А. *Изучение процесса оплодотворения и эмбриогенеза кукурузы в зависимости от некоторых факторов среды* // Морфогенез растений : труды Совещания по морфогенезу растений, посвящ. 100-летию со дня выхода в свет труда Чарлза Дарвина „Происхождение видов”, 12-17 нояб. 1959. – Москва, 1961. – Т. 2. – С. 276-277.

1963

284. Чеботарь, А. А. *Влияние некоторых факторов среды на гаметогенез, оплодотворение ранний эмбриогенез* // 4-е Совещание эмбриологов : тезисы докл., Ленинград, 19-27 июн. 1963. – Москва : Ленинград, 1963. – С. 50-51.

1964

285. Чеботарь, А. А. *Биология прорастания пыльцы и роста пыльцевых трубок в ткани пестика кукурузы* // Изучение биологии, селекции, агротехники, механизации возделывания кукурузы в Молдавии : конф. по итогам НИР за 1961-1962 гг., 29-30 янв. 1963. – Кишинев, 1964. – С. 34-42. – Библиогр.: 16 назв.

286. Чеботарь, А. А. *Некоторые цитологические данные по изучению переделки яровых пшениц методом направленного воспитания* / А. А. Чеботарь, П. И. Буюкли // 3-я научная конференция молодых ученых Молдавии : труды. – Кишинев, 1964. – Вып. 2. – С. 75-77.

287. Чеботарь, А. А. *Оплодотворение и ранний эмбриогенез кукурузы при самоопылении* // Изучение биологии, селекции, агротехники, механизации возделывания кукурузы в Молдавии :

конф. по итогам НИР за 1961-1962 гг., 29-30 янв. 1963. – Кишинев, 1964. – С. 27-33.

1965

288. Чеботарь, А. А. *Ультраструктура клеток меристемы корней злаковых* / А. А. Чеботарь, В. Р. Челак, А. И. Суружиу [и др.] // Применение электронной микроскопии в ботанических исследованиях : тезисы докл. и сообщ. всесоюз. симпоз., сент. 1965. – Кишинев, 1965. – С. 6.
289. Чеботарь, А. А. *О некоторых случаях аномикса у кукурузы* // Полиплоидия и селекция : труды совещания, 14-18 янв. 1963. – Москва : Ленинград, 1965.

1967

290. Чеботарь, А. А. *Аппарат Гольджи и вопросы образования клеточных органелл* // 2-й Всесоюзный симпозиум по применению электронной микроскопии в ботанических исследованиях : материалы симпоз., 1-4 июн. 1967. – Киев, 1967. – С. 41.
291. *Электронномикроскопическое исследование онтогенеза клеточных органелл у некоторых представителей семейства Gramineae* / А. А. Чеботарь, А. И. Суружиу, В. Р. Челак [и др.] // 2-й Всесоюзный симпозиум по применению электронной микроскопии в ботанических исследованиях : материалы симпоз., 1-4 июн. 1967. – Кишинев, 1967. – С. 78-79.

1968

292. Chebotaru, A. A. *Electron microscopy investigation: ontogeny and the question of new formation of cell organelles* // XIIth Intern. Congress of Genetics : proceedings of the Intern. Congr., Aug. 19-28, 1968. – Tokyo, 1968. – Vol. II. – P. 160-161.
293. Chebotaru, A. A. *To the method of fixation of the vegetable objects for electron microscopy investigation* / A. A. Chebotaru, B. Jocobsson, T. I. Chebotaru // Electron Microscopy : abstr. of papers of the IVth European regional conf., Sept. 1968. – Rome, 1968. – Vol. 2. – P. 190.
294. Чеботарь, А. А. *К вопросу пахитенного анализа межродового гибрида Zea mays L. x Teosinte* // Всесоюзное совещание по

отдаленной гибридизации растений и животных : тезисы докл., 27 февр. - 2 марта 1968. – Москва, 1968.

295. Чеботарь, А. А. *Некоторые вопросы двойного оплодотворения* // Всесоюзный симпозиум по эмбриологии растений, посвящ. 70-летию открытия двойного оплодотворения акад. С. Г. Навашиным : материалы симпоз., 18 нояб. 1968. – Киев, 1968. – С. 242-244.
296. Чеботарь, А. А. *Субмикроструктура пыльцевого зерна Zea mays L.* // Всесоюзный симпозиум по эмбриологии растений, посвящ. 70-летию открытия двойного оплодотворения акад. С. Г. Навашиным : материалы симпоз., 18 нояб. 1968. – Киев, 1968. – С. 244-246.

1969

297. Chebotaru, A. A. *Ultrastructure of male and female gametophytes, pollen tube and the question of the double fertilization* // XIth International Botanical Congress : abstr. of the papers, Aug. 24-Sept. 2, 1969. – Seattle, 1969. – P. 270-271.
298. Чеботарь, А. А. *О лизосомоподобных структурах в клетках корневого чехлика Zea mays L.* // VII-я Всесоюзная конференция по электронной микроскопии : материалы конф. – Киев, 1969.
299. Чеботарь, А. А. *Электронномикроскопическое изучение пыльцевого зерна и зародышевого мешка кукурузы* // VII-я Всесоюзная конференция по электронной микроскопии : материалы конф. – Киев, 1969.

1970

300. Chebotaru, A. A. *Maize embryology ultrastructure of Embryosac before and at the moment of Fertilization* // Electron microscopy : proceedings of the VIIth Intern. Congr. – Grenoble, 1970. – Vol. 3. – P. 443-444.
301. Чеботарь, А. А. *Аппарат Гольджи и вопросы образования клеточных органелл* // Актуальные проблемы изучения эфиромасличных растений и эфирных масел : тезисы докл. 2-го симпоз., 26-29 авг. 1970. – Кишинев, 1970. – С. 86-92.

1971

302. Чеботарь, А. А. *Итоги и перспективы цитокариологических исследований хлебных злаков* / А. А. Чеботарь, В. Р. Челак, А. И. Суружиу [и др.] // Генетика и селекция Молдавии : материалы ко 2-му съезду Генетиков и Селекционеров Молдавии, ноябр., 1971. – Кишинев, 1971. – С. 212-214.
303. Чеботарь, А. А. *О гомеостатической гипотезе двойного оплодотворения* // 5-е Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : материалы совещ., 25-27 авг. 1971. – Кишинев, 1971. – С. 197-199.
304. Чеботарь, А. А. *О некоторых итогах и перспективах электронной микроскопии в эмбриологических исследованиях* // 5-е Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : материалы совещ., 25-27 авг. 1971. – Кишинев, 1971. – С. 195-196.
305. Чеботарь, А. А. *Опыт электронномикроскопического исследования эмбриологии кукурузы* // 5-е Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : материалы совещ., 25-27 авг. 1971. – Кишинев, 1971. – С. 199-202.
306. Чеботарь, А. А. *Органеллогенез и вопросы современной эмбриологии* // 5-е Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : материалы совещ., 25-27 авг. 1971. – Кишинев, 1971. – С. 196-197.
307. Челак, В. Р. *О явлении цитомиксиса у пшеницы, кукурузы и ячменя* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь, И. В. Буздуган // 5-е Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : материалы совещ., 25-27 авг. 1971. – Кишинев, 1971. – С. 205-206.

1972

308. Chebotaru, A. A. *Electron-microscopic investigation of double fertilization in plants* // Electron Microscopy 1972 : proc. of the Vth European Congr., Sept. 5-12, 1972. – London, 1972.

1973

309. Чеботарь, А. А. *Двойное оплодотворение и вопросы восстановления нарушенного физиологического гомеостаза в ходе формирования половых клеток* // Половой процесс

и эмбриогенез растений : тезисы докл. Всесоюз. симпоз., посвящ. 75-летию открытия акад. С. Г. Навашиным двойного оплодотворения у покрытосемянных растений. – Москва, 1973. – С. 259-260.

1974

310. Чеботарь, Т. И. *Сравнительная ультраструктура клеток опухолей, вызванных филлоксерой на корнях винограда – сорта Ркацители* / Т. И. Чеботарь, А. А. Чеботарь // 1-е Всесоюзное Совещание по проблеме патологических новообразований у растений : тезисы докл. 1-го Всесоюз. совещ., 26-28 февр. 1974. – Ленинград, 1974.

1975

311. Чеботарь, А. А. *Органеллогенез и некоторые вопросы эмбриологии растений* // XII Международный ботанический конгресс : тезисы докл., 3-10 июл. 1975. – Ленинград, 1975. – С. 268.
312. Чеботарь, Т. И. *Сравнительная ультраструктура клеток опухолей, вызванных филлоксерой на корнях винограда – сорта Ркацители* / Т. И. Чеботарь, А. А. Чеботарь // Проблемы онкологии и тератологии растений : итоговый сборник 1-го Всесоюз. Совещ. по проблеме патологических новообразований у растений. – Ленинград, 1975. – С. 66-68.

1976

313. Chebotaru, A. A. *About some embryogenetic problems of seed formation in crop plants* // Embriology of Crop Plants : abstr. of papers. Indo-Sov. sympos., March 2-6, 1976. – New Delhi, 1976. – P. 6.
314. Чеботарь, А. А. *Исследование мутагенного действия пестицидов на возделывание растений Zea mays L.* / А. А. Чеботарь, А. И. Суружиу // Теоретические и практические подходы к проблеме мутагенеза и канцерогенеза окружающей среды : материалы советских участников 3-го советско-американского симпоз, Душанбе, апр. 1976. – Москва, 1976.
315. Чеботарь, А. А. *О генетико-соматической несовместимости в прогамной и сингамной фазах двойного оплодотворения* // Генетика и селекция в Молдавии : тезисы докл. 3-го съезда генетиков и селекционеров Молдавии. – Кишинев, 1976. – С. 22-23.

316. Челак, В. Р. *Экспериментальные данные о значении отдаленной гибридизации в эволюции рода Triticum L.* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь // Отдаленная гибридизация растений в Молдавии : тезисы докл. Респ. науч. конф., ноябр. 1976. – Кишинев, 1976. – С. 36-38.

317. Чеботарь, А. А. *Эмбриолого-генетические вопросы семяно-образования возделываемых растений* // Генетика и селекция в Молдавии : тезисы докл. 3-го съезда генетиков и селекционеров Молдавии. – Кишинев, 1976. – С. 22.

1977

318. Чеботарь, А. А. *Цитогенетические исследования действия некоторых гербицидов на растения* / А. А. Чеботарь, А. И. Суружиу // Генетические аспекты гигиены применения гербицидов : тезисы докл. 4-го съезда гигиенистов и санитарных врачей, 23-27 мая 1977. – Киев, 1977.

1978

319. Буздуган, И. В. *Ультраструктура танетума и микроспорпыльника пшеницы* / И. В. Буздуган, А. А. Чеботарь // VI Делегатский съезд Всесоюзного ботанического общества : тезисы докл., 12-17 сент. 1978. – Ленинград, 1978. – С. 74.
320. Кириченко, А. Б. *Особенности ультраструктуры клеток стенки пыльника Hordeum vulgare при споро- и гаметогенезе* / А. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь, Е. Б. Кириченко // VI Делегатский съезд Всесоюзного ботанического общества : тезисы докл., 12-17 сент. 1978. – Ленинград, 1978. – С. 79.
321. *Сравнительная ультраструктура клеток танетума кукурузы* / И. В. Буздуган, А. А. Чеботарь, А. Б. Кириченко [и др.] // Актуальные вопросы электронно-микроскопических исследований в Молдавии : материалы Респ. науч. конф. по электронной микроскопии, 25-27 окт. 1977. – Кишинев, 1978. – С. 44-45.
322. Суружиу, А. И. *Ингибирующее действие гербина на рост и развитие бобовых культур* / А. И. Суружиу, А. А. Чеботарь // VI Делегатский съезд Всесоюзного ботанического общества : тезисы докл., 12-17 сент. 1978. – Ленинград, 1978. – С. 247.

323. Тодераш, Л. Г. *Мейоз и развитие пыльцевого зерна у некоторых видов Carex (Cyperaceae)* / Л. Г. Тодераш, А. А. Чеботарь // VI Делегатский съезд Всесоюзного ботанического общества : тезисы докл., 12-17 сент. 1978. – Ленинград, 1978. – С. 94.
324. Чеботарь, А. А. *Структурная организация развивающихся пыльников и пыльцевых зёрен пшеницы* // Актуальные вопросы электронно-микроскопических исследований в Молдавии : материалы Респ. науч. конф. по электрон. микроскопии, 25-27 окт. 1977. – Кишинев, 1978.
325. Чеботарь, А. А. *Ультраструктурная организация клеток корневого чехлика Zea mays L.* // Электронная микроскопия в ботанических исследованиях : тезисы докл. 4-го Всесоюз. симпоз. – Рига, 1978. – С. 282-284.
326. Чеботарь, А. А. *Ультраструктурные особенности цитоплазмы спермиклеток Zea mays L. при внесенном пыльцевой трубкой в зародышевый мешок* / А. А. Чеботарь, А. М. Мошкович // Актуальные вопросы электронно-микроскопических исследований в Молдавии : материалы Респ. науч. конф. по электронной микроскопии, 25-27 окт. 1977. – Кишинев, 1978. – С. 41-43.

1979

327. Азема, Т. Ф. *Сканирующая микроскопия и вопросы дифференциации генеративных органов кукурузы* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь, Н. Р. Мейер // Адаптация и рекомбиногенез у культурных растений : тезисы докл. Всесоюз. конф. – Кишинев, 1979. – С. 74.
328. Челак, В. Р. *Генэкологическое изучение диких пшениц* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь, Е. П. Чумак // Современные задачи охраны и рациональное использование флоры Молдавии : тезисы resp. науч. конф. 17-18 сент. 1979. – Кишинев, 1979. – С. 50-51.
329. Челак, В. Р. *Сопряженность гибридизации и мутации в отдаленных скрещиваниях пшеницы* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь // Адаптация и рекомбиногенез у культурных растений : тезисы докл. Всесоюз. конф. – Кишинев, 1979. – С. 70-71.

1980

330. Чеботарь, А. А. *К мутагенному действию пестицидов. Цитоморфологические изменения в растительной клетке, вызванные применением в сельском хозяйстве пестицидов* // Генетические проблемы загрязнения окружающей среды на территории Молдавии : Заседания секции генетических аспектов проблемы «Человек и биосфера» : тезисы докл. – Кишинев, 1980. – С. 35-37.

1981

331. Азема, Т. Ф. *Передача ядерной информации посредством системы «Блебинг»* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 5.
332. Азема, Т. Ф. *Ультраструктура ядер клеток меристемы в промежуточной фазе развития конуса нарастания побега кукурузы* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // Электронная микроскопия и вопросы прогнозирования : тезисы докл. 2-й resp. науч.-техн. конф. по электронной микроскопии, 16-17 июн. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 44-45.
333. Мошкович, А. М. *Адаптивная роль добавочных хромосом* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь // Экологическая генетика растений и животных : тезисы докл. Всесоюз. конф., 8-10 июн. 1981. – Кишинев, 1981. – Ч. 1. – С. 39.
334. Чеботарь, А. А. *О генетической несовместимости разновидностей кукурузы при внутривидовых скрещиваниях* / А. А. Чеботарь, Е. П. Чумак, Н. Г. Мунтян [и др.] // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 43.
335. Тодераш, Л. Г. *Особенности развития пыльцы у осок* / Л. Г. Тодераш, А. А. Чеботарь, С. Н. Коробова // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 35-36.
336. Чеботарь, А. А. *Влияние некоторых микрэлементов на изменение интенсивности биологических процессов в виноградной лозе, поврежденной филлоксерой (*Viteus vitifolii* Shimer)* / А. А. Чеботарь, Т. И. Чеботарь // 9-я Всесоюзная

- конференция по проблемам микроэлементов в биологии: тезисы докл., 12-18 окт. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 178-181.
337. Чеботарь, А. А. *Вопросы экологии опыления, оплодотворения и семянообразования возделываемых растений* // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 41-42.
338. Чеботарь, А. А. *Зиготогенез и проблема наследования клеточных органелл (пластидома, хондиома) у покрытосеменных растений* // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 40-41.
339. Чеботарь, А. А. *Макроспорогенез у *Tripsacum dactyloides* L. и у гибрида F₁ (*Zea mays* x *Tr. dactyloides*)* / А. А. Чеботарь, Н. Г. Мунтяну // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., 24-26 авг. 1981г. – Кишинев, 1981. – С. 42-43.
340. Чеботарь, А. А. *Роль Ботанического сада АН МССР в развитии цветоводства республики* / А. А. Чеботарь, В. Г. Савва // Организация производства и науч.-техн. прогресс в промышленном цветоводстве и декоративном садоводстве : тезисы докл. 2-й респ. науч.-техн. конф., 24-26 июн. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 35-37.
341. Челак, В. Р. *Результаты гибридизации пшеницы с эгилопсом для выявления происхождения двух- и трехгеномного уровня пшеницы* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь, Е. П. Чумак // IV Съезд генетиков и селекционеров Молдавии : тезисы докл., Кишинев, 24-26 авг. 1981. – Кишинев, 1981. – С. 44.
342. Челак, В. Р. *Цитогенетические исследования гибридов от скрещивания *Triticum sinskajae* A. Filat. et Kurk. (2n = 14) с другими видами пшеницы* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь // Отдаленная гибридизация растений и животных : тезисы докл. Всесоюз. совещ., 3-5 февр. 1981. – Москва, 1981. – С. 199-200.
- 1982**
343. Мошкович, А. М. *Пути сохранения рекомбинаций при экспериментальной полиплоидии* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь // Адаптация и рекомбиногенез у культурных растений : тезисы Респ. конф., 25 мая 1982. – Кишинев, 1982. – С. 89.
344. Чан Динь Лонг. *Особенности микроспорогенеза сои *Glycine max* (L.) Merrill в зависимости от различных экологических условий*/Чан Динь Лонг, А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема// Адаптация и рекомбиногенез у культурных растений : тезисы Респ. конф., 25 мая 1982. – Кишинев, 1982. – С. 78-79.
345. Чеботарь, А. А. *Адаптивные изменения у растений триба Maydeae (Gramineae)* / А. А. Чеботарь, Н. Г. Мунтяну // 6-е Московское совещание по филогении растений, посвящ. 100-летию К. И. Мейера : материалы совещ., дек. 1982. – Москва, 1982. – С. 152.
346. Чеботарь, А. А. *Контейнер для пересадки крупномерных деревьев во время вегетации* // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. респ. совещ., 11 июн. 1982. – Кишинев, 1982. – С. 84-85.
347. Чеботарь, А. А. *О пересадке хвойных в весенне время* // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. респ. совещ., 11 июн. 1982. – Кишинев, 1982. – С. 86-87.
348. Чеботарь, А. А. *Явления сопряженности рекомбинаций и мутаций в процессе гибридизации* // 4-й Съезд Всесоюзного общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова : тезисы докл., 1-5 февр. 1982. – Кишинев, 1982. – Ч. 3. – С. 251-252.
349. Челак, В. Р. *К изучению взаимоотношения генотипов *Ae. cylindrica* Hort. (2n = 28) T. aestivum L. (2n = 42)* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь, Е. П. Чумак // Адаптация и рекомбиногенез у культурных растений : тез. респ. конф., 25 мая 1982. – Кишинев, 1982. – С. 93-94.

1983

350. Мошкович, А. М. *Биология и сроки опыления, прорастания пыльцевого зерна и рост пыльцевой трубки в нутеллусе семяпочке ели обыкновенной *Picea abies* (L.) Karst.* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь, Е. Г. Паходол // 7-й Делегатский съезд Всесоюзного ботанического общества : тезисы докл., Донецк, 11-14 мая 1983. – Ленинград, 1983. – С. 264.
351. Чан Динь Лонг. *Сравнительное исследование микроспорогенеза исходного сорта сои *Glycine max* (L.) Merrill и мутанта M₁₃* /

- Чан Динь Лонг, А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема // Развитие мужской генеративной сферы растений (морфо-физиологические аспекты) : тезисы докл. Всесоюз. симпоз., 26-28 апреля 1983. – Симферополь, 1983. – С. 91-92.
352. Чан Динь Лонг. *Ультраструктура пыльцевого зерна сои (Glycine, Max(L.) Merrill)* / Чан Динь Лонг, А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема // Проблемы гаметогенеза, оплодотворения и эмбриогенеза : материалы 8-го всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 12-13 окт. 1982. – Ташкент, 1983. – С. 146.
353. Чеботарь, А. А. *Онтогения клеточных органелл (органеллогенез) и вопросы эмбриологии растений* // Ультраструктурная организация растений : тезисы докл. 5-го Всесоюз. симпоз. – Кишинев, 1983. – С. 16-17.
354. Чеботарь, А. А. *Современные достижения в эмбриологии цветковых растений и перспективы развития* // Проблемы гаметогенеза, оплодотворения и эмбриогенеза : материалы 8-го Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 12-13 окт. 1982. – Ташкент, 1983. – С. 7-8.
355. Чеботарь, А. А. *Эволюционно-ретроспективный анализ морфо-функциональных особенностей гаметогенеза высших растений* // Развитие мужской генеративной сферы растений (морфо-физиологические аспекты) : тезисы докл. Всесоюз. симпоз., 26-28 апр. 1983. – Симферополь, 1983. – С. 92.
- 1984**
356. Кириченко, Е. Б. *Электронномикроскопическое исследование семязачатка ячменя при мегаспоро- и мегаматофизиогенезе* / Е. Б. Кириченко, А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема // Морфофункциональные аспекты развития женских генеративных структур семянных растений : материалы Всесоюз. симпоз., 12-14 нояб. 1984. – Телави, 1984. – С. 26-27.
357. Мошкович, А. М. *Мужской гаметогенез и завязывание семян у ели обыкновенной в условиях Молдавии* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь, Е. Г. Пахопол // Генетические основы селекции сельскохозяйственных растений и животных : тезисы докл. Респ. конф., 25 апр. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 121-122.
358. Паланчан, А. И. *Каштан европейский (съедобный) и перспективы его интродукции в Молдавии* / А. И. Паланчан, А. А. Чеботарь // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. Респ. совещ., 15 июн. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 74-75.
359. Чан Динь Лонг. *Влияние мутагенов на развитие клубеньков сои Glycine max (L.) Merrill* / Чан Динь Лонг, Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // Генетические основы селекции растений и животных : тезисы докл. Респ. конф., 25 апр. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 96-97.
360. Чеботарь, А. А. *Ботанические парки Молдавии – целесообразность их создания и задачи* / А. А. Чеботарь, А. И. Паланчан // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. Респ. совещ., 15 июн. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 100-101.
361. Чеботарь, А. А. *Влияние пестицидов на дифференацию микроспороцитов сахарной свеклы Beta vulgaris* / А. А. Чеботарь, Н. П. Белитец // Генетические основы селекции растений и животных : тезисы докл. Респ. конф., 25 апр. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 126-127.
362. Чеботарь, А. А. *Задачи Ботанического сада (Института АН МССР в разработке научных основ озеленения городов и сел республики* // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. Респ. совещ., 15 июн. 1984. – Кишинев, 1984. – С. 6-9.
363. Чеботарь, А. А. *Роль Ботанического сада в обогащении ассортимента деревьев и кустарников для озеленения населенных мест* / А. А. Чеботарь, И. Г. Команич, А. И. Паланчан // Рациональные приемы озеленения населенных мест : тезисы докл. Всесоюз. науч.-техн. семинара, Единцы, 15-16 авг. 1984. – Москва, 1984. – С. 25-28.
364. Чеботарь, А. А. *Структурно-функциональные особенности мегаспорогенеза и гаметогенеза некоторых растущих в Молдавии подвидов кукурузы* // Морфофункциональные аспекты развития женских генеративных структур семянных растений : материалы Всесоюз. симпоз., 12-14 нояб. 1984. – Телави, 1984. – С. 65-66.

1985

365. Chebotaru, A. A. *The morpho-functional status of higher plants gametogenesis* // Sexual reproduction in seed plants, ferns and mosses: proc. of the 8th Intern. Sympos., Aug. 20-24, 1984. – Wageningen, 1985. – P. 20.
366. Чеботарь, А. А. *Взаимодействие органелл при синтезе и выделении предшественников полисахаридов клеточной стенки* // А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема, А. Б. Кириченко // Биогенез и целлюлоза : тезисы докл. 2-й Всесоюз. конф. июл. 1985. – Казань, 1985. – С. 7-8.
367. Чеботарь, А. А. *Современные проблемы рекреационного лесопользования* / А. А. Чеботарь, И. Н. Маяцкий, П. В. Леонтьев // Современные проблемы рекреационного лесопользования : тезисы докладов на Всесоюз. совещ., 27-31 мая 1985. – Москва, 1985. – С. 217-220.

1986

368. Азема, Т. Ф. *Особенности микроспорогенеза и микрогаметогенеза черешни* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 45.
369. Чеботарь, А. А. *Итоги эмбриологического изучения некоторых пасленовых культур : томат, баклажан, перец, картофель, табак* / В. Челак, А. Чеботарь, Е. Чумак, [и др.] // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тез. докл. IX всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 37-38.
370. Мошкович А. М. *Эмбриология важнейших бобовых культур* / А. М. Мошкович, А. А. Чеботарь, Е. Г. Паходол // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 20-21.
371. Азема, Т. Ф. *Сравнительная ультраструктура мужского гаметофита Glycyne ussuriensis Reg. et Maak. и Gl. max. (L.) Merr.* / Т. Ф. Азема, Чан Лонг, А. А. Чеботарь [и др.] //

Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 78.

372. Чеботарь, А. А. *Структурные особенности споро- и гаметогенеза, оплодотворения и эмбриогенеза у злаковых культур : кукуруза, пшеница, рожь, тритикале, ячмень, овес, сорго, просо* / А. Чеботарь, В. Челак, М. Архипенко [и др.] // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 35-36.
373. Чеботарь, А. А. *Научные основы получения и выращивания безвирусного посадочного материала цветочных культур в Молдавии* / А. А. Чеботарь, Г. В. Коев // Биоценотические связи организмов в насаждениях искусственных фитоценозов : тезисы докл. регион. совещ., 25-26 июн. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 122-123.
374. Чеботарь, А. А. *О конвергентно-адаптивных изменениях в ультраструктуре мужского и женского гаметофитов цветковых* // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 127.
375. Чеботарь, А. А. *Экологическая эмбриология : состояние, перспективы, проблемы (О действии стрессовых факторов на дифференацию половых клеток, оплодотворение и эмбриогенез возделываемых растений)* // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 34-35.
376. Чеботарь, А. А. *Эмбриологические аспекты концепции неоплазмы зиготы высших растений* // Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986. – Кишинев, 1986. – С. 33-34.

1987

377. Азема, Т. Ф. *Формирование пыльника у облепихи в условиях Молдавии* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // В Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 76-77.
378. Архипенко, М. Г. *Биология развития и микроспорогенез у кунжута Sesamum indicum L.* / М. Г. Архипенко, А. А. Чеботарь, Р. Д. Цисар // В Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 79-80.
379. Архипенко, М. Г. *Дифференциация пыльника у клещевины* / М. Г. Архипенко, А. А. Чеботарь, Р. Д. Цисар // В Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 80-81.
380. Маринеску, М. Ф. *Биология цветения люцерны* / М. Ф. Маринеску, А. А. Чеботарь, А. М. Мошкович // В Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 215-216.
381. Паходол, Е. Г. *Особенности цветения дикой и культурной сои в условиях Молдавии* / Е. Г. Паходол, А. А. Чеботарь // В Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 313.
382. Чеботарь, А. А. *Вопросы элиминации предгаметных и зиготных образований у покрытосеменных* // Гаметная и зиготная селекция растений : материалы Респ. конф., 23 июн. 1987. – Кишинев, 1987. – С. 19-20.
383. Чеботарь, А. А. *Ландшафтно-планировочное решение* / А. А. Чеботарь, А. Я. Оуш, Н. Г. Вахновская // Научные основы озеленения городов и сел Молдавии : тезисы докл. 4-го resp. совещ., 26 июн. 1987. – Кишинев, 1987. – С. 148-149.
384. Чеботарь, А. А. *Особенности эмбриологии теосинте (Euchlaena mexicana Schard.) и ее гибрида с кукурузой (Zea L.)* // V Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 44.

385. Чеботарь, А. А. *Цитогенетические аспекты мейоза и гаметогенеза гибрида Zea L. x Teosinte L.* // V Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 42-43.
386. Челак, В. Р. *Цитоэмбриологическое изучение пшеницы в связи с череззерницей* / В. Р. Челак, А. А. Чеботарь // V Съезд Генетиков и Селекционеров Молдавии, посвящ. 100-летию со дня рождения Н. И. Вавилова, июнь 1987 : тезисы докл. – Кишинев, 1987. – С. 247.

1988

387. Chebotaru, A. A. *To the neoplasmogenesis of the zygote and the question on ontogenetic adaptation of higher plants* // Sexual reproduction of Higher Plants : abstr. of the Xth Intern. Sympos., May 30 - June 4, 1988. – Siena, 1988.
388. Celac, V. *The contemporary aspects of the embryology cultivating plants* / V. Celac, A. A. Chebotaru, A. Moshcovici [et al.] // Sexual Reproduction in Higher Plants : abstr. of the Xth Intern. Sympos., May 30 - June 4, 1988. – Siena, 1988. – P. 23.
389. Азема, Т. Ф. *Проявление адаптивных признаков в ультраструктуре апикальной меристемы побега кукурузы* / Т. Ф. Азема, А. А. Чеботарь // Актуальные вопросы Ботаники в СССР : тезисы докл. 8-го Делегатского съезда ВБО. – Алма-Ата, 1988. – С. 398-399.
390. Чеботарь, А. А. *Влияние различных доз гербицидов на архитектонику поверхности пыльцевых зерен диплоидной односемянной сахарной свеклы (сорт Молдавская-4)* / А. А. Чеботарь, Т. Ф. Азема, Н. Г. Белитец // XIII Всесоюзная конференция по электронной микроскопии : тезисы докл. конф., окт. 1988. – Звенигород, 1988.
391. Чеботарь, А. А. *О неоплазмогенезе зиготы высших растений и вопросы онтогенетической адаптации у высших растений* //

Ультраструктура растений : сборник тез. 6-го Всесоюз. симпоз., Чернигов, 18-22 апр. 1988. – Киев, 1988.

392. Чеботарь, А. А. *Ультраструктурная характеристика адаптивной организации и функции клеток корневого чехлика* // Актуальные вопросы Ботаники в ССР : тезисы докл. 8-го Делегатского съезда ВБО. – Алма-Ата, 1988.

1990

393. Чеботарь, А. А. *Биоморфологические особенности стевии на южном побережье Крыма* / А. А. Чеботарь, Е. Э. Шафферт // Промышленная ботаника : состояние и перспективы развития : тезисы докл. респ. науч. конф., Донецк, сент. 1990. – Киев, 1990. – С. 238-239.

1991

394. Архипенко, М.Г. *Особенности репродуктивной сферы солодки* / М. Г. Архипенко, М. Маринеску, А. А. Чеботарь [и др.] // Репродуктивная биология интродуцированных растений : тезисы докл. IX Всесоюз. совещ. по семеноведению интродуцентов. – Умань, 1991. – С. 9.

1992

395. Chebotaru, A. A. *Differentiating and stimulating effects of pollination drop at formation of exospore male gametophyte in vitro* / A. A. Chebotaru, I. A. Rugusov // Sexual Plant Reproduction : abstracts of the XIIth Intern. Congress, Jul. 19-23, 1992. – Columbus. USA, 1992. – P. 58.

396. Chebotaru, A. A. *On the neogenesis of cell organelles of zygote cytoplasm of flowering plants* // Sexual Plant Reproduction : abstr. of the XIIth Intern. Congr., Jul. 19-23, 1992. – Columbus. USA, 1992. – P. 11.

397. Chebotaru, A. A. *Questions on neoplasmogenesis in higher plants* // Embryology and seed reproduction : proc. of the XIth Intern. Sympos., Leningrad, July 3-7, 1990. – Leipzig, 1992. – P. 110-112.

398. Lagutova, O. I. *Pollination ecology of Orchis provincialis Balb.* / O. I. Lagutova, A. A. Chebotaru // Embryology and seed reproduction : proc. of the XIth Intern. Sympos., Leningrad, July 3-7, 1990. – Leipzig, 1992. – P. 306-307.

399. Shaffert, E. E. *To the problem of embryology of Stevia* / E. E. Shaffert, A. A Chebotaru // Embryology and seed reproduction : proc. of the XIth Intern. Sympos., Leningrad, July 3-7, 1990. – Leipzig, 1992. – P. 495-496.

400. Маринеску, М. Ф. *Особенности цветения, опыления и семянообразования у Stachys sieboldii Miq.* / М. Ф. Маринеску, А. А. Чеботарь // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor în Moldova : materiale VI Congr. a Geneticienilor și Amelioratorilor din Moldova, sept. 1992. – Chișinău, 1992. – P. 130-131.

401. Пахопол, Е. Г. *Жизнеспособность пыльцы дикой и культурной сои* / Е. Г. Пахопол, А. А. Чеботарь // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor în Moldova : materiale VI Congr. a Geneticienilor și Amelioratorilor din Moldova, sept. 1992. – Chișinău, 1992. – P. 172-174.

402. Чеботарь, А. А. *К вопросу гаметной селекции возделываемых растений* / А. А. Чеботарь, С. В. Шевченко // Управление генетической изменчивостью сельхозрастений растений : тезисы докл. Междунар. симп., 28 сент.-2 окт. 1992. – Ялта, 1992. – С. 114.

403. Чеботарь, А. А. *О кариотипической (хромосомной) изменчивости культивируемых подвидов кукурузы Zea mays L. и ее сородичей Euchlaena и Tripsacum* // Управление генетической изменчивостью сельхозрастений растений : тезисы докл. Междунар. симп., 28 сент.-2 окт. 1992. – Ялта, 1992. – С. 113.

404. Чеботарь, А. А. *Особенности половой репродукции стевии в Крыму* / А. А. Чеботарь, Е. Э. Шафферт // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor în Moldova : materiale VI Congr. a Geneticienilor și Amelioratorilor din Moldova, sept. 1992. – Chișinău, 1992. – P. 235-237.

405. Чоркина, Н. Г. *Терпеноодержащие структуры у видов рода душевник* / Н. Г. Чоркина, А. А. Чеботарь, М. В. Бодруг // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor în Moldova : materiale VI Congr. a Geneticienilor și Amelioratorilor din Moldova, sept. 1992. – Chișinău, 1992. – P. 241-243.

1993

406. Chebotaru, A. A. *Strategy of sexual plants reproduction (results and problems of embryology)* // Moldova : deschideri științifice și culturale spre Vest : rezumatele al Congr. XVIII al Acad. Româno-Americană de Științe și Arte, 13-16 iul. 1993. Secț. 4. – Chișinău, 1993. – Vol. 3. – P. 95.
407. Mitrofanova, I. V. *Special features of in vitro micropropagation of zizyphus* / I. V. Mitrofanova, A. A. Chebotaru // Biology of plant cell cultures and biotelemology: abstr. IInd Intern. Conf., Sep. 28-Oct. 2, 1993. – Almaty, 1993. – P. 214.
408. Кириллова, О. И. *Особенности развития цветка Actinidia chinensis Planch. в Крыму* / О. И. Кириллова, А. А. Чеботарь // Актуальні питання ботаніки і екології : матеріали Міжнар. конф. молодих вчених і спеціалістів, 19-21 жовтня 1993. – Ялта:Канів, 1993. – С. 53.
409. Митрофанова, И. В. *К вопросу регенерации растений из незрелых зародышей зизифуса in vitro* / И. В. Митрофанова, А. А. Чеботарь // Актуальні питання ботаніки і екології : матеріали Міжнар. конф. молодих вчених і спеціалістів, 19-21 жовтня 1993. – Ялта:Канів, 1993. – С. 84.
410. Чеботарь, А. А. *Эмбриологические и популяционные аспекты размножения Orchis provincialis Balb. в Крыму* / А. А. Чеботарь, О. И. Лагутова, А. А. Алексеев // Актуальні питання ботаніки і екології : матеріали Міжнар. конф. молодих вчених і спеціалістів, 19-21 жовтня 1993. – Ялта:Канів, 1993. – С. 305-309.

1994

411. Lagutova, O. I. *Reproductive biology and question of seed formation in coenopopulation of Orchidaceae of the mountain Crimea* / O. I. Lagutova, T. P. Kucherova, A. A. Chebotaru [et al.] // Sexual Plant Reproduction : abstr. of the XIIIth Intern. Congr., Jul. 10-14, 1994. – Vienna, 1994.

1995

412. Пахопол, Е. Г. *Систематические и эволюционные аспекты в микроспорогенезе у Glycyne Willd.* / Е. Г. Пахопол, А. А. Чеботарь //

Биологическое разнообразие. Интродукция растений : материалы науч. конф., 12-15 дек. 1995. – Санкт - Петербург, 1995. – С. 183-184.

413. Чеботарь, А. А. *Изучение регенерационной способности алтычи в культуре in vitro* / А. А. Чеботарь, И. Н. Саенко // Проблемы дендрологии, садоводства и цветоводства: тезисы докл. Междунар. конф. молодых учёных, 25-27 сент. 1995. – Ялта, 1995.

1996

414. Ciubotaru, A. A. *Influența diferitor concentrații de auxină asupra proliferării culturilor calusogene la Stevia rebaudiana (Bertoni) Hemsl.* / A. A. Ciubotaru, T. F. Azema, E. V. Derid // Sesiunea de Comunicări Științifice a Institutului de cercetări chimico-farmaceutice : comunicări șt. ses. – București 1996.
415. Ciubotaru, A. A. *Rolul grădinilor botanice în mobilizarea, ocrotirea și folosirea fitogenofondului* // 140 de ani de la înființarea la Iași a primei Grădini Botanice din România : tezele Simpoz. șt. jubil. – Iași, 1996.
416. Ciubotaru, A. A. *Aplicarea metodelor de embriologie, citogenetică și biotecnologie în rezolvarea unor întrebări de caracter teoretic aplicativ* // 140 de ani de la înființarea la Iași a primei Grădini Botanice din România : tezele Simpoz. șt. jubil. – Iași, 1996.
417. Chebotaru, A. A. *Researches on obtaining regenerants from immature seed cultures of Stevia rebaudiana (Bertoni) Hemsl.* / A. A. Chebotaru, T. F. Azema // XXVIth Annual Meeting of European Society for New Methods in Agricultural Research (ESNA) : proc. of the XXVIth Annual Meeting, Sept. 12-16, 1996. – Busteni (Romania), 1996. – P. 109.
418. Архипенко, М. *О развитии репродуктивной сферы солодки голой Glycyrrhiza glabra L.* / М. Архипенко, А. А. Чеботарь // Проблемы репродуктивной биологии растений : тезисы докл. симпоз., 4-6 июня 1996. – Пермь, 1996. – С. 38-39.
419. Архипенко, М. *Семянообразование Glycyrrhiza glabra L.* / М. Архипенко, А. А. Чеботарь // Проблемы репродуктивной биологии растений : тезисы докл. симпоз., 4-6 июня 1996. – Пермь, 1996. – С. 40-41.

420. Склонная, Л. У. *О двойном оплодотворении у эфедровых* / Л. У. Склонная, И. А. Ругузов, А. А. Чеботарь // Проблемы репродуктивной биологии растений : тезисы докл. симпоз., 4-6 июн. 1996. – Пермь, 1996. – С. 184-186.
421. Чоркина, Н. Г. *Цветение, опыление и семенная продуктивность у стахиса* / Н. Г. Чоркина, А. А. Чеботару, В. Р. Челак [и др.] // Проблемы репродуктивной биологии растений : тезисы докл. симпоз., 4-6 июн. 1996. – Пермь, 1996. – С. 224-226.
422. Чоркина, Н. Г. *Микро-макроспорогенез и оплодотворение у Stachys sieboldii Miq.* / Н. Г. Чоркина, А. А. Чеботару, В. Р. Челак // Проблемы репродуктивной биологии растений : тезисы докл. симпоз., 4-6 июн. 1996. – Пермь, 1996. – С. 223-224.

1997

423. Chebotaru, A. A. *Clonal propagation and plant regeneration of Lilium martagon L. by bulbs* / A. A. Chebotaru, T. F. Azema, V. A. Kirtoca // In Vitro Culture and Horticultural Breeding : abstr. of the 3rd Intern. Sympos. IAPTC, Jun. 16-21, 1996. – Ierusalim, 1997. – P. 45.
424. Chebotaru, A. A. *In vitro propagation of Yakon (Polymnia sonchifolia Poepp. et Endl.)* / A. A. Chebotaru, E. V. Derid, M. I. Sofroni [et al.] // Biological and Technical Development in Horticulture : proc. of Inter. Hortic. Sci. Conf., Lednice na Moravě (Czech Republic), 1997. – Brno, 1997. – P. 42-47.
425. Chebotaru, A. A. *The problems of the productivity in vitro-ex vitro-in vivo of Stevia rebaudiana (Bertoni)* / A. A. Chebotaru, T. F. Azema, V. N. Caftanat [et al.] // Fertilization for sustainable plant production and soil fertility : proc. Of 11th Intern. World Fertilizer Congr., Sept. 7-13, 1997. – Gent, Belgium, 1997. – Vol. 2. – P. 74.
426. Chebotaru, A. A. *Research on in vitro morphogenesis using inflorescences parts of Stevia rebaudiana (Bertoni)* / A. A. Chebotaru, T. F. Azema, E. V. Derid [et al.] // Fertilization for sustainable plant production and soil fertility : proc. of 11th Intern. World Fertilizer Congr., Sept. 7-13, 1997. – Gent, Belgium, 1997. – Vol. 2. – P. 78.
427. Чеботарь, А. А. *Влияние ауксин-цитокининового баланса на морфогенез Polymnia sonchifolia Poepp. et Endl.* / А. А. Чеботарь, Е.

В. Дерид, М. В. Бодруг [и др.] // Четверта міжнародна конференція з медичної ботаніки : тези доповідей. – Київ, 1997. – С. 222-224.

428. Чеботарь, А. А. *Размножение in vitro Polymnia sonchifolia Poepp. et Endl.* / А. А. Чеботарь, Е. В. Дерид, М. В. Бодруг [и др.] // Состояние и перспективы развития биотехнологии растений : тезисы Междунар. конф., 20-22 окт. 1997. – Алма-Аты, 1997. – С. 23. 1998

429. Chebotaru, A. A. *S. G. Navashin. A centenary of double fertilization discovery and the question on sexual reproduction biology of Angiospermae* // XVth International Congress on Sexual Plant Reproduction : abstr. comun., Aug. 16-21, 1998. – Wageningen, Netherland, 1998. – P. 8.
430. Chebotaru, A. A. *S. G. Navashin. A centenary of double fertilization discovery and the question on sexual al reproduction biology of Angiospermae* // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 69-72.
431. Ciорчинă, Nina. *Microclonarea pelinului lămâios (Artemisia balchanorum Krasch.)* / Nina Ciорчинă, Maria Sofronii, Alexandru Ciubotaru // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 119-120.
432. Ciubotaru, A. *Cu privire la originea și evoluția porumbului Zea mays L.* // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor in Republica Moldova : materialele șt. ale congr. VII (jubiliar) al Soc. Șt. a Genet. și Amelior. din Rep. Moldova, 10-11 dec. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 845-848.
433. Ciubotaru, A. *Introducerea Aerva lanata (L.) Juss. (Pol-Pala) în Moldova* / A. Ciubotaru, N. Ciорчинă, M. Sofronii // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 120-121.
434. Ciubotaru, A. A. *Rolul Grădinii Botanice în introducerea și folosirea genofondului autohton și alohton în Moldova* // Biodiversitatea vegetală a Republicii on preajma mileniului III : materialele Congr.

- 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 14.
435. Ciubotaru, Alexandru. *Vizualizarea structurii cromozomilor pachiteni (Zea mays L.) în legătură cu alcătuirea hărților citologice* // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor in Republica Moldova : materialele șt. ale congr. VII (jubiliar) al Soc. Șt. a Genet. și Amelior. din Rep. Moldova, 10-11 dec. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 838-840.
436. Derid, E. *Influența balanței hormonale în desfășurarea proceselor de morfogeneză la Jakon* / E. Derid, A. Ciubotaru, M. Bodrug // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 78-79.
437. Chebotaru, A. A. *In vitro reactivity on some rare plants of spontaneous flora* / A. A. Chebotaru, N. F. Azema, V. A. Kirtoca [et al] // XVIIIth Annual International Meeting of ESNA : abstr., Aug. 26-29, 1998. – Brno, 1998.
438. Pohopol, Elena. *Cu privire la folosirea culturii ovulelor în scopul ameliorării Glycyne (L.) Merr.* / Elena Pohopol, Maria Sofroni, Alexandru Ciubotaru // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 91-92.
439. Pohopol, Elena. *Morfogeneza ovulului la Glycyne max. (L.) Merr. și unele specii spontane de soie* / Elena Pohopol, Alexandru Ciubotaru, Alexandru Teleuță // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 93-95.
440. Pohopol, Elena. *Testarea reactivității explantelor de soie la cultura in vitro* / Elena Pohopol, Maria Sofroni, Alexandru Ciubotaru // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 92.
441. Romanciuc, Gabriela. *Calusogeneza obținută din frunze la Actinidia chinensis* / Gabriela Romanciuc, Maria Sofronii, Alexandru Ciubotaru // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 96.
442. *Testarea posibilității de înmulțire in vitro la Actinidia sp.* / A. Ciubotaru, G. Romanciuc, E. Derid [et al.] // Biodiversitatea vegetală a Republicii în preajma mileniului III : materialele Congr. 2-a al Soc. de Botan. din Rep. Moldova, 12-13 noiem. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 72-73.
443. Архипенко, М. Г. *Получение регенерантов из каллусных культур зародышей сорго* / М. Г. Архипенко, А. А. Чеботарь, Е. Г. Дерид [и др.] // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor in Republica Moldova : materialele șt. ale congr. VII (jubiliar) al Soc. Șt. a Genet. și Amelior. din Rep. Moldova, 10-11 dec. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 693-696.
444. Чеботарь, А. А. *Tapetogenesis. Ultrastructure and functional peculiarity of Angiospermae tapetum* // Жизнь растений Центральной и Юго-Западной Азии : материалы V-го Междунар. симпоз. – Ташкент, 1998.
445. Чеботарь, А. А. *О некоторых особенностях роста и развития Actinidia chinensis Planch. в Крыму и в Молдове* / А. А. Чеботарь, О. Кириллова // Genetica și ameliorarea plantelor și animalelor in Republica Moldova : materialele șt. ale congr. VII (jubiliar) al Soc. Șt. a Genet. și Amelior. din Rep. Moldova, 10-11 dec. 1998. – Chișinău, 1998. – P. 197-199.
446. Чеботарь, А. А. *С. Г. Навашин. 100 лет открытию двойного оплодотворения и вопросы биологии полового размножения цветковых растений* // II (Х) Делегатский Съезд Российского Ботанического Общества (РБО) : тезисы докл., 26-30 мая 1998. – Санкт-Петербург, 1998. – Т. I.
- 2000
447. Ciubotaru, A. A. *Cu privire la implementarea plantelor medicinale în practica farmaceutică* // Produse farmaceutice indigene : realizări și perspective : rezumate conf. rep. șt.-pract. – Chișinău, 2000.
448. Ciubotaru, A. *Rolul Grădinii Botanice în introducerea și folosirea genofondului autohton și alohton în Moldova* // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 3-8.

449. Derid, Elena. *Metoda multiplicării în vitro la Polymnia sonchifolia* / Elena Derid, A. Ciubotaru, M. Bodrug // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conferință șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 56-59. – Bibliogr.: 6 tit.
450. *Evaluation of methods of release Polymnia from a viral disease* / A. A. Chebotaru, L. G. Kleshnina, E. V. Derid [et al.] // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 68.
451. *Metoda rapidă și rentabilă de inițiere a rizogenezei regeneranților clonali la Stevia rebaudiana Bert.* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru, M. Sofronii [et al.] // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 37-38.
452. *Mobilizarea genofondului autohton și crearea expozițiilor forestiere în Grădina Botanică din or. Chișinău* / Gh. Postolache, V. Chirtoacă, A. Istrati, St. Lazu, Al. Ciubotaru, Gh. Simonov // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 165-167.
453. Lazu, Șt. *Mobilizarea genofondului și crearea sectorului de pădure de stejar cu carpen în expoziția "Vegetația Moldovei" în Grădina Botanică din or. Chișinău* / Șt. Lazu, Gh. Postolache, A. Ciubotaru [et al.] // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 157-162. – Bibliogr.: 5 tit.
454. Клешнина, Л. Г. *Апробация метода контроля вирусной инфекции на полимнии (Polymnia sonchifolia)* / Л. Г. Клешнина, Е. В. Дерид, А. А. Чеботарь [и др.] // Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane : materialele conf. șt., 4-5 sept. 1997. – Chișinău, 2000. – P. 71-75. – Bibliogr.: 2 tit.

2003

455. Ciorchină, N. *Witania somnifera (L.) Dunal. Некоторые аспекты интродукции, культивирования и регенерации in vitro и ex situ* / N. Ciorchină, A. Ganea, A. Ciubotaru // Новые интродукционные растения и перспективы их использования : материалы 5-го междунар. симп., 9-14 июн., 2003. – Москва-Пущино, 2003. – Т. 2. – С. 178-183.

456. Ciorchină, N. *Particularitățile citoembriologice și biotehnologice ale proceselor de regenerare in vitro și in situ a unor culturi noi pentru Republica Moldova (Pol-pola)* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru, M. Colțun [et al.] // Tehnologii moderne în agricultură și protecția mediului înconjurător: materialele conf. intern., 27 noiem. 2003. – Chișinău, 2003. – P. 17-23.

2004

457. Ciorchină, N. *Elaborarea tehnologiei obțineri imaterialului săditorl a Rosmarinus officinalis L. "in vitro-ex vitro-in vivo"* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru // Fiziologia și biochimia plantelor de cultură (aspekte ecologice): lucrările șt. ale Simpoz. 3-a al Soc. de Fiziologie și Biochimie Vegetală a Republicii Moldova. – Chișinău, 2004. – P. 96-100.
458. Ciocârlan, N. *Stabilirea compoziției chimice a uleiului volatil din sovârf prin utilizarea metodei RP* / N. Ciocârlan, M. Colțun, A. Ciubotaru [et al.] // XXVIII-a Conferință Națională de Chimie : rezumate conf., 6-8 oct. 2004. – Călimănești-Căciulata, Vâlcea (Romania), 2004.

2005

459. Ciorchină, N. *Polenizarea artificială la Cycas revoluta Thunb.* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru, M. Colțun // Genetica și ameliorarea plantelor, animalelor și microorganismelor : materialele congr. 8-a al Soc. șt. a Geneticenilor și Amelioratorilor din Rep. Moldova, 29-30 sept. 2005. – Chișinău, 2005. – P. 285-288.
460. Ciorchină, N. *Material săditor de plante valoroase obținut în baza tehnologiilor avansate* / N. Ciorchină, A. Ciubotaru, M. Colțun [et al.] // Genetica și ameliorarea plantelor, animalelor și microorganismelor : materialele congr. 8-a al Soc. șt. a Geneticenilor și Amelioratorilor din Rep. Moldova, 29-30 sept. 2005. – Chișinău, 2005. – P. 280-285.
461. Trifăuțan, V. *Introducerea trandafirilor pitici* / V. Trifăuțan, A. Ciubotaru, N. Ciorchină // Genetica și ameliorarea plantelor, animalelor și microorganismelor : materialele congr. 8-a al Soc. șt. a Geneticenilor și Amelioratorilor din Rep. Moldova, 29-30 sept. 2005. – Chișinău, 2005. – P. 405-408.
462. Чуботару, А. *Особенности цветения и опыления стевии (медовая трава)* / А. Чуботару, Е. Шафферт, Н. Чоркинэ //

Genetica și ameliorarea plantelor, animalelor și microorganismelor : materialele congr. 8-a al Soc. șt. a Geneticenilor și Amelioratorilor din Rep. Moldova, 29-30 sept. 2005. – Chișinău, 2005. – P. 288-292.

2007

463. Телеуцэ, А. С. *О некоторых результатах изучения видов коллекции мировых растительных ресурсов ВИР в Молдавии* /

А. С. Телеуцэ, А. А. Чуботару // Генетические ресурсы культурных растений в XXI веке. Состояние, проблемы, перспективы : тезисы докл. 2-й Вавиловской междунар. конф., 26-30 нояб. 2007. – Санкт-Петербург, 2007. – С. 202-203.

464. Чуботару, А. *Цитогенетический анализ пахименных хромосом некоторых разновидностей Zea mays L. коллекции ВИР* // Генетические ресурсы культурных растений в 21 веке. Состояние, перспективы : тезисы докл. 2-й Вавилов. междунар. конф., 26-30 нояб. 2007. – Санкт-Петербург, 2007. – С. 371-372.

2008

465. Чоркинэ, Н. *Получение оздоровленного посадочного материала Ceratostigma plumbaginoides Bunge методом культуры тканей в Молдове* / Н. Чоркинэ, А. Чуботару, М. Чоркинэ // Нетрадиционное растениеводство. Селекция. Охрана природы. Энзимология. Экология и здоровье : материалы 17-го Междунар. Симпоз., 13-21 сент. 2008. – Алушта, 2008. – С. 72-74.

2009

466. Чоркинэ, Н. *Технология выращивания оздоровленного посадочного материала хризантем* / Н. Чоркинэ, А. Чуботару, Л. Клешнина [и др.] // Збереження біорізноманіття тропічних і субтропічних рослин : матеріали міжнар. наук. конф., 10-13 берез. 2009. – Київ, 2009. – С. 202-207.

2010

467. Ciubotaru, A. *O retrospectivă în realizările Laboratorului de embriologie și biotehnologie al Grădinii Botanice a Academiei de Științe a Moldovei* // Conservarea diversității plantelor : materialele simpoz. șt. intern. consacrat a 60 ani a Grădinii Botanice (Institut) a AŞM, 7-8 oct. 2010. – Chișinău, 2010. – P. 23-30. – Bibliogr.: 8 tit.

468. Teleuță, A. *Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei la 60 ani – realizări și perspective* / A. Teleuță, A. Ciubotaru, E. Alexandrov, M. Colțun // Conservarea diversității plantelor : materialele simpoz. șt. intern. consacrat a 60 ani a Grădinii Botanice (Institut) a AŞM, 7-9 oct. 2010. – Chișinău, 2010. – P. 15-22.

2012

469. Colțun, M. *Some aspects of production technology for lavender layers for industrial plantations foundation* / M. Colțun, A. Ciubotaru, L. Chisncean // Conservarea diversității plantelor : materialele simpoz. șt. intern., 16-19 mai 2012. – Chișinău, 2012. – P. 298-302.

2015

470. Chițan, R. *As regards to embryonic difference, multiplication and conducted cloning* / R. Chițan, Al. Ciubotaru // X-th International Congress of Geneticists and Breeders : book of abst. Intern. Congr., Jun. 28- Jul. 1, 2015. – Chișinău, 2015. – P. 18.

471. Chițan, R. *Probleme ecologo-genetice provocate de erbicide și pesticide aplicate în agrocenozele intensive* / R. Chițan, Al. Ciubotaru // X-th International Congress of Geneticists and Breeders : book of abst. Intern. Congr., Jun. 28- Jul. 1, 2015. – Chișinău, 2015. – P. 17.

472. Trifăuțan, V. *Rapid propagation of miniroses in Moldova* / V. Trifăuțan, Al. Ciubotaru // X-th International Congress of Geneticists and Breeders : book of abst. Intern. Congr., Jun. 28- Jul. 1, 2015. – Chișinău, 2015. – P. 157.

2016

473. Ciubotaru, A. *Grădina Botanică (Institut) a Academiei de Științe a Moldovei la aniversarea a 50 de ani pe actual plasament – monument național arhitectură peisajeră (1965-2015). Sarcini, realizări, perspective* // Evoluția științei și tehnicii în Europa în secolul al XX-lea: Simpoz. Șt. Naț. „Dimitrie Ghika-Comănești”. In memoriam se vă desfășura la Muzeul de Etnografie și Artă „Dimitrie Ghica” din Comănești, 6 aug. 2016. – Ed. a VI-a. – Comănești, jud. Bacău.

Brevete de invenții, adeverințe pentru soiuri de plante

1981

474. A. с. 808050 СССР. *Контейнер для пересадки деревьев с комом земли* / А. А. Чеботарь; заявитель Ботанический сад АН МССР. – заявл. 02.02.1979; опубл. 28.02.1981. Бюллетень Изобретений. – 1981. – № 8.

1983

475. A. с. 888919 СССР. *Безалкогольный прохладительный напиток «Травинка»* / В. Н. Лысенко, М. В. Бодруг, А. А. Чеботарь; заявитель Ботанический сад АН МССР. – заявл. 20.03.1980; опубл. 23.05.1983. Бюллетень Изобретений. – 1983. – № 46.

1988

476. A. с. 1400599 СССР. *Безалкогольный газированный напиток «Снежность»* / А. А. Чеботарь, М. В. Бодруг, А. Н. Чабиева [и др.]; заявитель Ботанический сад АН МССР, АН УзССР. – заявл. 12.12.1986; опубл. 07.06.1988. Бюллетень Изобретений. – 1988. – № 21.

1991

477. A. с. 1683558 СССР. *Способ обработки прививок растений* / Л. И. Крупкина, А. А. Чеботарь, С. Ш. Рашидова [и др.]; заявитель Ботанический сад АН МССР, Институт химии и физиологии полимеров АН УзССР. – заявл. 11.10.1989; опубл. 15.10.1991. Бюллетень Изобретений. – 1991. – № 38.

2000

478. Ciubotaru, Alexandru. *Container pentru transplantarea copacilor mari cu bulgăre de pământ* : br. inv. 1465 F1 MD : Int. Cl. A01G 23/04. – Nr depozit. 98-02243 data depozit. 1998.11.18; data publ. 2000.05.31. – BOPI. – 2000. – Nr 5. – P. 17-18.

479. Ciubotaru, Alexandru. *Procedeu de ambalare a bulgărelui de pământ cu un copac mare în container demontabil* : br. inv. 1466 F1 MD : Int. Cl. A01G 23/04. – Nr depozit. 98-0224; data depozit. 1998.11.18; data publ. 2000.05.31. – BOPI. – 2000. – Nr 5. – P. 18-19.

2002

480. Dumitrașcu, A. *Soiul „Eminesciana”* : Adeverință pentru soi Nr 218/2002. Aprobat de Comisia Superioară de Stat pentru

încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / A. Dumitrașcu, A. Radu, A. Ciubotaru [et al.].

481. Dumitrașcu, A. *Soiul „Viteazul”* : Adeverință pentru soi Nr 219/2002.

Aprobat de Comisia Superioară de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / A. Dumitrașcu, A. Radu, A. Ciubotaru [et al.].

482. Dumitrașcu, A. *Soiul „Viteazul”* / A. Dumitrașcu, A. Radu, Ciubotaru [et al.] // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova.

Ministerul agriculturii și industriei alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2002. – P. 57.

2004

483. Ciubotaru, Alexandru. *Procedeu de spălare a soluției fixatoare din obiecte vegetale* : cerere de brevet pentru soi de plantă Nr v2003 0095: Int. Cl. A01G 1/28; data depozit. 2003.04.02; data publ. 2004.11.30. – BOPI. – 2004. – Nr 11. – P. 19.

2005

484. Dumitrașcu, A. *Soiul de bujor “Cetatea Albă”* : Adeverință pentru soi Nr 373.3 din 23.12.2005. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / A. Dumitrașcu, A. Radu, A. Ciubotaru [et al.].

485. Dumitrașcu, A. *Soiul de bujor “Valentine”* : Adeverință pentru soi Nr 374.3 din 23.12.2005. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / A. Dumitrașcu, A. Radu, A. Ciubotaru [et al.].

486. Manole, S. *Soiul Coral* / S. Manole, V. Sava A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2005. – P. 84.

487. Manole, S. *Soiul de crin galben “Columna”* : Adeverință pentru soi Nr 376.2 din 23.12.2005. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru.

488. Manole, S. *Soiul de crin galben “Farmec”* : Adeverință pentru soi Nr 377.2 din 23.12.2005. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat

- pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru.
489. Manole, S. ***Soiul Domnița*** / S. Manole, V. Sava A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2005. – P. 83.
490. Manole, S. ***Soiul Haiducul Bujor*** / S. Manole, V. Sava A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2005. – P. 83.
491. Manole, S. ***Soiul Lămâită*** / S. Manole, V. Sava A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2005. – P. 83.
492. Manole, S. ***Soiul Smaranda*** / S. Manole, V. Sava A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2005. – P. 83.
- 2006**
493. Dumitrașcu, A. ***Soiul "Adonis" de Paeonia sinense*** / A. Dumitrașcu, A. Radu, V. Sava, T. Sîrbu, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2006. – P. 84.
494. Dumitrașcu, A. ***Soiul de bujor "Adonis"*** : Adeverință pentru soi Nr 372.3/2006. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / A. Dumitrașcu, A. Radu, V. Sava, T. Sîrbu, A. Ciubotaru.
495. Dumitrașcu, A. ***Soiul "Valentine" de Paeonia sinense*** / A. Dumitrașcu, A. Radu, V. Sava, T. Sîrbu, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2006. – P. 84.
496. Manole, S. ***Soiul Avântul*** / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2006. – P. 85.
497. Manole, S. ***Soiul Columna*** / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2006. – P. 85.
498. Manole, S. ***Soiul de crin galben Avântul*** : Adeverință pentru soi Nr 375.2 din 23.12.2006. Hotărârea Comisiei Superioare de Stat pentru încercarea soiurilor de plante a Rep. Moldova / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru.
499. Manole, S. ***Soiul Farmec*** / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de plante. – Chișinău, 2006. – P. 86.
- 2007**
500. Manole, S. ***Soiul „Auriu”*** / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. – Chișinău, 2007. – P. 90.
501. Manole, S. ***Soiul Licurici*** / S. Manole, V. Sava, A. Ciubotaru // Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. – Chișinău, 2007. – P. 91.
- Expoziții**
- 2013**
502. Roșca, I. ***Implementarea tehnologiei inovaționale de producere a materialului săditor decorativ în condiții de container*** / I. Roșca, A. Teleuță, A. Ciubotaru [et al.] // InfoInvent 2013 : Expoz. Intern. Special., 19-22 noiemb. 2013 : cat. oficial. – Chișinău, 2013. – P. 155.
- 2014**
503. ***Soiuri și tehnologii*** / Grădina Botanică (Institut) // Fabricat în Moldova : Expoziția națională Specializată, 29 ian. – 2 febr. 2014, Moldexpo. – Chișinău, 2014.
504. ***Soiuri și tehnologii*** / Grădina Botanică (Institut) // Moldova ECO – Energetică : BioForum : Târgul Ideilor Eco - Responsabile, 4 dec. 2014, Moldexpo. – Chișinău, 2014.

Redactor, conducător științific, recenzent

1968

- 505. Интродукция декоративных растений Молдавии /** АН МССР, Ботан. сад ; редкол. : А. А. Чеботарь, Т. С. Гейдеман, Б. Г. Холоденко [и др.]. – Кишинев, 1968. – 155 с.

1969

- 506. Биологическая продуктивность и экология молдавских дубрав** / АН МССР, Ботан. сад ; редкол. : В. А. Рыбин, Т. С. Гейдеман, А. А. Чеботарь [и др.]. – Кишинев, 1969. – 130 с.

- 507. Интродукция растений в Молдавии /** ред. кол.: А. А. Чеботарь, Т. С. Гейдеман, Б. Т. Матиенко [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев, 1969. – 223 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

1971

- 508. Опыт изучения интродуцированных растений в Юго-Западной зоне СССР /** ред. кол.: А. А. Чеботарь [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев, 1971. – 112 с. с ил.

- 509. Цито – кариологические исследования злаковых Молдавии /** под общ. ред.: А. А. Чеботаря; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев, 1971. – 98 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

- 510. Цитоэмбриологические исследования злаковых Молдавии** / под ред.: А. А. Чеботаря; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев, 1971. – 93 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

1973

- 511. Гистологическая зональность сукулентных плодов** : сборник работ / АН МССР, Ботан. сад ; отв. ред. : А. А. Чеботарь. – Кишинев : Штиинца, 1973. – 198 с.

- 512. Отдаленная гибридизация косточковых и ореха** : сборник статей / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.) [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1973. – 131 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

- 513. Эмбриология покрытосеменных растений** : сборник работ / АН МССР, Ботан. сад ; редкол. : А. И. Коварский, А. А. Чеботарь, В. Р. Челак. – Кишинев : Штиинца, 1973. – 175 с.

1976

- 514. Enciclopedia Sovietică Moldovenească** / mem. col. de red. : А. А. Cebotari [et al.]. – Chișinău : Red. Principală a E.S.M., 1976. – Vol. VI. – 512 p. – Cu caract. chir.

- 515. Enciclopedia Sovietica Moldovenească** / mem. col. de red. : А. А. Cebotari [et al.]. – Chișinău : Red. Principală a E.S.M., 1976. – Vol. VII. – 516 p. – Cu caract. chir.

1977

- 516. Атлас по эмбриологии винограда** / Л. М. Якимов, А. И. Литвак, Ю. Г. Балан [и др.] ; отв. ред. чл.-кор. АН МССР А. А. Чеботарь. – Кишинев : Штиинца, 1977. – 126 с. – Библиогр.: с. 161-163 (66 назв.).

- 517. Биология и отдаленная гибридизация плодовых** // ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.) [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1977. – 97 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

- 518. Шарова, Н. Л. Ирисы** : [многолетнее цветочное растение] / Н. Л. Шарова, Е. Н. Черней, Л. К. Ширева; отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1977. – 81 с. с ил. – Библиогр. : с. 78-79 (15 назв.).

1978

- 519. Ботанический сад АН МССР : краткий справочник** / сост.: В. Н. Чекой; отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР. – Кишинев: Штиинца, 1978. – 36 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

- 520. Исследования Ботанического сада АН МССР (1947-1977)** : сборник работ / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.) [и др.]. – Кишинев: Штиинца, 1978. – 152 с. с таб. – Библиогр. в конце статей.

- 521. Руденко И. С. Отдаленная гибридизация и полипloidия у плодовых растений** / под ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1978. – 195 с. с ил. – Библиогр.: с. 165-193 (740 назв.).

- 522. Структурная основа роста крупных плодов** : сборник работ / Б. Т. Матиенко, Е. З. Земчик, Е. М. Пулбере [и др.]; отв. ред.:

А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1978. – 164 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

1979

523. Мошкович, А. М. *Добавочные хромосомы покрытосеменных растений* / отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1979. – 164 с. с табл. – Библиогр.: с. 139-162.

1980

524. Команич, И. Г. *Биология, культура, селекция грецкого ореха* / под ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР. Ботан. сад. – Кишинев : Штиинца, 1980. – 142 с. с ил. – Библиогр.: с. 137-142 (157 назв.).

525. *Флористические и геоботанические исследования в Молдавии* : сборник статей / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.), Т. С. Гейдеман, А. Г. Негру; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1980. – 92 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.

1981

526. *Enciclopedia Sovietica Moldovenească* / mem. red. principale : A. A. Cebotari [et al.]. – Chișinău : Red. Principală a E.S.M., 1981. – Vol. VIII. – 502 p. – Cu caract. chir.

527. Крылова, В. В. *Эмбриология яблони (Malus domestica Borch.)* / отв. ред. А. А. Чеботарь. – Кишинев: Штиинца, 1981. – 148 с.

1982

528. Бужоряну, В. В. *Ультраструктура вирусных включений в растительной клетке* : атлас / В. В. Бужоряну, М. Я. Молдован, отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 166 с.

529. *Научные основы озеленения городов и сел Молдавии* : тезисы докладов респ. совещ., 11 июня 1982 / П. В. Прасол, К. И. Андон, А. И. Паланчан [и др.]; ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.); АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1982. – 99 с.

530. *Редкие виды флоры Молдавии (биология, экология, география)* / Т. С. Гейдеман, К. Р. Витко, А. И. Истратий [и др.]; отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 104 с. с ил. – Библиогр.: с. 94-97 (58 назв.).

531. *Семенная продуктивность и вегетативное размножение цветочных растений* : сборник работ / отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Кишинев : Штиинца, 1982. – 87 с.

532. *Советская Молдавия. Краткая энциклопедия* / глав. ред.: А. А. Чеботарь [и др.]. – Кишинев: Гл. ред. МСЭ, 1982. – 712 с.

1983

533. Топалэ, Ш. Г. *Полиплоидия у винограда : систематика, кариология, цитогенетика* / отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев : Штиинца, 1983. – 215 с. с ил. – Библиогр.: с. 203-213 (234 назв.).

1985

534. *Ботанический сад (институт) Академии Наук Молдавской ССР* = The Botanical Gardens of the Academy of Sciences of the Moldavian Soviet Socialist Republic / сост.: А. С. Телеуцэ; отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Кишинев: Штиинца, 1985. – 33 с. с ил.

535. Дворянинова, К. Ф. *Тропические и субтропические растения в оранжереях Ботанического сада АН МССР : краткие итоги интродукции* / К. Ф. Дворянинова, В. И. Шестак; отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1985. – 190 с. с ил. – Библиогр.: с. 189-190 (48 назв.).

536. Паланчан, А. И. *Красивоцветущие кустарники для озеленения Молдавии* / А. И. Паланчан, В. А. Денисов; отв. ред. А. А. Чеботарь; АН МССР; Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1985. – 76 с.

1986

537. Банникова, В. П. *Межвидовая несовместимость у растений* / отв. ред. А. А. Чеботарь; АН УССР, Ин-т ботаники им. Н. Г. Холодного. – Киев: Наукова думка, 1986. – 232 с.

538. *Гаметогенез, оплодотворение и эмбриогенез семенных растений, папоротников и мхов* : тезисы докл. 9-го Всесоюз. совещ. по эмбриологии растений, 1-2 дек. 1986 / ред. кол.: А. А. Чеботарь, Т. Б. Батыгина, А. М. Мошкович [и др.]. – Кишинев: Штиинца, 1986. – 263 с.

539. *Интродукция, отдаленная гибридизация растений, озеленение/* ред. кол.: А. А. Чеботарь, Т.С. Гейдеман, И.Г. Команич [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1986. – 130 с. с ил. – Библиогр. в конце статей.
540. *Растения лесных опушек и полян /* гл. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1986. – 343 с. – Библиогр.: с. 335-336 (72 назв.).
541. *Растительный мир Молдавии. Т. 1. Лесные растения (сосудистые) /* гл. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев : Штиинца, 1986. – 296 с.
542. Черней, Е. Н. *Цветы и Ваша Фантазия /* Е. Н. Черней, Л. К. Ширева; отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Кишинев: Тимпул, 1986. – 108 с.
543. *Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов семенных растений /* отв. ред.: А. А. Чеботарь, Т. С. Гейдеман, И. Г. Команич [и др.]; АН МССР. Ботан. сад. – Кишинев, 1986. – 109 с.
544. *Энциклопедия виноградарства /* гл. ред.: А. И. Тимуш; А. А. Чеботарь (член Гл. ред. М.С.Э.). – Кишинев, 1986. – Т. 1. – 512 с.
545. *Энциклопедия виноградарства /* гл. ред.: А. И. Тимуш; А. А. Чеботарь (член Гл. ред. М.С.Э.). – Кишинев, 1986. – Т. 2. – 504 с.

1987

546. *Вахновская, Н. Г. Древесные лианы в Молдавии /* отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – 72 с. – Библиогр.: с. 70-75.
547. *Интродукция растений и озеленение :* сборник научных трудов / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.), Т. С. Гейдеман, И. Г. Команич [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – 88 с. – Библиогр. в конце статей.
548. Симонов, Г. П. *Лесные растения : Грибы-макромицеты, лишайники, мохообразные /* Г. П. Симонов, С. И. Маник; редактор: А. А. Чеботарь (гл. ред.), отв. ред.: Т. С. Гейдеман; АН МССР.

Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – 199 с. – (Растительный мир Молдавии).

549. *Флора и растительность :* сборник научных трудов / ред. кол.: А. А. Чеботарь, Т. С. Гейдеман, И. Г. Команич [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – 94 с. – Библиогр. в конце статей.
550. Флоря, В. Н. *Интродукция и акклиматизация растений в Молдове (лекарственные, витаминоносные, медоносные) /* отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев : Штиинца, 1987. – 296 с. с ил. – Библиогр.: с. 265-295 (500 назв.).
551. *Эмбриология и анатомия репродуктивных и вегетативных органов некоторых низших и высших растений:* сборник научных трудов / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.), Т. С. Гейдеман, И. Г. Команич [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1987. – 74 с. – Библиогр. в конце статей.
552. *Энциклопедия виноградарства /* гл. ред.: А. И. Тимуш; А. А. Чеботарь (член Гл. ред. М.С.Э.). – Кишинев, 1987. – Т. 3. – 550 с.

1988

553. *Enciclopedia Tânărului naturalist :* pentru elevi de vârstă mijlocie și mare / mem. red. principale : А. А. Себотари [et al.]. – Chișinău: Red. Principală a E.S.M., 1988. – 336 p. – Cu caract. chir.
554. *Enciclopedia Tânărului tehnician /* mem. red. principale : А. А. Себотари [et al.]. – Chișinău: Red. Principală a E.S.M., 1988. – 335 p. – Cu caract. chir.
555. *Растения луговые, прибрежные, водные и солончаковые /* Т. С. Гейдеман, К. Р. Витко, А. И. Истратий [и др.]; отв. ред.: Т. С. Гейдеман; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1988. – 274 с. – (Растительный мир Молдовы / гл. ред.: А. А. Чеботарь).
556. *Флора, геоботаника и палеоэтноботаника:* сборник научных статей / ред. кол.: А. А. Чеботарь (отв. ред.) [и др.]; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1988. – 110 с. – Библиогр. в конце статей.

1989

557. *Dicționar enciclopedic moldovenesc* / mem. red. principale : A. A. Cebotari [et al.]. – Chișinău : Red. Principală a .S.M., 1989. – 720 p. – Cu caract. chir.
558. *Растения степей, известняковых склонов и сорные* / Т. С. Гейдеман, Л. П. Николаева, Т. Д. Изверская [и др.]; отв. ред.: Т. С. Гейдеман; АН МССР, Ботан. сад. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 302 с. с цв. ил. – (Растительный мир Молдовы / гл. ред.: А. А. Чеботарь). – Библиогр.: с. 294-295 (69 назв.).
559. *Эмбриология и анатомия растений* : сборник науч. трудов / редактор: отв. ред.: А. Г. Негру, А. А. Чеботарь; отв. ред. вып.: А. М. Мошкович, Г. П. Симонов, А .Ф. Райлян. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 130 с. – (Ботанические исслед. Вып. 4).

1990

560. Дедю, И. И. *Экологический энциклопедический словарь* : свыше 8тыс. терминов / науч. конс.: А. А. Чеботарь, А. Г. Чобану, Д. Г. Батыр; науч. ред.: В. В. Герман. – Кишинев: Гл. ред. МСЭ, 1990. – 408 с.

1991

561. Челак, В. Р. *Система размножения пшеницы Triticum L. Reproduction System of Triticum L. Wheats* / отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН МССР, Ин-т ботаники. – Кишинев: Штиинца, 1991. – 320 с. с табл. – Библиогр.: с. 267-304.

1992

562. Мошкович, А. М. *Эмбриология хвойных: (Pinales, Cupressales, Taxales)* // отв. ред.: А. А. Чеботарь; АН Респ. Молдова, Ин-т ботаники. – Кишинев : Штиинца, 1992. – 249 с. с ил. – Библиогр.: с. 224-237.
563. Склонная Л. У. *Методические рекомендации по рациональному использованию крымского генофонда Juniperus foetidissima Willd.* / Л. У. Склонная, И. А. Ругузов, В. П. Костина, отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Ялта, 1992. – 41 с.
564. *Цитолого-эмбриологические исследования высших растений*: сборник научных трудов Гос. Никит. Бот. Сада; отв. ред.: А. А. Чеботарь. – Ялта: Таврия, 1992. – Т. 113. – 140 с.

2000

565. *Index bibliografic al lucrărilor publicate de colaboratorii Grădinii Botanice (Institut) a AŞM (1985-2000)* / alcăt.: A. Ciubotaru [et al.]; Acad. de Științe a Rep. Moldova, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: S. n., 2000. – 148 p.
566. *Bazele teoretice ale înverzirii și amenajării localităților rurale și urbane*: conferință științifică, 4-5 sept. 1997 / col. de red.: A. Ciubotaru [et al.]. – Chișinău: S. n., 2000. – 228 p.
567. *Grădina Botanică la 50 de ani* : culegere monogr. / red. resp. : A. Ciubotaru. – Chișinău, 2000. – 150 p.

2001

568. *Strategia națională și Planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice* / sub. red.: Alexandru Ciubotaru; Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului al R. Moldova. – Chișinău: Știința, 2001. – 108 p.

2003

569. Sava, Victor. *Floricultură* / red. șt.: Alexandru Ciubotaru; Min. Agriculturii și Industriei Alimentare al RM, Univ. Agrară de Stat din Moldova, AŞM, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău, 2003. – 526 p.

2004

570. *Nucul. Biologia reproductivă* / Maria Pîntea; sub. red.: Alexandru Ciubotaru; Inst. de Cercet. Șt. pentru Pomicultură. – Chișinău, 2004. – 366 p. – Bibliogr.: p. 336-353.

571. *Grădina Botanică : la 50 de ani* / col. red.: A. Ciubotaru (red. șef.) [et al.]; Acad. de Șt. a Rep. Moldova, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău : Cartea Moldovei, 2004. – 186 p. – Bibliogr.: p. 336-353.

2005

572. Crețu, Larisa. *Plantele alimentare care ne apără sănătatea* / Larisa Crețu, Lilia Domașenco; red. șt.: A. Ciubotaru. – Chișinău: Arc, 2005. – 320 p. – Bibliogr.: p. 315 (41 tit.).

2007

573. Postolache, Dragoș. *Conservarea in situ și ex situ a resurselor genetice forestiere de stejar (Quercus robur) și gorun (Quercus petraea) din Republica Moldova* : autoref. tz. doct. Specialitatea:

03.00.05 - Botanică / conduc. șt. : Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Moldovei, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: S.n., 2007. – 24 p.

2008

574. *Academicianul P. M. Zhukovski – 120 ani* : culegere de articole științifice = Академику П. М. Жуковскому – 120 лет : сборник научных статей : [de la nașterea cercetătorului botanist] / Acad. de Științe a Moldovei. Secț. de Biologie, Chimie, Ecologie. Secț. de Științe Agricole; a pregătit : Ilia Trombițki; red. șt. : A. Ciubotaru [et al.]. – Chișinău: Eco-Tiras, 2008. – 160 p. – Bibliogr. la sfârșitul art.
575. *Revista Botanică* / Academia de Științe a Moldovei, Grădina Botanică (Institut); col. red. : Alexandru Ciubotaru (red.-șef.), Alexandru Teleuță, Gheorghe Postolache [et al.]. – Chișinău, 2008-2014. – ISSN 1858-095X.
576. Teleuță, A. *Grădina Botanică* / A. Teleuță, E. Alexandrov ; au contribuit : A. Ciubotaru, I. Comanici, Gh. Postolache [et al.]; Grădina Botanică (Institut) a AŞM. – [Chișinău: S.n., 2008] (Combinatul Poligr.). – 15 p.: il. color.

2010

577. Dediu, Ion I. *Enciclopedie de Ecologie* / ref. șt.: Nicolae Botnariuc, Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Musteață; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Ecologie și Geografie, Acad. Oamenilor de Știință din România [et al.]. – Chișinău: Î.E.-P. „Știință”, 2010. – 834 p.
578. Calalb, Tatiana. *Aronia melanocarpa (michx) eliot : (structura, biotehnologia, biochimia fructelor)* / red. șt. : Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Rep. Moldova, Inst. de Genetică și Fiziologie a Plantelor. – Chișinău: „Digital Hardware” SRL, 2010. – 148 p. – Bibliogr.: p. 129-148.
579. Sava, Victor. *Floricultura* / red. șt. : A. Ciubotaru; Min. Agriculturii și Industriei Alimentare al RM, Univ. Agrară de Stat din Moldova, AŞ a Rep. Moldova, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: S. n., 2010. – 610 p. : il. – Bibliogr.: p. 592-595.
580. Курдогло, Константин. *Голод в Гагаузии (1946-1947 гг.)* / ред.: А. А. Чеботарь. – Комрат: Кишинев: Б. и., 2010. – 586 с.

2011

581. Dediu, Ion I. *Tezaurul terminologic al ecologiei : Glosar etimologic român-rus-englez* / red. șt. : Nicolae Botnariuc, Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Musteață; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Ecologie și Geografie, Acad. Oamenilor de Știință din România [et al.]. – Chișinău: Î.E.-P. „Știință”, 2011. – 282 p. – Bibliogr.: p. 269-282.
582. Dediu, Ion I. *Axiomatica, principiile și legile ecologiei : Bazele ecologiei analitice* / ref. șt. : Nicolae Botnariuc, Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Musteață; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Ecologie și Geografie, Acad. Oamenilor de Știință din România [et al.]. – Chișinău: Î.E.-P. „Știință”, 2011. – 214 p. – Bibliogr.: p. 200-214.
583. Ciubotaru, Alexandru. *[Recenzie]* // Rev. Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 4. – P. 134-137. – Rec. la c.: Axiomatica, principiile și legile ecologiei : Bazele ecologiei analitice / Ion Dediu. – Chișinău: Î.E.-P. „Știință”, 2011. – 214 p.

2013

584. Sava, Victor. *Plante decorative erbacee de teren deschis* / red. șt.: Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Moldovei, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: S. n., 2013. – 424 p. – Bibliogr.: p. 389-390.

2014

585. Trifăuțan, Viorica. *Particularitățile morfobiologice și introducerea trandafirilor pitici în Moldova* : autoref. tz. doct. Specialitatea: 164.01 – Botanică / conduc. șt. : Alexandru Ciubotaru; Acad. de Științe a Moldovei, Grădina Botanică (Institut). – Chișinău: S.n., 2014. – 22 p.
586. Ciubotaru, A. A. *Prefață* // Creșterea plantelor lemnioase de container / Ion Roșca. – Chișinău, 2014. – P. 3-4.

Articole în ziare

1962

587. Ciubotaru, A. A. *Popușoiul – produs alimentar* // Cultura Moldovei. – 1962. – 5 iunie. – P. 5. – Cu caract. chir.

1968

588. Ciubotaru, A. A. *Mândrie a naturii (Grădina Botanică din Moldova)* // Moldova soc. – 1968. – Cu caracr. chir.

1977

589. Чеботарь, А. А. *Быть новому Ботаническому саду* // Шахтер Донбасса (газета). – 1977.

1982

590. Ciubotaru, Alexandru. *De aici începe bogăția noastră verde* // Tânărul leninist. – 1982. – Nr 18. – Cu caract. chir.

591. Ciubotaru, A. A. *Resursele vegetale ale plaiului. Programe complexe de dezvoltare a științei* / A. A. Ciubotaru, P. A. Țurcan // Moldova soc. – 1982. – 11 noiem. – Cu caracr. chir.

592. Чеботарь, А. А. *Отсюда начинается наше богатство* // Юный ленинец. – 1982. – № 18.

1989

593. Малиновский, Т. И. *Президент* : [о бывшем президенте АН МССР Я. С. Гросул] / Т. И. Малиновский, А. А. Чеботарь, В. И. Клименко // Молодежь Молдавии. – 1989. – 29 сент.

1991

594. Чеботарь, А. А. *Крымская наука. Выбор пути* / А. А. Чеботарь, Ф. В. Лазарев, В. Г. Сидякин // Крымская правда. – 1991. – 10 сент. – С. 7.

1992

595. Чеботарь, А. А. *Om Стевина до наших дней* (к 180-летию Гос. Никит. Ботан. сада) // Крымские известия. – 1992. – 6 нояб.

1996

596. Ciubotaru, Alexandru. *Cuvânt despre istoria Grădinii Botanice a AŞM* // Știința. – 1996. – Dec. (Nr 12). – P. 5.

597. Ciubotaru, Alexandru. *Vladimir Babin : (1893-1979): [academician, citolog]* / Alexandru Ciubotaru, Ion Comanici // Știința. – 1996. – Sept. (Nr 9). – P. 14.

1997

598. Ciubotaru, Alexandru. *Lipsită de știință, Moldova va fi lipsită de viitor* / A. Ciubotaru, T. Furdui, I. Popușoi [et al.] // Lit. și arta. –

1997. – 18 sept.; Luceafărul. – 1997. – 16 sept.; Pământ și oameni. – 1997. – 13 sept.

1998

599. Ciubotaru, A. *O viață consacrată florilor* : [60 de ani de la nașterea lui Victor Sava, savant floricultor] / A. Ciubotaru, E. Cernei // Lit. și arta. – 1998. – 14 mai. – P. 3.

600. Ciubotaru, A. *Pădurile noastre : un cincinal de vorbe în desert* : scrisoare deschisă către Prim-ministrul Rep. Moldova dl Ion Ciubuc / T. Furdui, A. Ciubotaru, M. Lupașcu [et al.] // Chișinău. Gaz. de seară. – 1998. – 6 iun.

601. Toma, Simion. *Savant, organizator, patriot al plaiului : acad. Mihai Lupașcu* / Simion Toma, Alexandru Ciubotaru, Valeriu Rudic // Moldova suverană. – 1998. – 28 aug.

2001

602. *A-ți depăși mentorii este în puterea numai a persoanelor cu capacitatea neordinare* : [Petru Nedov, prof. universitar, specialist în viticultură] / Teodor Furdui, Alexandru Ciubotaru, Ion Toderaș [et al.] // Moldova suverană. – 2001. – 26 dec.

603. Ciubotaru, Alexandru. *Sonore, vibrațiile inimii : [compozitorul Vasile Zagorschi]* // Capitala. – 2001. – 14 mart. – P. 5.

2002

604. *Lumina triumfătoare a unui destin* : savantul Dumitru Batîr la 75 de ani / A. A. Ciubotaru, T. Furdui, V. Anestiade [et al.] // Moldova suverană. – 2002. – 28 mart. – P. 4.

2003

605. Ciubotaru, Alexandru. *Geobotanistul Gheorghe Postolache – 60* // Lit. și arta. – 2003. – 1 mai. – P. 7.

606. Ciubotaru, A. „*Laboremus*”, *crezul specialiștilor de la Grădina Botanică* / A. Ciubotaru, M. Colțun // Alternative. – 2003. – Mar. (Nr 3). – P. 10-11.

607. *Формула успеха – эксперимент плюс теория* [Академику Михаилу Лупашко – 75] / Ф. Фурдуй, В. Рудик, А. Чуботару [и др.] // Независимая Молдова. – 2003. – 26 авг.

608. Чеботарь, А. А. *Столичные каштаны под угрозой гибели* / А. А. Чеботарь, Л. Клешнина // Столица. – 2003. – 13 сент. – С. 7. **2004**

609. Ciubotaru, Alexandru. *De ziua unui coleg* : [Ion Dediu, ecologist, prof. univ., la 70 de ani de la naștere] // Glasul Națiunii. – 2004. – 24 iun. – P. 6.

2005

610. Ciubotaru, A. *Modul de efectuare a lucrărilor silvice de regenerare. Din cele văzute, reușite și aplicate pe larg în practică* // Moldova Suverană. – 2005. – 7 iun.

611. Чеботарь, А. А. *Ботанический сад – национальное достояние нашей республики. Шашлыков, свадеб и крокодилов здесь не должно быть* // Аргументы и факты. – 2005. – 31 авг.

2008

612. Ciubotaru, A. *Academicianul Vasile Micu merită cele mai înalte aprecieri* : [la 70 de ani de la naștere] // Lit. și arta. – 2008. – 16 oct. – P. 6.

2009

613. Ciubotaru, Alexandru. *Savant, cetățean, ecolog, om politic : Ion Dediu la 75 de ani* / Alexandru Ciubotaru, Anatol Drumea, Simion Toma [et al.] // Făclia. – 2009. – 20 iun. – P. 10.

2012

614. Гросул, В. *Тридцать лет во главе академической республики, к 100 – летию со дня рождения Якима Гросула* : [президента Акад. Наук, историка] / В. Гросул, В. Царанов, А. Чеботарь // Независимая Молдова. – 2012. – 21 сент. – С. 8.

2014

615. *Un adevărat om al gliei* : [Valentin Celac, cercetător șt. principal la Inst. de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Acad de Științe a Moldovei] / Gheorghe Duca, Alexandru Ciubotaru, Vasile Micu [et al.] // Lit. și arta. – 2014. – 20 febr. – P. 2.

Interviuri

1974

616. *Академия – гордость наша* : интервью с учеными Молдавии о 250- летнем юбилее АН СССР / Т. Малиновским. А. Чеботарем, Г. Чалым, А. Друмей, С. Чиботару // Сов. Молдавия. – 1974. – 22 дек.

1981

617. Cebotari, A. A. *Despre frunză verde* : dialog cu A. A. Cebotari, dr. în științe biol., despre cercetările botan. din Moldova / a înscris T. Romanciuc. – Moldova Soc. – 1981. – 30 aug. – Cu caract. chir.

1997

618. Ciubotaru, Alexandru. *Minunea de la marginea orașului – Grădina Botanică* : interviu cu A. Ciubotaru, dir. Grădinii Botanice a Acad. de Șt. a Rep. Moldova / consemnare : Ion Stici // Moldova suverană. – 1997. – 3 iun.

2000

619. Ciubotaru, Alexandru. *Grădina Botanică este un organism viu care nu poate fi lăsat de izbeliște* : [interviu cu A. Ciubotaru, dir. Grădinii Botanice] / interviu realizat de Nadin Gheorghita // Capitala. – 2000. – 1 noiem. – P. 6.

620. Чуботару, Александру. *Музей живых растений* : [интервью с дир. Ботанического сада АН Молдовы] / записала Татьяна Устинова // Capitala = Stolica. – 2000. – 1 нояб. – Р. 4.

2001

621. Ciubotaru, A. *Examen la botanică* : [interviu cu dir. Grădinii Botanice, A. Ciubotaru] / interviu realizat de Vitalie Dogaru // Capitala-magazin. – 2001. – Nr 9. – P. 34-36.

622. Ciubotaru, Alexandru. *O națiune care nu-și onorează știința este națiune fără viitor* : [interviu cu A. Ciubotaru, fondatorul și dir. Grădinii Botanice a AŞM / consemnare : Tatiana Corai, imagini de Constantin Parii // Luceafărul. – 2001. – 25 mai. – P. 6-7.

623. Чуботару, Александру. *Райский островок* : [интервью с дир. Ботан. сада А. Чуботару] / записала Олеся Влас // Capitala = Столица. – 2001. – 13 окт. – Р. 6.

2013

624. Ciubotaru, A. *Mă simt vinovat că prea puțin am făcut pentru satul meu* // 30 de întrebări de-acasă : [culegere de interviuri ale ziariștilor de la „Cuvântul”]. – Rezina : Tipografia Centrală, 2013. – Vol. 3. – P. 173-186.

Omagieri
1992

625. Чеботарь, А. А. *Воспоминание о моем учителе академике А. Е. Коварском* // Страницы жизни ученого (памяти акад. А. Е. Коварского). – Кишинев, 1992. – С. 196-202.

1997

626. Comanici, Ion. *Mereu în căutare, mereu în acțiune* : [65 de ani de la naștere lui Alexandru Ciubotaru, dir. Grădinii Botanice a Acad. de Șt. a Rep. Moldova] / Ion Comanici, Valentina Caftanat // Știința. – 1997. – Febr. (Nr 1/2). – P. 10.

2001

627. Чуботару, Александру. *Воспоминание о моем учителе академике А. Е. Коварском* : [известный генетик и селекционер] // Bul. Acad. de Științe a Republicii Moldova. Științe biologice și chimice. – 2001. – Nr 1. – P. 161-164.

2002

628. *A parurge calea spre genetica contemporană e posibil numai grație unei munci perseverente și erudiției vaste* (membru corespondent Anatol Jacotă la 60 ani) / T. Furdui, V. Anestiade, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologie, chimice și agricole. – 2002. – Nr 4. – P. 146-147.

629. *A-și depăși membrii – este în puterea numai a persoanelor cu capacitate neordinare* / T. Furdui, M. Lupașcu, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologie, chimice și agricole. – 2002. – Nr 2. – P. 207-209.

630. *Academianul Simion Toma – savant destins și organizator chibzuit al științei* / T. Furdui, M. Lupașcu, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologie, chimice și agricole. – 2002. – Nr 4. – P. 138-139.

631. Furdui, T. *Savant notoriu și fondator al Grădinii Botanice („Schită de portret” a academicianului Alexandru Ciubotaru)* : Personalitate în domeniul științelor biologice, chimice și agricole // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – 2002. – Nr 4. – P. 132-135.

632. *Lumina triumfătoare a unui destin* : savantul Dumitru Batăr la 75 de ani / Tudor Furdui, Vasile Anestiade, Alexandru Ciubotaru [et al.] // Moldova suverană. – 2002. – 28 mart. – P. 4.

633. *Savant, care nu numai creează, dar și implementează rezultatele științei în practică* [acad. Gheorghe Duca la 50 ani] / T. Furdui, M. Lupașcu, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologie, chimice și agricole. – 2002. – Nr 4. – P. 140-141.

634. Stici, Ion. *Fondatorul Grădinii Botanice* : [Alexandru Ciubotaru, academician] // Moldova suverană. – 2002. – 20 dec.

2003

635. *Geobotanictul Gheorghe Postolache la 60 ani* / Tudor Furdui, Alexandru Ciubotaru // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – 2003. – Nr 1. – P. 162-165.

636. Ciubotaru, Alexandru. *Geobotanistul Gheorghe Postolache – 60* // Lit. și arta. – 2003. – 1 mai. – P. 7.

637. Ciubotaru, A. *Ilustru savant în hibridarea distantă și sistematica a viței de vie* : [doctorul habilitat Ștefan Topală la 65 de ani din ziua nașterii] / A. Ciubotaru, A. Jacota // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – 2003. – Nr 1. – P. 166-168.

638. Ciubotaru, Al. *Membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei Tatiana Gheideaman* : [cert. al florei și vegetației] : Un centenar de la naștere / Alexandru Ciubotaru, Gheorghe Postolache // Bul. Acad. de Șt. a Moldovei. Șt. biologice, chimice și agricole. – 2003. – Nr 2. – P. 169-172.

639. *Патриарх устойчивого развития сельского хозяйства* (к 75-летию со дня рождения академика М. Ф. Лупашку) / Ф. Фурдуй, В. Рудик, А. Чуботару [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – 2003. – Nr 1. – P. 152-156.

2004

640. Ciubotaru, Alexandru. *De ziua unui coleg* : [Ion Dediu, ecologist, prof. univ., la 70 de ani de la naștere] // Glasul Națiunii. – 2004. – 24 iun. – P. 6.
641. *Clepsidra activității științifice, organizatorice și obștești a membrului corespondent al AŞM Ion Dediu* : 70 ani de la naștere / T. Furdui, V. Rudic, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științe biologice, chimice și agricole. – 2004. – Nr 3. – P. 172-174.
642. Чеботарь, А. А. *Татьяна Сергеевна Гейдеман (1903-1995) : к 100-летию со дня рождения* / А. А. Чеботарь, Г. Г. Постолаке // Ботанический журнал. – 2004. – Т. 89, № 5. – С. 868-870.

2006

643. *Ciubotaru, Alexandru* (n. 20 febr. 1932, s. Șipca, jud. Orhei, azi r-nul Șoldănești) // Membrii Academiei de Științe a Moldovei. Dicționar 1961-2006. – Chișinău, 2006. – P. 42-43.
644. *Формула успеха – эксперимент плюс теория* (Академику Михаилу Лупашко – 75) / Ф. Фурдуй, В. Рудик, А. Чуботару [и др.] // Academicianul Teodor Furdui. Savant, mentor, militant. – Chișinău, 2006. – P. 168-170.

2007

645. Ciubotaru, A. A. *Academicianul Petru Jucovskii – botanist cu renume mondial (1888-1975)* / A. A. Ciubotaru, P. A. Obuh // Agricultura Moldovei. – 2007. – Nr 10/11. – P. 32-34. – Bibliogr.: 9 tit.
646. *Savant și cetățean de forte* : [academicianul Alexandru Ciubotaru la 75 de ani] / T. Furdui, Gh. Duca, T. Constantinov [et al.] // Lit. și arta. – 2007. – 15 febr. – P. 6.
647. *Savantul și patriotul acad. Alexandru Ciubotaru* : [75 de ani de la nașterea savantului – biolog] / A. Teleuță, E. Alexandrov, M. Colțun [et al.] // Moldova suverană. – 2007. – 20 febr.
648. Teleuță, Alexandru. *Părintele Grădinii Botanice* : [75 de ani de la nașterea savantului Alexandru Ciubotaru] // Natura. – 2007. – Febr. (Nr 2). – P. 7.

2008

649. Ciubotaru, Alexandru. *Academicianul Iachim Grosul la 95 de ani din ziua nașterii (1912-1976) și aportul lui în construcția Grădinii Botanice a AŞM* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 231-247 : fot.
650. Ciubotaru, Alexandru. *Academicianul Vasile Micu merită cele mai înalte aprecieri* : [la 70 de ani de la naștere] // Lit. și arta. – 2008. – 16 oct. – P. 6.
651. Ciubotaru, Al. *Aportul academicianului Petru Jhukovskii în dezvoltarea teoriei lui N. I. Vavilov „Centrele originii și diversitatei plantelor de cultură”* / Alexandru Ciubotaru, Petru Obuh // Academicianul P. M. Zhukovskii – 120 ani : culegere șt. = Академику П. М. Жуковскому – 120 лет : сборник науч. ст. – Chișinău, 2008. – P. 6-10.
652. Ciubotaru, Alexandru. *Pe urmele marelui reformator I științei botanice Carl Linné cu ocazia celor 300 de ani din ziua nașterii* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr 1. – P. 207-217. – Bibliogr.: 12 tit.

653. Ciubotaru, Al. *Viața și activitatea științifică a botanistului dr. ing. C. Zahariade* (cu ocazia împlinirii a 105 ani din ziua nașterii) / Alexandru Ciubotaru // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1, Nr. 1. – P. 221-227.

654. Teleuță, A. *Cuvînt de deschidere a sesiunii solemne : 75 ani din ziua nașterii și 50 ani de activitate a directorului de onoare, consultant științific al Grădinii Botanice (Institut) a AŞM academicianului A. Ciubotaru* // Revista Botanică. – 2008. – Vol. 1. – P. 17-18.

2009

655. Ciubotaru, Alexandru. *Un mic seceris la cei 75 de ani din ziua nașterii* // Revista Botanică. – 2009. – Vol. 1, Nr 1. – P. 31-37.
656. Ciubotaru, Al. *Un reputat cercetător al ecologiei cu destin de luptător : mem. cor. al AŞM Ion Dediu la 75 de ani* / Todor Furdui, Tatiana Constantinov, Alexandru Ciubotaru [et al.] // Akademos. – 2009. – Nr 3 (14). – P. 116-118.

657. Ciubotaru, Alexandru. *Viața și activitatea științifică a botanistului dr. ing. C. Zahariadi* (cu ocazia împlinirii a 105 ani din ziua nașterii) // Revista Botanică. – 2009. – Vol. 1, Nr 1. – P. 221-228.
658. *Reputat savant al ecologiei cu destin de luptător* : [membrul corespondent al AŞM Ion Ilie Dediu] / T. Furdui, T. Constantinov, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2009. – Nr 1. – P. 170-174.
659. *Savant, cetățean, ecolog, om politic : Ion Dediu la 75 de ani* / Alexandru Ciubotaru, Anatol Drumea, Simion Toma [et al.] // Făclia. – 2009. – 20iun. – P. 10.

2010

660. Ciubotaru, A. *Unele aspecte din viața și activitatea remarcabilului botanist-fitotehnician Petru Jukovski (1888-1975)* – continuatorul operei lui N. I. Vavilov / A. Ciubotaru, P. Obuh, A. Teleuță // Revista Botanică. – 2010. – Vol. 2, Nr 2. – P. 171-177. – Bibliogr.: 8 tit.
661. Чуботару, А. А. *200 лет со дня рождения Чарлза Дарвина. О дарвинизме и неодарвинизме (Синтетическая теория эволюции)* // Revista Botanică. – 2010. – Vol. 2, Nr 2. – P. 160-170. – Bibliogr.: 18 tit.

2011

662. Ciubotaru, A. *Academicianul Boris T. Matienko – pioner marcant în aplicarea microscopiei electronice în cercetările botanice* // Structura și funcționalitatea sistemelor biologice – diversitate și universalitate : In memoriam academicianului Boris Matienko : materiale conf. șt., 17 noiemb. 2011. – Chișinău, 2011. – P. 7-9.
663. Ciubotaru, A. *Academicianul, profesorul Simion Toma la cea de-a 75-a aniversare* // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 4. – P. 130-131.
664. Ciubotaru, A. Celebri botanist, fondator al Grădinii Botanice Nichita – Christian Christian Steven (1781-1863) // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 209-216.
665. Ciubotaru, A. *Constantin Toma – membru de onoare al Academiei de Științe a Republicii Moldova* // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 197-200.
666. Ciubotaru, Alexandru. *Cuvânt despre academicianul N. V. Tîțin – celebru selecționar, genetician, botanist rus (1898-1985)* // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 201-208. – Bibliogr.: 14 tit.

667. Ciubotaru, A. *Embriolog proeminent - Vera Alexei Podubnaia-Arnoldi la 110 ani din ziua nașterii* (22.05.1902-18.03.1985) // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 4. – P. 123-129.
668. Ciubotaru, Alexandru. *Savant și pedagog eminent, dr. hab. prof. universitar Vasile Grati la 70 de ani* : [botanist, citolog, genetician] / Alexandru Ciubotaru, Andrei Negru, Gheorghe Șișcanu // Revista Botanică. – 2011. – Vol. 3, Nr 3. – P. 217-220.

2012

669. Ciubotaru, Alexandru. *Gheorghe Postolache – geobotanist, florist, silvicultor renomit* // Gheorghe Postolache – doctor hab. în biologie : bibliografie : [resursa electronică] / alcăt.: V. Gurieva. – Chișinău, 2012. – <http://www.bsclupan.md>
670. Duca, Gheorghe. *Acad. Alexandru Ciubotaru – savant renomit, citoembriolog și fondator al Grădinii Botanice* : [80 de ani de la naștere] / Gheorghe Duca, Teodor Furdui, Alexandru Teleuță // Lit. și arta. – 2012. – 16 febr. – P. 7.
671. Duca, Gheorghe. *Fondator al Grădinii Botanice : Acad. Alexandru Ciubotaru la 80 de ani* / Gheorghe Duca, Teodor Furdui, Alexandru Teleuță // Akademos. – 2012. – Nr 1. – P. 162-163.
672. Toma, Constantin. *Academicianul Alexandru Ciubotaru la a 80-a aniversare* / Constantin Toma, Marin Andrei // Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”. Ser. Biologie vegetală. – Iași. 2012. – Vol. 58, Nr 1. – P. 111-115. – http://www.bio.uaic.ro/publicatii/anale_vegetala/anale_veg
673. Toma, Constantin. *Academicianul Alexandru Ciubotaru la a 80-a aniversare* : [savant, ex-dir. al Grădinii Botanice din Chișinău] / Constantin Toma, Marin Andrei // Revista Botanică. – 2012. – Vol. 4, Nr 1. – P. 115-118.
674. Гросул, В. *Тридцать лет во главе академической республики, к 100 – летию со дня рождения Якима Гросула* : [президента Акад. Наук, историка] / В. Гросул, В. Царанов, А. Чеботарь // Независимая Молдова. – 2012. – 21 сент. – С. 8.
675. Мошкович, Анна. *Сад – на радость людям* : [на этой неделе известный молдавский ученый, доктор хабилитат биологии,

- академик Александр Андреевич Чуботару отпразновал 80-й день рождения] // Кишиневские новости. – 2012. – 24 февр. – www. kn.md/old/?idn=5767
676. Чуботару, А. А. *Известный ботаник-энтомолог, основатель экономо-ботанического сада в местечке Никита (Сикита) – Христиан Христианович Стевен 1781-1863. К 120-летию основания Никитского ботанического сада* // Бюллетень Державного Никитского Ботанического Сада. – Ялта, 2012. – Вып. 105. – Р. 153-160.
- 2013**
677. Ciubotaru, A. *El a fost și a rămas Marele și Simplu Ioachim din Caragași* // Amintiri despre Iachim Sergheevici Grosul = Воспоминания о Якиме Сергеевиче Гросуле. – Chișinău, 2013. – Р. 79-95.
678. Ciubotaru, A. *Profesorul Mihai Mititiuc la 75 de ani. O personalitate marcantă – micolog, fitopatolog, organizator al cercetărilor botanice* // Revista Botanică. – 2013. – Vol. 5, Nr 1. – P. 125-127.
679. Ciubotaru, A. *To 110 years from the birthday of the illustrious swedish cytogenetist, professor Arne Müntzing* // Revista Botanică. – 2013. – Vol. 5, Nr 2. – P. 122-127.
680. Ciubotaru, A. *75 ani de la nașterea academicianului Andrei Negru. Paleobotanist, cunoșător al florei actuale și fosile a Basarabiei* // Revista Botanică. – 2013. – Vol. 5, Nr 1. – P. 118-121.
681. Toma, M. *Profesor universitar, dr. Andrei Marin (15.08.1933 – 26.11.2012)* / M. Toma, A. Ciubotaru // Revista Botanică. – 2013. – Vol. 5, Nr 1. – P. 122-124.
682. *Презентация книги «Воспоминания о Якиме Гросуле»* : [выступившие на круглом столе и презентации : в том числе академик АНМ Александр Чуботару]. – АВА. МД. – 2013. – 10 iul. – <http://ava.md/projects/history/021049-prezentaciya-knigi-vospominaniya-o-yakime-grosule.html>
- 2014**
683. Ciubotaru, A. *Nasc și la Moldova remarcanți filozofi – muzicologi* // Ion Gagim și universul muzicii : materialele conf. șt. intern. consacrate aniversării a 60 de ani ai savantului, Chișinău, 5 iun. 2014. – Iași, 2014. – Р. 91-93.
684. Ciubotaru, A. *Savant ecolog notoriu, fondator al sistemului ecologic național, om de stat și patriot* (Membrul corespondent Ion Dediu la 80 de ani de la naștere) / Gh. Duca, T. Furdui, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Ser. Științele Vieții. – 2014. – Nr 1 (322). – Р. 182-185.
685. *Corresponding member Vasile Șalaru on his 80th birthday* / A. Teleuță, M. Colțun, A. Ciubotaru [et al.] // Revista Botanică. – 2014. – Vol. 6, Nr 2. – P. 146-147.
686. *Membrul corespondent Ion Dediu la 80 de ani de la naștere* / Gh. Duca, T. Furdui, A. Ciubotaru [et al.] // Bul. Acad. de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2014. – Nr 1. – Р. 182-185.
687. *Un adevărat om al gliei* : [Valentin Celac, cercetător șt. principal la Inst. de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Acad de Științe a Moldovei] / Gheorghe Duca, Alexandru Ciubotaru, Vasile Micu [et al.] // Lit. și arta. – 2014. – 20 febr. – Р. 2.
688. *Для обновления Ботанического сада нужны срочные инвестиции* : [Базовая оранжерея по мировым стандартам должна занимать восемь с половиной - девять тысяч квадратных метров. Этого хватило бы, чтобы показывать растения посетителям" - говорит почётный директор Ботанического сада Александр Чуботару] // Publika. MD. – 2014. – 25 авг. – http://ru.publika.md/link_1420331.html
689. *Кишиневский Ботанический сад нуждается в инвестициях в размере около 9 млн. леев* : [основатель и первый директор Ботанического сада академик Александр Чуботару сообщил, что эти проблемы могут быть решены при участии муниципальных властей и жителей столицы] // Голос. – 2014. – 25 авг. – <http://www.golos.md/>
- 2015**
690. Toma, Constantin. *Academicianul Alexandru Ciubotaru la 80-a aniversare* / Constantin Toma, Andrei Marin // Biografi de altădată și de azi. Portrete. Amintiri. Viață științifică / Constantin Toma. – Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015. – Р. 241-244. – Bibliogr.: 2 tit.

691. За 9 миллионов Ботанический сад станет символом евроинтеграции : [выступление на пресс-конференции основателя и первого директора акад. Александра Чуботару] // Молд. ведомости. – 2015. – 3 апр. – <http://www.vedomosti.md/news/za-9-millionov-botanicheskij-sad-stanet-simvolom-evrointegra>

Materialele nepublicate

1963

692. Чеботарь, А. А. *Кариологическое исследование диплоидного числа хромосом яровых пшениц, высеванных под зиму* [Текст] : рукопись с рисунками диплоидных метафаз 14 экотипов яровых пшениц/ А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1963. – 17 с.: 17 кариограмм. – Личный архив, 1963.

1966

693. Чеботарь, Т. И. *Морфогенез, ультраструктура и этиология галлов на корнях винограда, вызванных филоксерой* [Текст] : рукопись / Т. И. Чеботарь, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1966. – 56 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1533-М98.

694. Чеботарь, А. А. *Эмбриогенез и эндоспермиогенез (*Zea mays L.*) в экспериментальных условиях* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1966. – 7 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1534-М98.

1968

695. Чеботарь, А. А. *Отчет о командировке в Швецию для посещения ряда научных учреждений, для ознакомления с работами в области организации и проведения ботанических исследований, изучения достижений и методов работы некоторых ведущих институтов в области цитогенетики, кариологии и электронной микроскопии* [Текст] / А. А. Чеботарь; АН СССР. Всесоюз. ин-т науч.-техн. информации. – Москва : ВИНИТИ, 1968. – 48 с.

1978

696. Чеботарь, А. А. *Итоги и перспективы ботанических исследований в Молдавии (Краткий очерк истории 1947-1985 гг.)* :

докл. на пленарн. засед. VI Делегат. Съезда ВБО [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 6 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1543-М98.

697. Чеботарь, А. А. *Органеллогенез. К вопросу онтогенеза клеточных органелл* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 12 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1537-М98.

698. Чеботарь, А. А. *Перспективы развития и строительства Ботанического сада АН МССР и Арборетума* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 5 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1547-М98.

699. Чеботарь, А. А. *Проблема эмбриологии возделываемых растений* : докл. на годовом собрании Отд. биол. и хим. наук АН МССР [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 9 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1544-М98.

700. Чеботарь, А. А. *Тапетогенез. Ультраструктурные особенности строения и функции тапетума у цветковых растений* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 18 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1532-М98.

701. Чеботарь, А. А. *Эволюция и стратегия половой репродукции растений* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 24 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1553-М98.

702. Чеботарь, А. А. *Электронная микроскопия и вопросы эмбриологии покрытосеменных растений* : докл. на пленарн. засед. VI Делегат. Съезда ВБО [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Москва, 1978. – 8 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1542-М98.

1980

703. Чеботарь, А. А. *Ботаническому саду (институту) АН МССР 30 лет (основные итоги, задачи, перспективы)* : докл. на науч. сессии Бюро ОБ и ХН АН МССР и Уч. сов. БС АН МССР [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Личный архив, 1980.

1982

704. Чеботарь, А. А. *Достижения эмбриологии цветковых растений и перспективы ее развития* : докл. на VIII Всесоюз. совещ. эмбриол. [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1982. – 16 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1548-М98.

705. Чеботарь, А. А. *Итоги научно-организационной деятельности Ботанического Сада АН МССР* : докл. на выездной сессии региона. Совета Ботан. Садов Украины и Молдавии [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1982. – 5 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1546-М98.

1985

706. Чеботарь, А. А. *Динамика и продолжительность роста древесных лиан в Молдавии* [Текст] : рукопись / Н. Г. Вахновская, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1985. – 8 с. – Деп. в ВИНИТИ 05.03.1985, № 1668.

707. Чеботарь, А. А. *Сезонный ритм развития древесных лиан в условиях Молдавии* [Текст] : рукопись / Н. Г. Вахновская, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1985. – 10 с. – Деп. в ВИНИТИ 05.03.1985, № 1669.

1986

708. Чеботарь, А. А. *Итоги научно-исследовательской работы Ботанического сада АН МССР по проблеме «Флора» (1981-1985 гг.)* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук МССР. – Кишинев, 1986. – 10 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1550-М98.

1992

709. Чеботарь, А. А. *Биология цветения и опыления стевии (*Stevia rebaudiana*) в условиях интродукции на Южном берегу Крыма* [Текст] : рукопись / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 18 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 190.

710. Чеботарь, А. А. *Вопросы неоплазмогенеза зиготы растений* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Минск, 1992. – 12 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 185.

711. Чеботарь, А. А. *О результатах повторного изучения процесса обособления цитоплазмы вокруг ядер-спермииев у *Picea abies L. (Karst.)** [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Минск, 1992. – 31 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 184.

712. Чеботарь, А. А. *Особенности морфологии губы цветка (*Himantoglossum carpinifolium (M.Bieb.) Sunderm. (Orchidaceae)*) в Крыму* [Текст] : рукопись / А. А. Алексеев, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 9 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 196.

713. Кириллова, О. И. *Особенности роста и развития сортов киви (*Actinidia chinensis Lindl.*) в условиях Южного берега Крыма* [Текст] : рукопись / О. И. Кириллова, А. А. Чеботарь, В. А. Шолохова; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 13 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 188.

714. Шафферт, Е. Э. *Строение, топография и онтогенез трихомов *Stevia rebaudiana* (Asteraceae)* [Текст] : рукопись / Е. Э. Шафферт, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 24 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 191.

715. Чеботарь, А. А. *Хромомерный анализ пахитены *Zea mays L.* опыт визуализации их структуры построения хромосомных карт* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад

- Акад. – Минск, 1992. – 11-56 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1995, № 195.
716. Чеботарь, А. А. *Цитоэмбриологические исследования нового для Крыма вида Witania somnifera (L.) Dunal* [Текст] : рукопись / О. И. Лагутова, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 12 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 192.
717. Лагутова, О. И. *Эмбриологические исследования Orchis purpurea, O. provincialis, Dactylorhiza romana (Orchidaceae)* [Текст] : рукопись / О. И. Лагутова, А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1992. – 13 с. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 21.12.1992, № 188.
- 1994
718. Шевченко, С. В. *Эмбриологические и биотехнологические аспекты репродукции высших растений* [Монография] : рукопись / С. В. Шевченко, А. А. Чеботарь [и др.]; Ботанический сад Акад. Наук РМ, ИЗ АН Беларусь. – Минск, 1994. – Деп. в ОНП ШЭЦ „Берас-Эко” ГО АН Беларуси 11.10.1994, № 443.
- 1998
719. Чеботарь, А. А. *Ontogeny and question of plastid from building in different genetically detected tissues. (engl).* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1998. – 86 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1554- М98.
720. Чеботарь, А. А. *Ванна для обезвоживания и пропитывания парафином растительных объектов* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1998. – 4 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1552-М98.
721. Чеботарь, А. А. *Термостолик Т 57-81 (для световой микроскопической техники)* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1998. – 4 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1551-М98.
722. Чеботарь, А. А. *Эволюция и стратегия половой репродукции растений* [Текст] : рукопись / А. А. Чеботарь; Ботанический сад Акад. Наук РМ. – Кишинев, 1998. – 24 с. – Деп. научн. работы : Библиогр. указатель ВИНИТИ. Москва, 1998, № 8, 1553-М98.
- 2000
723. Ciubotaru, A. A. *Starea critică a colecțiilor de plante unice și măsurile de ameliorare (soluționare)* : comunicare la Ședința comună a Biroului Secției de Științe Biologice și Chimice a AŞM și a Consiliului Științific al Grădinii Botanice (Institut) [Text] : manuscrise / A. A. Ciubotaru; Grădina Botanică (Institut) AŞM. – Chișinău, 2000. – 6 p. – Arhiva personală, 8 aug. 2000.
724. Ciubotaru, A. *La 50 de ani ai Grădinii Botanice (Institut) a AŞM pe actualul teren - monument Național de arhitectură peisajeră (1965-2015). Sarcini, realizări, perspective* : comunicare la Simpozionul Științific International „Conservarea diversității plantelor”, consacrat aniversării a 65-a de la fondarea Grădinii Botanice (I) AŞM.) [Text] : manuscrise / A. Ciubotaru; Grădina Botanică (Institut) AŞM. – Chișinău, 2015. – 6 p. – Arhiva personală, 2015.

PROIECTE

Proiecte de grant

1993

1. Чеботарь, А. А. *Chromosome polymorphism and question of adaptive variability of the reproductive system of Orchidaceae in coenopopulation of the mountain Crimea* / А. А. Чеботарь, О. И. Лагутова, Т. П. Кучерова [и др.] // Грант-проект инд. исслед., представленный на конкурс Фонда Сороса (1994-1996). – Кишинев, 1993. – 22 с.
2. Чеботарь, А. А. *Цито-кариологические и эмбриологические исследования видового разнообразия родов : Tripsacum, Euchlaena, Zea и их гибридов с целью установления филогенетических и коэволюционных связей в объеме репродуктивной сферы* // Грант-проект инд. исслед., представленный на конкурс Фонда Д. И. К. Макартуров (1994-1995 гг.). – Кишинев, 1993. – 24 с.

1998

3. Ciubotaru, A. A. *The elaboration of citogenetical and biotechnological method of obtaining accelerated multiplication of quickgrowing Poplar forms* // Grant-Proiect pentru Programul European “EUFORGEN”. Examinat la CRP – Centre Universitaire CREMS. – Luxemburg, 1998. – 6 p.

1999

4. Ciubotaru, A. A. *Elaborarea concepției și crearea Centrului Socioecologic și Ecoturism (C.S.E.E.)”, în baza Grădinii Botanice. Reconfortarea bioecologică a plaiului natal* // Grant-Proiect, Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului al Republicii Moldova. – Chișinău, 1999. – 18 p.
5. Ciubotaru, A. A. *Pașaportizarea bioecologică a fitogenofondului (habitatorilor) autohton și alohton*. Etapa I – *Plante tropicale și subtropicale* (2472 taxoni) 01.10.1999-01.08.2000 // Grant-Proiect REC (Regional Ecologic Centre) din Moldova. – Chișinău, 1999.

2001

6. Ciubotaru, A. A. *Crearea expoziției de plante aromatice și medicinale în Grădina Botanică* / A. A. Ciubotaru, M. Colțun // Grant-Proiect Ministerul Ecologiei, Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului al R. Moldova. – Chișinău: Moscova, 2001.
7. Ciubotaru, A. A. *Pașaportizarea bioecologică a fitogenofondului (habitatorilor) autohton și alohton*. Etapa II – *Plante medicinale și eterooleaginoase* 01.07.2001-01.07.2002 // Grant-Proiect REC (Regional Ecologic Centre) din Moldova. – Chișinău, 2001.

2011

8. Ciubotaru, A. A. *Cercetarea și elaborarea principiilor de reproducere și menținere a diversității spontane* 10.04.2008 – 31.12.2010. Cod: 06.411.009 F; Data: 4.04.2008 // Proiect Instituțional (Grădina Botanică (Institut), Acad. de Științe a Moldovei. – Chișinău, 2011.
9. Ciubotaru, A. A. *Elaborarea tehnologiilor de selecție și utilizarea unor plante alohtone Aerva lanata, Astragal desyantus, Acorus calamus... în scopul obținerii materiei prime cu substanțe biologic active pentru crearea medicamentului autohton* 17.01.2007 – 31.12.2008. Cod: 07.420.03.03 PA; Data: 11.01.2007 // Proiect Instituțional (Grădina Botanică (Institut), Acad. de Științe din Moldova : inclusiv Programul de Stat „Elaborarea și implementarea noilor preparate farmaceutice în baza utilizării materiei locale” / conduc. șt. : V. Ghicavîi. – Chișinău, 2011.

Proiecte dendrologice de creare a colecțiilor de amenajare (autor A. Ciubotaru)

10. Proiectul dendrologic Memorialul Șerpeni (2001-2003), satul Șerpeni.
11. Proiectul „Poiana poveștilor”. Grădina Botanică (2000-2001).
12. Proiectul „Crearea colecției de plante aromatice și medicinale”. Grădina Botanică (2002-2005).
13. Proiectul dendrologic „Grădina. Brazii argintii” (Vino, vino printre Brazi, 2002).
14. Proiectul dendrologic Memorialul din Chișinău a soldaților germani (1939-1944).

**Proiecte de construcție verde și a rețelei de drumuri
(autor A. Ciubotaru)**

15. Alpinariu (Grădina Alpină).
16. Grădina cu creștere dirijată.
17. Lianariu (Grădina de plante liane).
18. Rocariu (Grădina Japoneză).
19. Rozariu (Grădina de trandafiri).
20. Sirengariu (Grădina de liliac).

Proiecte (realizate) de amenajare (autor A. Ciubotaru)

21. Aleea din Tei, alee dublă – la intrarea de la poarta din str. Pădurii (1973–1974).
22. Aleea din Mesteacăn – anturaj al Grădinii cu creștere dirijată, Rocariu, Lianariu (1976–1978).
23. Alei din Zadă (1974).
24. Alei din Tuia tunsă (1972–1973).
25. Alei din Stejar în jurul lacului de jos (1980).
26. Aleea memorială de stejar-roșu (2001–2003).
27. Triunghiul din centrul Grădinii Botanice (1973–1974).
28. Alei (în perimetru Grădinii Botanice) din pin-negru, mesteacăn (str. Botanica; molid, plop-negru (bvd. Dacia) (1976–1977)).
29. I Brad-alb (pinta) în preajma „Poienei poveștilor” (2002).
30. 6 alei din Bireca în lotul expozițional-experimental sădite împreună cu combatanții transnistreni (1998–1999).
31. Proiectul rețelei de cărări și treceri în expoziția nouă „Plante ornamentale”.
32. Aleea de buxus în Rocarii sădită de soțiiile ambasadorilor acreditați în Moldova și soțiiile conducerilor țării (2003).
33. Microexpozițiile din Rozariu, Rocariu, Lianariu, în „Poiana poveștilor”
34. Proiect – labirint din Tuia (2001).
35. Proiect – amenajarea insulei Lacului de jos (conifere foioase).
36. Proiect – amenajarea fântânei din flora Moldovei.
37. Proiectul de reconstrucție a canalului-drenă deschis pe terenul expoziției „Plante ornamentale și creații primului izvor”.

ȘCOALA ȘTIINȚIFICĂ

Pregătirea cadrelor științifice (conducător, consultant științific)

Lista doctoranzilor acad. A. Ciubotaru:

1. Celac V.R.	1964-1967	Биология цветения и цитокариологические исследования рода <i>Titicum</i> L.
2. Cebotari T.I.	1964-1969	Особенности образования опухолей на корнях винограда и их значение для диагностики филлоксероустойчивости (сопроводитель П.С. Кискин)
3. Moșcovici A.M.	1968-1972	Кариологическое и сравнительное цитоэмбриологическое исследование диплоидной и тетрапloidной ржи
4. Grati V.G.	1968-1971	Биологические и цитоэмбриологические особенности видов пырея, произрастающих в Молдавии (сопроводитель В.А. Поддубная-Арнольди)
5. Surugiu A.I.	1968-1971	Цитологическое исследование действия мутагенных факторов на семена гексаплоидного овса (<i>Avena</i> L.)
6. Kirhenștein E.	1970-1973	Цитоэмбриологическое исследование интродуцированных в Латвии видов флокса
7. Muntean N.G.	1971-1974	Цитоэмбриологическое исследование межродового гибрида <i>Zea mays</i> L. X <i>Tripsacum dactyloides</i> L.
8. Azema T.F.	1972-1975	Гистохимическое и электронно-микроскопическое исследование апикальной меристемы побега кукурузы в процессе развития

9.	Botnarenco P.M.	1973-1976	Сравнительное изучение экспериментально полученных мутаций у дурмана <i>Datura stramonicum L.</i> , <i>Datura innoxia Mill</i>	18.	Belitei N.P.	1980-1984	Изучение действия некоторых пестицидов на формирование репродуктивных органов сахарной свеклы (<i>Beta vulgaris</i>)
10.	Kiricenco A.B.	1973-1976	Электрономикроскопическое и биохимическое исследование генеративных органов ячменя <i>Hordeum vulgare L.</i>	19.	Murzac E.S.	1980-1984	Изучение биологии развития и разработка оптимальных агроприемов возделывания антуриума в условиях закрытого грунта в Молдавии (<i>Anthurium L.</i>)
11.	Arhipenco M.G.	1973-1976	Формирование пыльцы у фертильных и стерильных по пыльце форм сорго (<i>Sorghum Moerch.</i>)	20.	Toderici C.	1980-1984	Экология опыления и эмбриогенез у некоторых сортов подсолнечника, возделываемых в Молдавии (<i>Helianthus annuus</i>)
12.	Palancian A.I.	1975-1978	Кустарники в дендрофлоре Молдавии (биология, экология, интродукция и применение) (сопруководитель А.Г. Головачь)	21.	Vasiliu N.P.	1980-1984	Биология семенного размножения у табака и махорки
13.	Vahnovskaia N.G.	1976-1980	Интродукция древесных лиан в Молдавии и перспективы их использования для вертикального озеленения (сопруководитель М.И. Орлов)	22.	Ignatova Z.K.	1981-1985	Биологические особенности размножения промышленных сортов орхидей методом культуры меристемы и эмбриологии
14.	Toderaş L.G.	1977-1980	Кариологическое и цитоэмбриологическое исследование осок Молдавии (сопруководитель С.Н. Коробова)	23.	Bucătel V.A.	1981-1984	Биологические особенности и размножение интродуцированных видов рода <i>Picea A. Dicr</i> в Молдавии
15.	Dogotari T.V.	1978-1982	Биология развития и особенности возделывания герберы в условиях Молдавии (сопруководитель К.Ф. Дворянинова)	24.	Moisei V.N.	1981-1984	Биологические особенности размножения грецкого ореха и яблони методом культуры меристемы
16.	Şestak V.I.	1979-1982	Биология развития и особенности выращивания бромелиевых, перспективных для озеленения интерьеров (сопруководитель К.Ф. Дворянинова)	25.	Krihan T.G.	1982-1985	Цитоэмбриологическое исследование каштана съедобного, индуцированного в Молдавии
17.	Buzdugan I.V.	1979-1982	Эмбриология межвидовых гибридов пшеницы (<i>Triticum L.</i>)	26.	Pahopol E.G.	1983-1986	Сравнительное цитоэмбриологическое изучение гаметогенеза оплодотворения семенообразования культурной и дикой сои
				27.	Zubku M.V.	1983-1986	Цитокориология водорослей заселяющих Днестр (сопруководитель В. Шалару)

28. Țisar R.D.	1984-1988	Цитолого-кариологические исследования видов рода <i>Lolium L.</i> (райграс), <i>Festuca</i> (овсяница) и <i>Bromus</i> (костер)	36. Krupkina L.I.	1985-1988	Влияние эксогенных факторов на совместимость трансплантно-симбиотов на некоторых видах рода <i>Rosa L.</i>
29. Marinescu M.	1984-1987	Особенности формирования и развитие репродуктивной сферы у <i>Medicago varita T. Martyn</i> , <i>Onobrycis arenaria (Kit.) DC</i> и <i>Trifolium Prantense L.</i> в связи с семенообразованием в Молдове	37. Šaffert E.	1988-1991	Цитоэмбриологическое исследование вегетативно-репродуктивной сферы двулистника сладкого (<i>Stevia rebaudiana</i>) в условиях интродукции на юбк.
30. Savcenko N.K.	1984-1987	Светооптическое и электронно-микроскопическое исследование действия различных факторов среды на темп и характер дифференциации генеративных органов тюльпана	38. Lagutova O.I.	1988-1991	Цитоэмбриологическое исследование дикорастущих видов орхидей южного берега Крыма
31. Ševčová G.G.	1984-1987	Развитие репродуктивных структур <i>Cymbidium hidridum Hort.</i> и <i>Dactyloriza maculata L. (SOO)</i> в культуре <i>in vitro</i> (соруководитель Т. Батыгина, г. Ленинград)	39. Lobov E.M.	1988-1991	Морфологические особенности формирования репродуктивных органов завязывание семян у крымских сортов и форм айвы
32. Baciorișvili V.I.	1984-1988	Влияние различных агроприемов на биологию развития и вегетативную продуктивность промышленных сортов нарцисса в условиях Молдавии	40. Laťko T.A.	1988-1991	Хозяйственно-биологические и эмбриологические особенности перспективных сортов и форм яблони в условиях степного Крыма (соруководитель В.К. Смыков)
33. Agop N.P.	1984-1987	Интродукция ампельных растений в закрытом грунте	41. Kirillova O.I.	1989-1992	Биология цветения, опыления, оплодотворения и плодоношения киви (<i>Actinidia chinensis Planck.</i>) в условиях интродукции на Южном берегу Крыма
34. Latipova L.N.	1985-1988	Влияние различных факторов внешней среды на биологию цветений, опыление, оплодотворение у эмбриогенеза табака (<i>Nicotiana tabacum</i>) и его гибрида с махоркой (<i>N. rustica</i>)	42. Šcerbacova I.V.	1989-1993	Морфогенетические особенности Антуриума Андрэ в условиях культуры <i>in vitro</i>
35. Ciorchina N.G.	1985-1988	Цитолого-эмбриологические особенности дикорастущих и интродуцированных в Молдавии видов рода <i>Artemisia</i>	43. Mitrofanova I.V.	1990-1993	Биологические особенности индуцированного морфогенеза и регенерации растений зизифуса (<i>Ziziphus jujuba Mill.</i>) в условиях <i>in vitro</i> (соруководитель В.С. Шевелуха)

44. Kiricenko O.I.	1990-1993	Электронно-микроскопические исследования мужского гаметофита ели обыкновенной (<i>Picea abies L.</i>) Karst и сосны черной (<i>Pinus nigra L.</i>)	51. Perevalov R.	1997-2000	Кардиологическое исследование кукурузы и ее диких сородичей
45. Erohina N.S.	1990-1994	Репродуктивная биология некоторых видов рода <i>Melilotus Mill.</i> , произрастающих в Луганской области (сопруководитель В.С. Шевелуха)	52. Romanciu G.	1997-2000	Cercetarea proceselor de dezvoltare și multiplicare microclonală <i>in vitro</i> la <i>Actinidia Chinensis</i>
46. Alexeev A.A.	1991-1994	Особенности популяционной структуры и репродуктивные связи некоторых видов орхидного горного Крыма	53. Cipciriuc L.	1998-2001	Particularitățile morfostructurale a reproductiei unor plante medicinale folosite în tratarea hepatitei și a unor maladii renale
47. Saenko I.N.	1991-1994	Морфобиологические особенности алычи в культуре <i>in vitro</i> при тиражировании перспективных форм (сопруководитель О.В. Митрофанова)	54. Obreja V.	1998-2001	Particularitățile morfobiologice a dezvoltării și proprietățile antimicrobiotice a ceratostigmei (<i>Ceratostigma plumbaginoides Bunge</i>) (consultant V. Caftanat)
48. Faur I.R.	1992-1995	Биологические особенности дифференциации репродуктивных органов завязывания плодов в условиях интродукций у актинидии китайской киви (сопруководитель В.А. Шолохова)	55. Crăciun L.	1998-2001	Cercetarea sistemului reproductiv și crearea colecției de arhidee tropicale în Grădina Botanică din RM (consultant T. Cerevcenco)
49. Maloeb H.A.	1992-1995	Влияние регуляторов роста на корнеобразование различных групп садовых роз в условиях Ливана (сопруководитель В.К. Клименко)	56. Zmuncilă L.	1998-2001	Cercetarea <i>in vitro</i> a particularităților de multiplicare embrionară și meristematică a unor conifere decorative (consultant N. Ciorchina)
50. Grogorieva E.	1993-1997	Биология развития, сортописьмене и создание исходного материала для селекции герберы на Южном берегу Крыма	57. Postolache D.	2001-2004	Conservarea <i>in situ</i> și <i>ex situ</i> a resurselor genetice forestiere de stejar pedunculat (<i>Quercus robur</i>) și gorun (<i>Quercus petrea</i>) din RM (consultant G. Postolache)
			58. Sașco O.	2001-2004	Biologia dezvoltării și multiplicarea ceratostigmei (<i>Ceratostigma plumbaginoides L.</i>) în Moldova
			59. Stanciu O.	2001-2004	Particularitățile morfobiologice a reproductiei <i>Acorus Calamus</i> în condițiile de cultură în Moldova
			60. Roșca I.	2002-2005	Particularitățile biologice de creștere și dezvoltare a plantelor lemnătoase în condiții de container

61. Florina Suzana	2002-2005	Ботанико-архитектурный анализ дендрологических экспозиций, созданных на кладбищах г. Кишинева и разработка принципов благоустройства
62. Trifăuțan V.	2004-2007	Particularitățile morfobiologice și introducerea trandafirilor pitici în Moldova (consultant N. Ciorchina)

Doctorii habilitați care au susținut tezele cu un deosebit aport din partea acad. A. Ciubotaru (în calitate de consultant științific oficial sau neoficial, director al Grădinii Botanice AŞM și președinte al Consiliului specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat; director al Grădinii Botanice de Stat „Nichita”, Ialta, și președinte al Consiliului pentru susținerea tezelor de doctor habilitat):

1. Cian Din Long (Tran Dinh Long) (Vietnam)
2. A.M. Moșcovici (Chișinău)
3. V.R. Celac (Chișinău)
4. V.Gh. Grati (Chișinău)
5. E.E. Curbanov (Bacu)
6. D.C. Tursukov (Tașchent)
7. A.A. Asurmetov (Tașchent)
8. M. Pîntea (Chișinău)
9. L.Gh. Toderaș (Chișinău)
10. S.Gh. Topală (Chișinău)
11. V.S. Codrean (Chișinău)
12. A. Palancian(Chișinău)
13. S. Climenco (Kiev)

În aceeași perioadă cu aportul direct și sprijinul acad. A. Ciubotaru (director și președinte al CSS în Chișinău și Ialta) au fost susținute și aprobate tezele de doctor habilitat ale următoarelor persoane:

- T.S. Gheideaman (Chișinău)
- B.T. Matienko (Chișinău)
- V.M. Șalaru (Chișinău)
- Z.V. Ianușevici (Chișinău)
- S. Rudenco (Chișinău)
- I.Gh. Comanici (Chișinău)
- A.C. Negru (Chișinău)
- M.V. Bodrug (Chișinău)
- V.N. Florea (Chișinău)
- V.V. Șalaru (Chișinău)
- V.G. Sava (Chișinău)
- A.G. Ștefiră (Chișinău)
- V.S. Codrean (Chișinău)
- V. Raboteagov (Ialta)
- O. Ilnițchii (Ialta)
- I. Achimov (Ialta)
- V. Corjenevschii (Ialta)
- O. Mitrofanova (Ialta)
- I. Podgornii (Ialta)
- Z. Climenco (Ialta)
- S. Şeferistov (Ialta)
- V. Isicov (Ialta)
- A. Lișciuc (Ialta)
- A. Avgeev (Simferopol)
- V. Bukin (Ialta)
- S. Șevcenko (Ialta)
- I. Mitrofanova (Ialta)

Partea III

VIATEA ÎN IMAGINI

I. FAMILIA

Mama Ana Ciubotaru
(29.01.1902–14.04.1991)

Tata Andrei Ciubotaru
(14.10.1902–09.04.1940)

Împreună cu mama Ana în anul admiterii la Institutul Agricol, septembrie 1951

Familia primei învățătoare Lidia Ciubotaru (verișoara), soțul ei Pavel Mustață, directorul școlii din s. Șipca, rn. Șoldănești, și cei trei feciori Mircea, Anatolie și Aurel

Cu verișorul Alexandru Ciubotaru, 1956

În ziua nunții.
Soția Tatiana, 1957

Fiul Artur după prima
tunsoare, mai 1959

Filă din albumul familiei. Împreună cu soția Tatiana, fiul Artur și fiica Nina

Generații frumoase, fiica Nina cu bunica Ana

O mare fericire – nașterea nepotului Andrei, septembrie 1984

La nunta ficei, 1984

Nunta fiului Artur, octombrie 1986

II. STUDENT, DOCTORAND, MILITAR

Student la Școala Agricolă din Cucuruzeni („Sorbona” agricolă din Moldova) primul rând în centru, 1949

Secvențe din armată. Cantonamentul din Vadul lui Vodă, 1953

Student. În activități agricole, 1954

Cei mai buni studenți de la Institutul Agricol și alte instituții din RSS Moldovenească la Expoziția Agricolă din Moscova, 1954

Student, în sala de lectură, 1954

Studentul Al. Ciubotaru, autorul Panoului „Doiarca” de la Expoziția Agricolă din Ceadâr-Lunga, 1955

III. ÎN ACTIVITĂȚI ȘTIINȚIFICE, PUBLICE, MANAGERIALE

Un vis realizat: propria motocicletă, 1955

Petrecerea la Aeroportul Chișinău pentru călătoria la stagiu de cercetare din cadrul Institutului de Genetică al Universității din Lund, Suedia, septembrie 1967

Doctorand, 1956

În Laboratorul renumitului profesor Arne Muntzing, 1967

Împreună cu acad. B. Matienko în New York delegați la Congresul XI al Botaniștilor din Seattle, SUA, 1969

O unică relaxare după lucrările unei conferințe științifice, Reims, Franța, noiembrie 1976

„Strangularea” acad. Vl. Zosimovici, referent principal, după susținerea tezei de doctorat habilitat, Ucraina, Kiev 1971

Într-un moment de relaxare cu foștii colegi după 20 de ani de la absolvirea Institutului Agricol, 1976

La simpozionul științific indo-sovietic al embriologilor, Academia Națională de Științe a Indiei, Delhi, martie 1976

Planuri pentru dezvoltarea Grădinii Botanice (Institut) pe noul teren.
La sfat cu profesorii din republică, iunie 1977

La parada de 1 mai 1977, Chișinău

Portet în timp. Organizarea deplasării participanților la Congresul unional al botaniștilor la Rezervația „Codrii”, 1978

30 de ani ai Grădinii Botanice (Institut), 24 februarie 1980

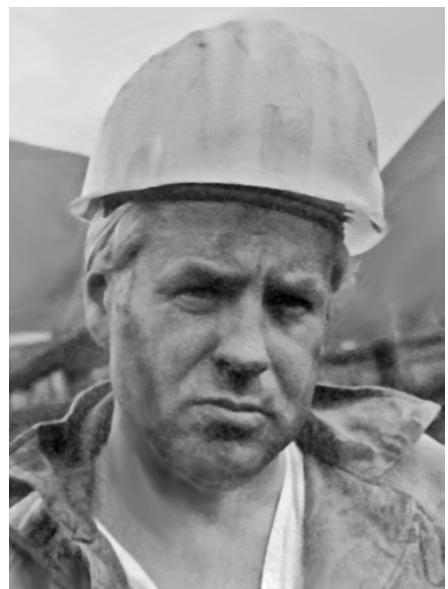

Director la Grădina Botanică din Ialta, 1990

Congresul botaniștilor din URSS, or. Frunze, Kirghizia, 1980

La 800 m în mina de cărbune
„V. I. Lenin” în Donețk,
venit cu ocazia deschiderii
Grădinii Botanice

Plantarea florilor împreună cu acad. Teodor Furdui în holul blocului de biologie de pe strada Academiei nr. 1, Institutul de Zoologie

În Carpați la Lacul Roșu (România), cu prof. M. Mititiuc și Ș. Manic, 1996

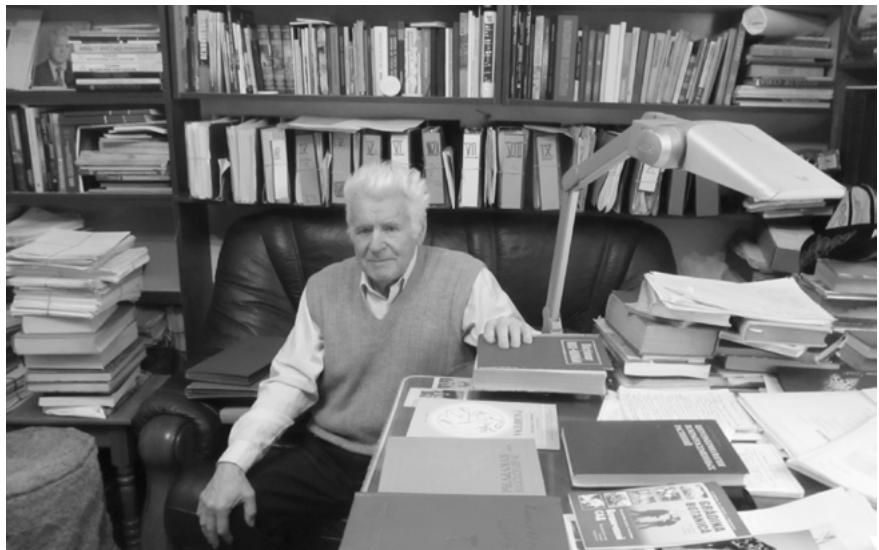
În Cyprus, or. Paphos, 20 februarie 1991

Primul Simpozion internațional Conservarea Biodiversității. Rezervația „Codrii”, 10 octombrie 2003

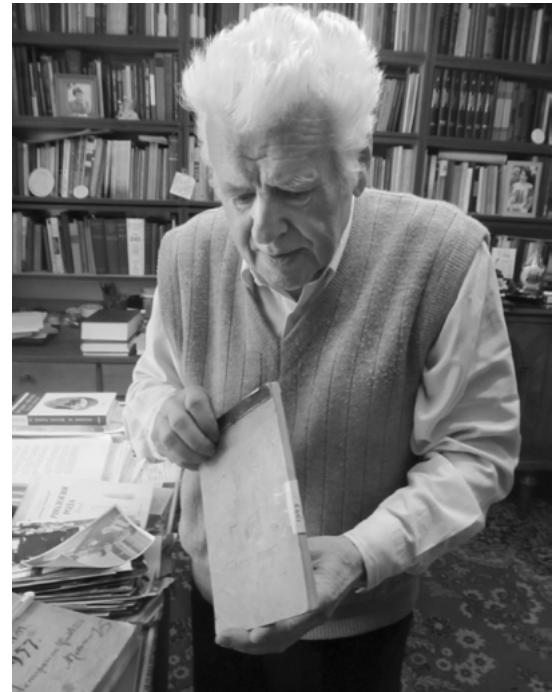

Împreună cu jurnalistul Tudor Iașenco la consemnarea Zilei Academiei de Științe a Moldovei, 12 iunie 2016

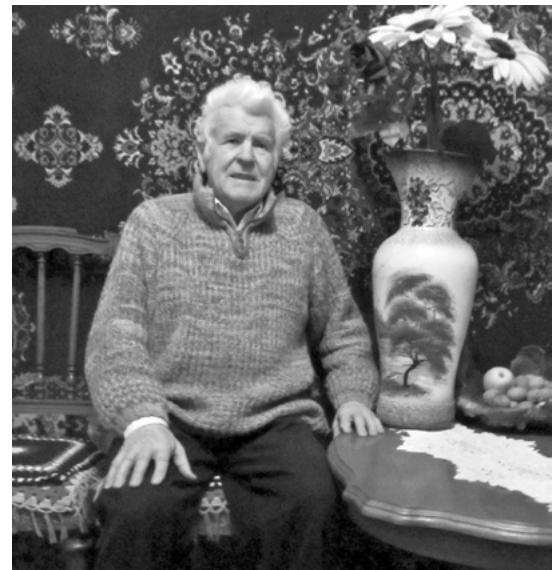

Acad. Al. Ciubotaru cu gândul la viitor. În biroul de lucru, în spate pe raftul de jos – manuscrisele celor 11 volume ale *Operelor alese*, 14 februarie 2017

Agenda din anul 1949 conține zeci de picturi executate de studentul de la Colegiul Agricol Cucuruzeni Al. Ciubotaru,
16 februarie 2017

Acad. Al. Ciubotaru alături de vaza dăruită de episcopul Siluan (Şalaru), 16 februarie 2012

Activitatea acad. Al. Ciubotaru reflectată în presa vremii

- 206 -

SAVANTIL MOLDOVELI —

Să ne adunăm pe

— Etat de la hospitalisation et de l'assurance maladie à destination des personnes handicapées

In central Academia Națională de muzică din București, în săptămâna trecută, s-a desfășurat o expoziție intitulată „Creații ale creației”, organizată de către profesorul Mircea Cărtărescu.

În cadrul deosebit de interesantă a săptămânii trecute, în cadrul unei manifestări organizată de Consiliul Național al Asociațiilor Profesionale și Organizațiilor Studențești din România, la București, s-a desfășurat o expoziție cu prezentări de la 100 de instituții de învățământ și cercuri universitare din țară și străinătate.

Crocea Roșie germană este găsită și astăzi în Moldova, unde se întâlnesc biserici și mănăstiri.

Le 10 august 1964 Preș. Attilioz acordă cuvântul în favoarea Cebotari care solicită să se ceară excuza, se vedea mai sus.

Salario — El director de *Hartford* dice que sueldo de los profesores es excesivo. Dice que se paga más que en la universidad y que el costo de vida es menor. La administración del distrito, sin embargo, dice que el sueldo es razonable.

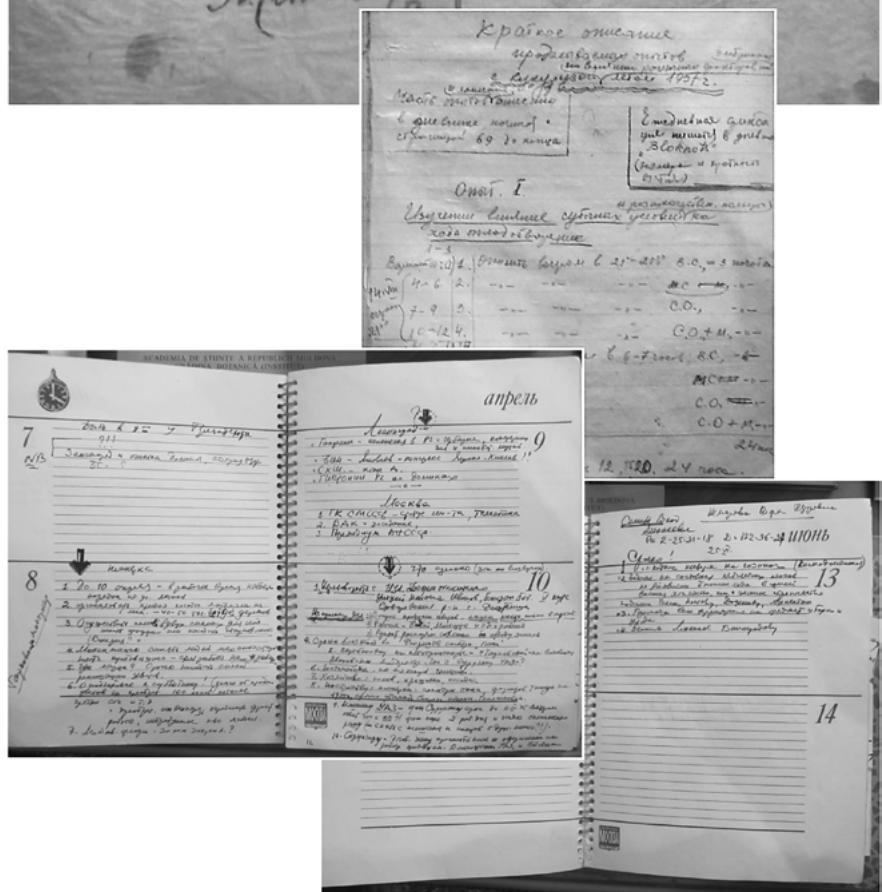
si si la present întreprindere ar fi putut să devină o întreprindere românească, care să devină un model de dezvoltare economică pentru România și pentru lume.

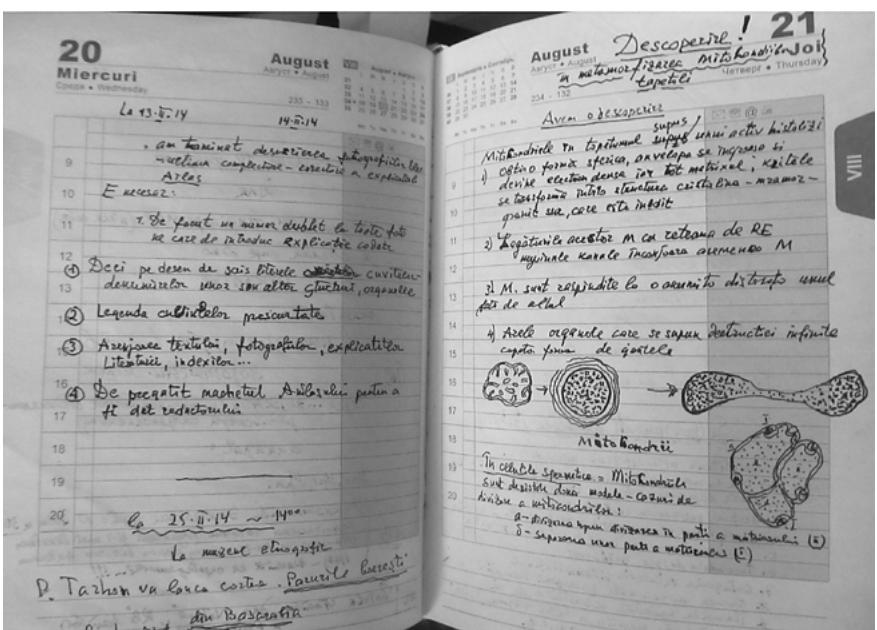
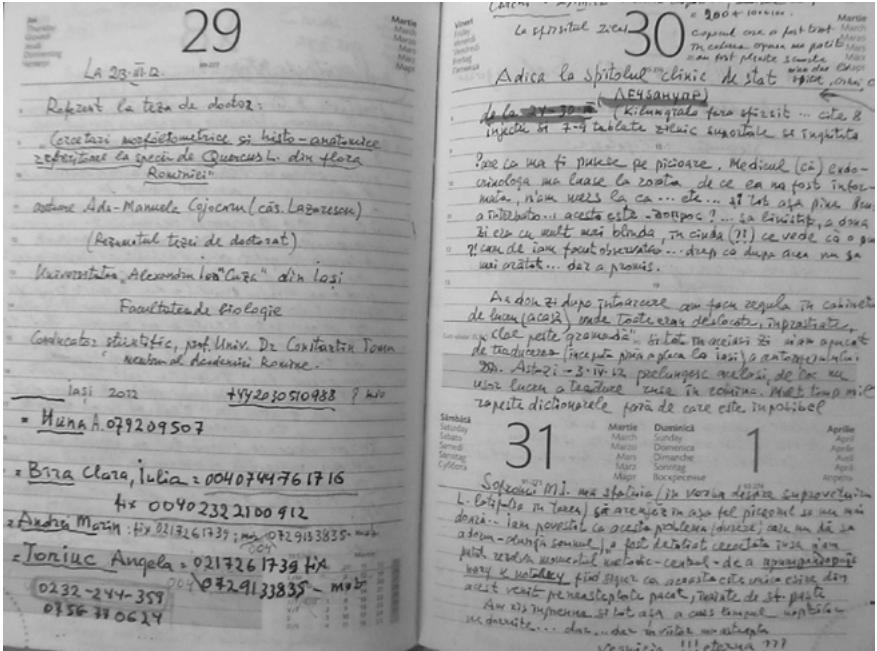
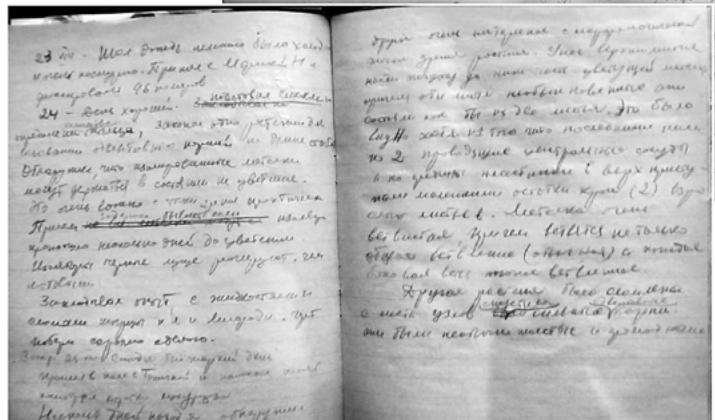
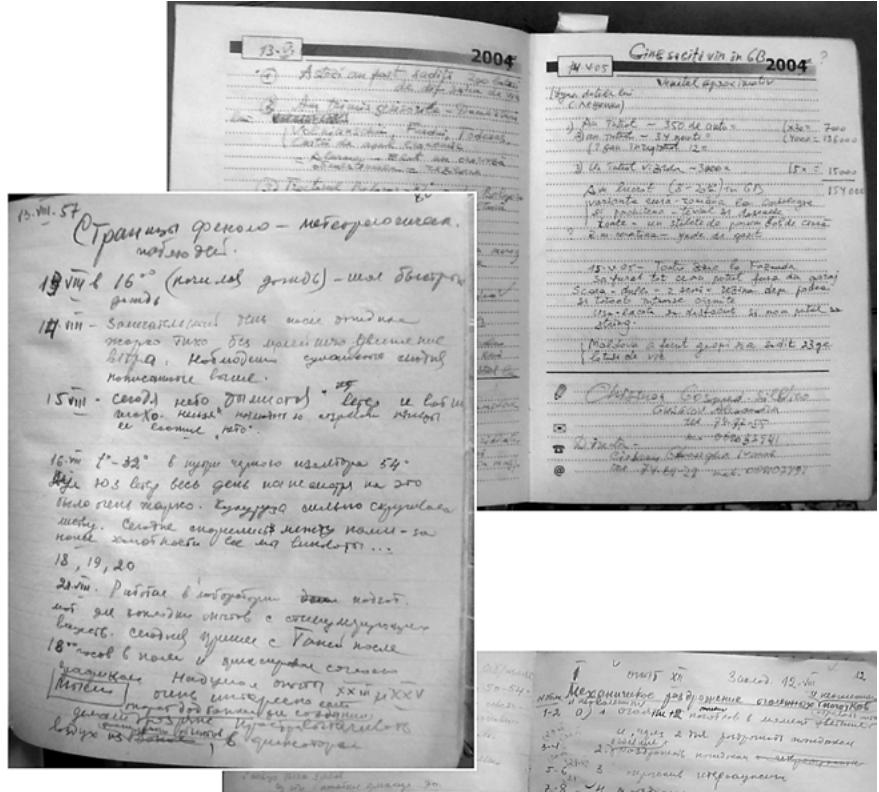
For more information about the software and its features, visit the official website at www.example.com.

- 207 -

- 207 -

File din agendele de lucru ale acad. Al. Ciubotaru

IV. DIN CREAȚIA ARTISTICĂ A STUDENTULUI DE LA
COLEGIUL AGRICOL CUCURUZENI AL. CIUBOTARU
(REPRODUCERI)

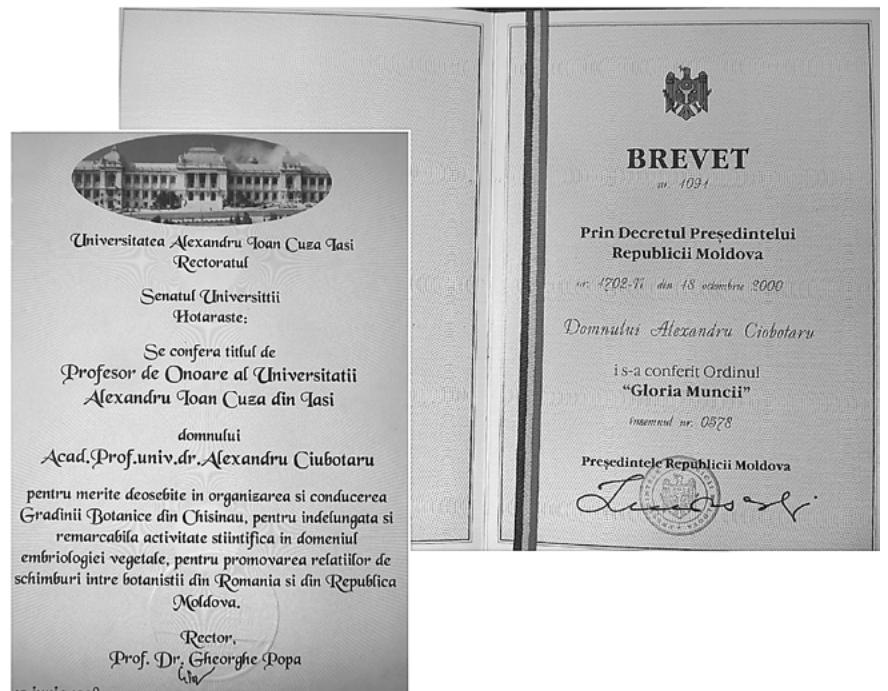
V. APRECIERI NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE (SELECTIV)

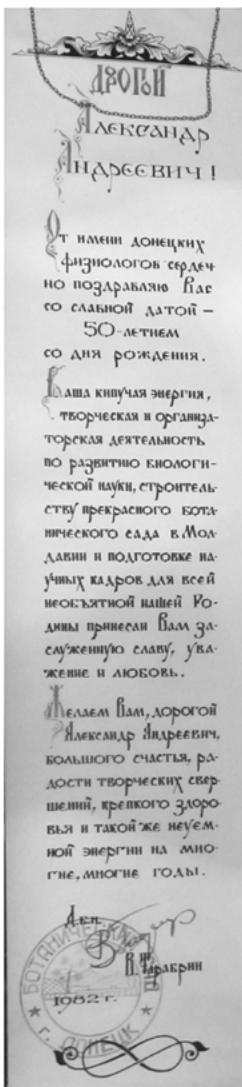
Portretul
acad. Anatoli KOVARSKI,
(24 ianuarie 1904,
s. Popovka, reg. Cernigov,
Ucraina – 30 ianuarie
1974, Chișinău)

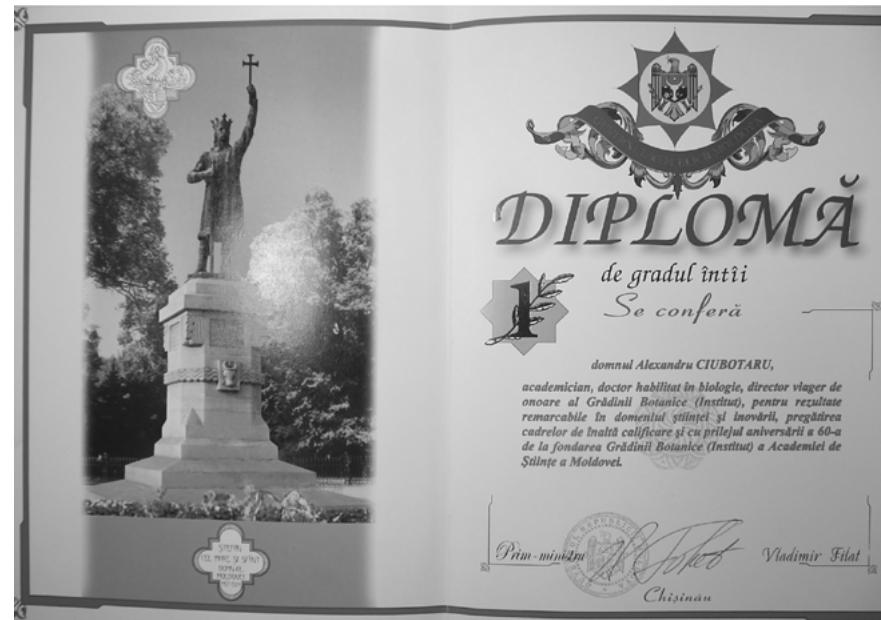
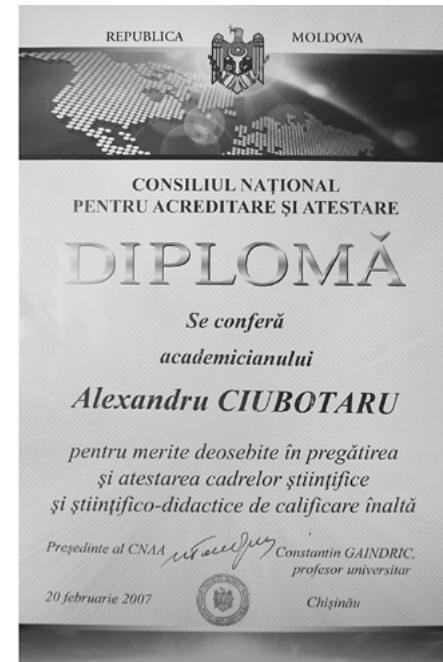
– 216 –

– 217 –

F.E.-P. „Tipografia Centrală”
MD-2068, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Florilor 1